

T.C.

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

**SURİYELİ SIĞINMACILARIN DAMGALANMA BAĞLAMINDA
YEREL HALK GÖZÜNDEN İNCELENMESİ: ÇANAKKALE
ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖMER ÖZTAN ÖNAL

Tez Danışmanı

PROF. DR. ŞEREF ULUOCAK

ÇANAKKALE – 2022

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

SOSYOLOJİ ANABİLİM DALI

**SURİYELİ SİĞINMACILARIN DAMGALANMA BAĞLAMINDA YEREL
HALK GÖZÜNDEN İNCELENMESİ: ÇANAKKALE ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

ÖMER ÖZTAN ÖNAL

Tez Danışmanı

PROF. DR. ŞEREF ULUOCAK

ÇANAKKALE – 2022

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kuralları'na uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

(İmza)

Ömer Öztan Önal

25/11/2022

TEŞEKKÜR

Öncelikle lisans ve yüksek lisans eğitiminin boyunca bana katmış olduğu her türlü bilgi ve tecrübesi için değerli hocam ve yüksek lisans danışmanım Şeref ULUOCAK hocama, hayatım boyunca her anlamda koşulsuz sevgi ve desteklerini esirgemedikleri için biricik anneme, babama ve ablama, hayatıma girdiği andan itibaren güzelleştiren ve en zor zamanlarım da dahi elimi bırakmayan, hayatıma anlam katan, en büyük destekçim, hayat arkadaşım Elif DÜZSOY'a, tez sürecimde bilgilerini ve yardımlarını paylaşan değerli dostlarım ve yol arkadaşlarım Simay DİNDAR, Tümay DİNDAR ve Nagehan AYDIN'a, üniversite hayatımda tanıştığım dosttan öte kardeşim olan Abdullah Burhan ÖZÇELİK, Kerem POLAT ve Emre AYDIN'a ve son olarak küçüklüğümde bu yana desteği ve arkadaşlığıyla yanımda olan Mehmet ÖZGÜL'e teşekkürü borç bilirim.

Ömer Öztan Önal
Çanakkale, Kasım 2022

ÖZET

SURİYELİ SIĞINMACILARIN DAMGALANMA BAĞLAMINDA YEREL HALK GÖZÜNDEN İNCELENMESİ: ÇANAKKALE ÖRNEĞİ

Ömer Öztan Önal

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Sosyoloji Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Prof. Dr. Şeref Uluocak

25/11/2022, 134

2011 yılında gerçekleşen Suriye iç savaşından bu yana, üç buçuk milyondan fazla Suriyeli, Türkiye'ye göç etmiştir. Bu göç süreci sonrasında göçmen, mülteci ve sığınmacı kavramları da daha yaygın kullanıma ulaşmıştır. Bu çalışma, Çanakkale yerel halkının, Suriyeli sığınmacılara karşı bakış açısını ortaya koymayı amaçlamıştır.

Çanakkale yerel halkından olmak üzere 7 kadın, 14 erkek toplamda 21 kişiyle derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir. Örneklem kümesi belirlenirken, maksimum çeşitlilik örnekleme tekniği kullanılmıştır. Aynı zamanda teorik örnekleme tekniği ile görüşmecisi sayısı önceden belirlenmemiş, yeterli veri doyumuna ulaşıldığı ve ortaya konulmak istenen konular netleştiği zaman görüşmeler sonlandırılmıştır.

Çalışma sonucunda yerel halk, eğitim ve kültür açısından, Türkiye'nin geneline oranla Suriyeli sığınmacıların daha az gelişmiş olduklarını düşünmektedirler. Savaş sonucunda ülkelerini terk eden sığınmacılara "korkak" damgası yapıştirarak, orada kalıp mevcut düzene karşı durmaları gerektiğini düşünmektedirler. Aynı durumu yaşamaları halinde, kendi ülkelerini terk etmeyerek savaşacaklarını vurgulayan yerel halk, bu noktada kültürel farktan bu davranışın kaynaklandığını söyleyerek, ötekileştirmenin de gerçekleşmesini sağlamaktadır. Sosyal politikaları, büyük çoğunluğun fazla bulduğu ve başka hangi sosyal politikalar gerçekleştirilebileceği noktasında ise ülkelere dönmelerine yönelik politikalar izlenmesi gerektiğini düşünmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Suriyeli sığınmacılar, Damgalama, Ötekileştirme, Sosyal dışlanma

ABSTRACT

AN EXAMINATION OF SYRIAN REFUGEES IN THE CONTEXT OF STIGMATIZATION FROM THE PERSPECTIVES OF LOCAL PEOPLE: THE CASE OF ÇANAKKALE

Ömer Öztan Önal

Çanakkale Onsekiz Mart University

School of Graduate Studies

Master of Science Thesis in Sociology Science

Advisor: Prof. Dr. Şeref ULUOCAK

25/11/2022, 134

More than three and a half million Syrians has immigrated to Turkey since the Syrian civil war that has begun in 2011. After this period of immigration the concepts of immigrant, refugee and asylum seeker has reached a more widespread usage. This study were aimed to present the perspective of local people of Çanakkale on Syrian asylum seekers.

In-depth interviews were carried out with 7 women and 14 men, in total of 21 people from Çanakkale. While choosing the sample, maximum variation sampling method was used. At the same time, the number of sample were not decided before with the theoretical sampling; interviews were concluded when data sufficiency were reached and subjects that were intended to be presented were clear.

As a result of the study, local people were thinking that Syrian refugees were less developed on the domains of education and culture when compared to themselves and the general public of Turkey. They were stigmatizing Syrians refugees as “cowards” and they were thinking they had to stay in their country and stand up against the current regime. Local people who has emphasized that if they were in the same situation they would not leave their country and would fight expressed this difference in behavior was caused by the culture, let marginalization take place. Most of the sample find the social policies which aim at Syrian refugees excessive and they were thinking new social policies should be about refugees going back to their country.

Keywords: Syrian asylum seeker, Stigma, Othering, Social exclusion

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

JÜRİ ONAY SAYFASI.....	İ
ETİK BEYAN.....	İi
TEŞEKKÜR.....	İii
ÖZET	İv
ABSTRACT	V
İÇİNDEKİLER	Vi
KISALTMALAR.....	İx
TABLolar DİZİNİ.....	X

BİRİNCİ BÖLÜM

1. Giriş.....	1
---------------	---

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE/ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

2.1. Göçe Dair Bilgiler.....	4
2.1.1. Oluşum Nedenlerine Göre Göçler.....	5
2.1.2. Süresine Göre Göçler	6
2.1.3. Mesafesine Göre Göçler	7
2.1.4. Yasallık Durumuna Göre Göçler.....	8
2.2. Göçmen, Mülteci ve Sığınmacı Ayrımı	8
2.2.1. Göçmen	9
2.2.2. Mülteci	9
2.2.3. Sığınmacı	10
2.3. Suriyeli Göçü	11
2.4. Göç Teorileri	13
2.4.1. Mikro Düzey Kuramlar	14
Ravenstein'in Göç Kanunları	14

Kesişen Fırsatlar Kuramı	15
Göç Çekim Kuramı	15
İtme-Çekme Kuramı.....	16
Neo- Klasik Mikro Göç Kuramı.....	17
Davranışsal Kuram.....	17
Sosyal Sistemler Kuramı.....	18
Yaşam Döngüsü Kuramı.....	18
2.4.2. Mezo Düzey Kuramlar	19
Yeni Ekonomi Göç Kuramı	19
Ağ (Network) Kuramı	20
Sosyal Sermaye Kuramı	20
Kurumsal Kuram.....	21
Kümülatif Nedensellik Kuramı	21
Petersen'in Göç Türleri.....	22
2.4.3. Makro Düzey Kuramlar	23
Hareketlilik Geçiş Kuramı	23
Neo-Klasik Makro Göç Kuramı	24
Denge Kuramı.....	24
Dünya Sistemi Kuramı.....	25
Göç Sistemleri Kuramı.....	26
Parekh'in Göç Kuramı.....	27
Toplumsal Uyum Kuralları	27
İkili Emek Piyasası Kuramı	28
Uluslararası Göç Kuramı	28
2.5. Sosyal İlişkilere Yönelik Kavramlar	29
2.5.1. Sosyal Dışlanma	29
2.5.2. Etiketleme	32
2.5.3. Damga	35
2.5.4. Öteki	38
2.6. Önceki Çalışmalar	41

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ/MATERYAL YÖNTEM

3.1. Yöntem	44
3.2. Araştırmanın Konusu	45
3.3. Araştırmanın Problemi	46
3.4. Araştırmanın Amacı	46
3.5. Araştırmanın Önemi	47
3.6. Sınırlılıklar	48
3.7. Araştırmanın Sayıtları	48
3.8. Araştırmanın Evren ve Örneklemi	49
3.9. Araştırmanın Veri Toplama ve Analiz Teknikleri	49
3.9.1. Araştırmanın Amacına ve Konusuna Yönelik MaxQDA Temaları.....	51
3.9.2. Katılımcıların Demografik Dağılımı Tablosu	52

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Katılımcıların Sığınmacı, Göçmen ve Mülteci Kavramlarını Algılama Biçimleri.....	53
4.2. Katılımcıların Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Genel Görüşleri	60
4.2.1. Herhangi Bir Alanda Suriyeli Sığınmacı ile Karşılaşan Katılımcılar.....	60
4.2.2. Suriyeli Göçüne Yönelik Düşünceler.....	62
4.2.3. Yerel Halka Göre Suriyeli Sığınmacıların Eğitim ve Kültür Düzeyi.....	70
4.2.4. Sığınmacılarla Arkadaşlık ve Komşuluk İlişkileri.....	78
Komşuluk İlişkilerine Yönelik Düşünceler.....	78
Bir Yakınının Suriyeli Bireyle Arkadaşlık Kurması Üzerine Düşünceler...	82
4.3. Yerel Halk Perspektifinden Suriyeli Göçünün Türkiye'ye Etkilileri.....	88
4.3.1. Ekonomik Değişimlerin Değerlendirilmesi.....	88
4.3.2. Kültürel Değişimlerin Değerlendirilmesi.....	93
4.4. Katılımcıların Sığınmacılara Yönelik Sosyal Politikalar Hakkındaki Düşünceleri	98
4.4.1. Mevcut Politikalar Yönelik Düşünceleri.....	98

4.4.2. Katılımcıların Düşüncelerine Göre Gerçekleştirilebilecek Diğer Sosyal Politikalar.....	103
4.5. Yerel Halk Açısından Benzerlikler ve Farklılıklar.....	108
4.5.1. Benzerlikler Açısından Değerlendirme.....	108
4.5.2. Farklılıklar Açısından Değerlendirme.....	112
4.6. Yerel Halkın Farklı Etnisiteden Sığınmacılara Yönelik Düşünceleri.....	118

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ

5. Sonuç	123
KAYNAKÇA	129
EKLER	I
EK 1. GÖRÜŞME FORMU	I
EK 2. ETİK KURUL ONAY RAPORU	III
ÖZGEÇMİŞ	IV

KISALTMALAR

TDK	Türk Dil Kurumu
UNHCR	United Nations High Commissioner for Refugees
YUKK	Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu
Vs.	Vesaire
Vb.	Ve benzeri
Vd.	Ve diğerleri

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Araştırmanın Amacına ve Konusuna Yönelik MaxQDA Temaları	51
Tablo 2	Katılımcıların Demografik Dağılımı Tablosu	52

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

İnsanlar, asırlardır varlıklarını sürdürmekte olan canlılardır. Başta dil, yazı, paranın icadı olmak üzere farklı icatlar yaparak ve keşifler gerçekleştirerek, zamanla kümülatif bir şekilde gelişme sağlamış ve varlıklarını hem nicelik hem de nitelik olarak geliştirmeyi başarmışlardır. 1999 yılında 6 milyara ulaşan insan nüfusu, 2011 yılında 7 milyara ulaşmıştır. Yapılan araştırmalar sonucunda da 2022 yılında, Dünya nüfusunun 8 milyara ulaşacağı tahmin edilmektedir. Dünya üzerinde farklı coğrafi konumlarda yer alan ülkeler, bu farklılığın sonucu olarak yine konuşulan dil, gündelik yaşam pratikleri, düşünce tarzları gibi alanlarda da farklılaşmıştır. Gerek bu farklılıklar sonucu gerek dünyanın kaynaklarının sınırlı olması ve bunun sonucunda emperyalist düşüncelerle meydana gelen sömürgeler neticesinde karışıklığın oluşması, gerek bizzat o ülkelerin iç karışıklıkla mücadelesi sonucu ortaya çıkan sorunlar. Bütün bu sorunlar çerçevesinde bu durumdan kurtulmak isteyen insanlar farklı yollar izlemişlerdir. Bu yollardan biri bulunduğu coğrafi konumdan uzaklaşarak başka bir bölgeye yerleşme durumu yani göç etmesidir. Bu göçler toplu bir şekilde yapıldığı takdirde ise bölgelerde gözle görülür değişimlere yol açabilmektedir.

Bu nüfus hareketleri, mesafesine göre iç göç olarak gerçekleşebileceği gibi aynı zamanda dış göç olarak da gerçekleşebilir. Bunun yanında nedenlerinden ötürü zorunlu/gönüllü, süresine göre kalıcı/geçici, yasallık durumuna göre düzenli/düzensiz gibi farklı kategorilere de ayrılmaktadır. Aynı zamanda göç olgusu insanlığın varoluşundan beri kendisini gösteren ve en az insanlık tarihi kadar da eski bir olgudur. Her ne kadar yapılan göç, sadece birey tarafından yapıldığında göç edilen bölgeye büyük bir etki göstermese de gruplar halinde toplu yapılan göçler, göç edilen bölgenin ekonomik, kültürel, sosyal alanlar başta olmak üzere birçok alanında değişikliklere neden olabilir. Yakın tarihte gerçekleşen Suriye iç savaşı sonucu büyük kitleler halinde dış göç veren Suriye bu duruma bir örnektir. Dünyanın diğer ülkeleri de dahil olmak üzere Türkiye'ye de göç eden Suriyeli sığınmacılar büyük gruplar halinde gelmişlerdir. 2011 yılının Mart ayında patlak veren iç savaş ve sonucunda başlayan göç dalgalarıyla göç eden Suriyeli sığınmacılar, 2021 yılı itibarıyla

dünya genelinde 6 buçuk milyona yakındır. Bu sayının yaklaşık 3 milyonundan fazlasına Türkiye ev sahipliği yapmaktadır.

Bu noktada toplu yapılan bu göçlerin, göç edilen bölgeye etkisi olup olmadığını ve eğer etkisi varsa hangi alanlarda etkisi olduğunu, Türkiye'nin diğer illerine kıyasla daha az Suriyeli göçü almış illerinden olan Çanakkale'nin merkez ilçesi yerel halkı açısından ortaya koymak için bu çalışma gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma 2022 yılında yapılmıştır ve 2022 yılına kadar bu alanda pek çok araştırma da gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalar ise genellikle, Suriyeli sığınmacıların yoğun yaşadıkları İstanbul ve Türkiye'nin doğu illerinde gerçekleştirildiği için bu çalışmada diğer illere göre daha az Suriyeli sığınmacı almış olan bir ilin yerel halkının düşüncesi aktarılmaya çalışılmıştır.

Beş ana bölümden oluşan bu çalışmada birinci bölüm giriş kısmını oluşturmaktadır. Bu bölümde çalışmanın hangi bölgede ve neden o bölgede gerçekleştiği, hangi amaçla bu çalışmanın yapıldığı açıklanmıştır.

Araştırmanın ikinci bölümü olan, kuramsal ve kavramsal çerçevede ise göçün çeşitleri ve göç kuramları açıklanmıştır. Ayrıca Suriyeli göçünün nasıl başladığı ve önce dünya genelinde diğer ülkelere yapılan, ardından da Türkiye'ye yapılan göçün tarihsel süreci ele alınmıştır. Son olarak ise araştırmanın da ana başlığını oluşturan damga, sosyal dışlanma, öteki ve etiketleme kavramları açıklanmış ve bu çalışmada hangi bağlamda kullanılacağı ortaya konulmuştur.

Araştırmanın üçüncü bölümünde ise araştırmanın yöntemi, konusu, problemi, amacı, önemi, sınırlılıkları, evreni ve örnekleme, veri toplama teknikleri, veri analiz teknikleri açıklanmıştır. 20 katılımcıyla gerçekleştirilen bu çalışmada, katılımcılara yarı-yapılandırılmış derinlemesine mülakat tekniği ile 14 adet soru yöneltilmiştir.

Dördüncü bölümde, elde edilmiş verilerin analizi ve yorumlamaları bulunmaktadır. Verilerin analizleri yapılırken damgalanmanın meydana geldiği durumları gösteren bölümlerde değerlendirme yapılmaya özen gösterilmiştir. Bu hususta değerlendirmeler gerçekleştirilirken belirli bölümler tek sorunun cevapları doğrultusunda ele alınmış bazı gölümmler ise birden fazla soruyu içerecek şekilde ele alınmıştır. Katılımcıların yanıtları belirli başlıklar altında toplanarak değerlendirilmiştir. Sırasıyla katılımcıların sığınmacı, göçmen, mülteci kavramlarına yönelik algıları, yerel halkın sığınmacılara yönelik genel görüşleri, sığınmacı göçü sonucunda ülkede değişimlerin meydana gelip gelmediği ve eğer değişimler olduysa hangi alanlarda ve nasıl olduğu, sığınmacılara yönelik gerçekleştirilen sosyal politikalara yerel halkın bakışı ve yerel halka göre başka hangi sosyal politikaların gerçekleştirebileceği, yerel halka göre yerel halk ve Suriyeli sığınmacılar arasındaki benzerlik ve farklılıklar, yerel halkın mevcut düşüncelerinin başka etnik kökene sahip sığınmacılara karşı değişip değişmediği bölümlerinde değerlendirmeler yapılmıştır.

Beşinci bölüm ise, verilerin analizi ile birlikte ortaya çıkan sonuçlar ile hipotezler arasındaki bağlantı ortaya konmuş ve tartışılmıştır. Son olarak ise bundan sonra yapılacak olan çalışmalara, bu araştırmada ele alınmayan veya alınamamış olan sınırlıklar kapsamında dikkate değer kısımlardan bahsedilmiştir.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR

Çalışmanın bu kısmında, araştırmanın amacına ve konusuna uygun olarak kuramsal ve kavramsal çerçeveye değinilecektir.

2.1. Göçe Dair Bilgiler

Göç olgusu, insanlık tarihinin var oluşundan beri süregelen bir kavramdır. En temel düzeyde göç, bir bireyin veya grubun, içerisinde yaşadığı ülke içinde veya ülkenin dışına, zorunlu veya gönüllü nedenlerle sürekli veya kalıcı olarak gitmesini ifade etmektedir. İnsanlık tarihinin ilerlemesi ile birlikte, göç kavramı da çeşitli alt dallar oluşturarak genişlemeye başlamıştır. Göçün oluşum nedenleri, süresi, mesafesi ve yasal veya yasal olmaması gibi durumlar bu alt kavramların oluşmasına sebep olmuştur. Yine bu kavramlar da kendi içlerinde sırasıyla, gönüllü ve zorunlu göç, mevsimsel ve sürekli göç, iç ve dış göç olarak ayrılmaktadır. TDK'ye göre göç, hicret ve muhaceret anlamları dışında ekonomik, sosyal veya kültürel amaçlara bağlı olarak bireyin bulunduğu ülkeden başka ülkeye gitmesi olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2022). Başka bir yaklaşıma göre ise göç, ulusaşırı sınırları geçerek veya bir ülke sınırları içerisinde yer değiştirmek anlamına gelmektedir. Hangi nedenle yapılırsa yapılsın göç kavramı, insanların yer değiştirmesine bağlı gerçekleşen nüfus hareketleridir. Bu kavram mültecileri, yerinden edilen insanları ve ekonomik göçmenleri de içinde barındırmaktadır (Çiçekli, 2009:22). Yine başka bir kaynağa göre göç, kişilerin uzakta olan bir yere, mevcut durumda yaşamlarını sürdürdükleri şehrin uzağına, yeniden yerleşmesidir (Bartram vd., 2017: 13). Bu üç yaklaşım da dahil olmak üzere göç kavramı irdelendiği zaman, tanım olarak belirli sebeplerle ve yine belirli veya belirsiz bir zaman aralığında başka bir bölgeye yerleşmek anlamına gelmektedir. Fakat göç olgusu insanlık tarihi kadar eskiye gidebilecek kadar geniş bir olgu olduğundan bu tanımlar çok geniş bir konunun, sadece yüzeysel olarak açıklaması olarak kalmaktadır.

Bu tezin konusu ile ilgili olan ve göçün alt kavramlarından olan zorunlu göçe geçmeden önce genel olarak diğer alt göç kavramlarının da tanımlarına yer verilecektir.

2.1.1 Oluşum Nedenlerine Göre Göçler (Zorunlu/Gönüllü)

İnsanlar bir sosyal varlıktır. Herkes farklı bir ülkede doğsa da dünyanın her yerinde koşullar her zaman aynı değildir. Bu nedenle insanlar buldukları bölgeden her zaman daha iyi, konforlu ve güvenli yerlere göç etmek isteyebilirler. Kimi zaman bu durumların arkasında doğal veya yapay zorlayıcı neden veya nedenler bulunmaktadır. Şiddet içerikli sorunlardan, ekonomik anlamda yaşanan sorunlara kadar uzanan, çeşitli sebeplerden kaynaklanan, bireyin yaşamına yönelik tehdit içeren veya mutlu bir hayat yaşamasının önünde engel teşkil eden baskı sonucu meydana gelen göçtür'' (Bartram vd., 2017: 151). Buradan da hareketle bir alt kavram olsa bile, zorunlu göçün yine kaynaklandığı nedenlerden ötürü çok geniş bir alana sahip olduğu anlaşılmaktadır. Genel olarak zorunlu göç dendiği zaman akıllara bireyin veya grubun istemeyerek göç eylemini gerçekleştirdiği gelmektedir. Bu göç süreci doğrultusunda, insanların birçok alanda zor durumda kaldığı gibi sosyalleşme alanında da zor durumda kaldıkları görülmektedir. Bireyler bu süreç anında yerleştikleri alanda kendilerini yeniden bir toplumun parçası olarak görmek ve o şekilde görülmek için tekrar bir sosyalleşme süreci içine girmek zorunda kalacaktır. 15 Mart 2011 tarihinde başlayan ve günümüzde halen daha devam eden Suriye iç savaşıyla birlikte, yerinden edilmiş olan Suriyeli sığınmacılar da zorunlu göç ile ülkemize gelmiştir. Bu tezin içeriği de bu sosyalleşme sürecinin diğer tarafında bulunan yani yerleşilen bölge halkı perspektifinden, bu sosyalleşme sürecinin nasıl bir şekilde ilerlediği değerlendirilecektir.

Bir diğer oluşum nedenine göre ortaya çıkan göç türü ise gönüllü göçtür. Adından da anlaşılacağı üzere bireyin veya bireylerin, farklı bir bölgeye kendi istekleriyle, gitmesini ifade etmektedir. Bireylerin yeni yerler görüp gezmek istemesi, daha iyi yaşam şartlarına sahip, bulunduğu çevreyi sevmeme, ailesinin geleceğine yönelik ekonomik katkı sağlamak isteme gibi bireysel olarak istenen amaçlarla yapılan göçlerdir (Adıgüzel, 2022: 21). Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi gönüllü göçlerde, temel olarak yine bireyin kendi isteği ile bu

durumu gerçekleştirdiği anlaşılmaktadır. Farklı bir coğrafi bölgeyi beğenmek, maddi manevi daha rahat bir hayata sahip olmak, ailevi durumlar gibi birçok nedenlerle insanların göçleri, gönüllü göç olarak tanımlanmaktadır.

2.1.2 Süresine Göre Göçler (Kalıcı/Geçici)

Bu gruplandırmada bireylerin veya grubun, göç ettikleri bölgede kaldıkları veya kalacakları süre göz önüne alınmaktadır. İnsanların buldukları mevcut bölgeden başka bir bölgeye, geri dönmek üzere bir düşünceyle gitmeleri ‘kalıcı göç’ olarak tanımlanırken, ‘geçici göç’ ise insanların gittikleri bölgede hayvancılık, tarım, turizm gibi işler için bulunması ve belirli bir süre sonra tekrar dönmeleri olarak tanımlanmıştır (Mutluer, 2003: 10).

Kalıcı göçler, isteğe bağlı olarak yapıldığı gibi zorunlu bir durumda da gerçekleşebilir. Kalıcı göçler, gönüllü olarak gerçekleştiği gibi zorunlu nedenlerden ötürü de gerçekleşebilmektedir. Daha iyi bir eğitim şartları veya maddi yönden mevcut durumunu daha da iyiye yükseltmek için gönüllü olarak başka bir bölgeye göçerler. Bunun haricinde, bir anda çıkan savaşlar, doğal afetlerden veya terör olaylarından ötürü devletin halkı zorladığı göç tipi ise zorunlu göçler olarak öne çıkar (Koçak ve Terzi, 2012: 170). Bu nokta da fark edildiği gibi göçün bu alt kavramları, birbirlerini tamamlayıcı ve aynı zamanda birbirine evrilen bir yapıya da sahiptir.

Göç kavramı en temelde, bir mekân değiştirme halidir. Bireyler farklı nedenlerle, bulduktan bölgeden başka bölgelere göç ederler. Bu göç süreci yerleşme amacıyla yapıldığı gibi, geçici olarak da yapılabilmektedir. Bu yer değiştirme durumu düzenli aralıklarda her yıl gerçekleşebilmektedir. Bu göç türüne de mevsimlik göç denilmektedir. Bu göç tipinde bireyler, yılın belirli zamanlarında birden fazla mekân değiştirirler (Sağlam, 2006: 34). Geçici göçler genel olarak, insanların geçimlerini sağlamak amaçlı mevsimsel olarak çalışmak ya da bir işçilik yapmak amacıyla bölgeden ayrılmasıyla gerçekleşmektedir. Geçici olarak yapılan bu göçlerde, bazı noktalarda geleneksel izler görülebilmektedir.

Ülkemizde Karadeniz veya Akdeniz bölgesinde yaz aylarında insanların yaylara çıkması da bu mevsimlik göçlere örnek gösterilebilmektedir (Sarp, 2020: 75-76).

2.1.3 Mesafesine Göre Göçler (İç/Dış)

Göçlerin kategorize edilmesinde ele alınan bir diğer durum, gerçekleştikleri mesafelerdir. Bu bağlamda mesafesine göre göçler iç ve dış olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. TDK'ye göre iç göçün tanımı, çoğunlukla küçük yerleşim bölgesinden, büyük yerleşim bölgelerine gerçekleştirilen geçici veya kalıcı kalmak üzere ülke içinde göç etme durumudur (TDK, 2022). Uluslararası Göç Örgütünün yayınlamış olduğu Göç Terimleri Sözlüğüne göre ise iç göç, ülkenin bir bölgesinden diğer bölgesine göç ederek yeni bir ikametgâh kazanma amaçlı yapılan göçlerdir. İç göç yapan bireyler, yine ülke içerisinde bir yere göç etmektedirler (Çiçekli, 2009:27). İç göç, yine aynı ülke içerisinde gerçekleştiği için bireyler dış göçe oranla farklı durumlarla karşılaşma ve zorluk yaşama durumları daha azdır. Aynı zamanda iç göç uluslararası yani dış göçe de temel hazırlayabilmektedir. Kırsal bölgelerden çalışmak için kentlere göç eden insanlar, yine aynı sebeple dışarı ülkelere de göç etmek isteyebilmektedirler. Kırsaldan kente göç eden birey dış göçü gerçekleştirmek için orada edindiği bilgi ve birikimlerini kullanabilir veya sınıra yakın yerlerde bir noktada çalışabilir. İç göç dış göç ile birlikte tamamlayıcı bir özelliğe sahipken, farklı durumlarda rekabetçi bir özelliğe de sahip olabilmektedir. Bu nedenle bu iki göç türü de birbirine dönüşebilmektedir (Bartram vd., 2017: 194).

Dış göç ise, ülke sınırları dışına, başka bir ülkeye yerleşmek veya çalışmak amacıyla yapılan göçlerdir. Bu göçler çoğunlukla uzun süreli olarak gerçekleştirilir (Tümtaş, 2020: 27). Yine buradaki alıntıda yapılmış olan dış göç tanımında, daha önceden bahsetmiş olduğumuz kavramlar arası ilişkisel durum da dikkat çekmektedir. Dış göç ya da uluslararası göç, bireylerin diğer göçlerde yaptığı gibi maddi veya manevi kaygılarla isteğe bağlı veya bir zorunlu sebeple gerçekleştirilmektedir. Uluslararası göç ile bulunduğu devletin dışına göç eden bireylerin ve grupların, bu doğrultuda yasal hakları ve statüleri de değişime uğramaktadır (Şahin ve Terlemez, 2020:10).

2.1.4 Yasallık Durumuna Göre Göçler (Düzenli/Düzensiz)

Geçmişten günümüze kadar gerçekleşen bu göçlerin tümünde insanlar, her zaman bir düzen içerisinde ve yasal yollarla hareket etmemişlerdir. Bu durumda göç, yasal olarak statüsüne göre incelendiği zaman ortaya düzenli ve düzensiz göç kavramları çıkmaktadır. Düzenli göç, göç edeceği ve bulunduğu ülkelerin kontrolünde sağlanan yasal yollarla gerçekleştirilen bir göç türüdür. Uluslararası Göç Örgütüne ait Göç Terimleri Sözlüğüne göre düzenli göç; Tanınmış olan yasal kanunlar çerçevesinde gerçekleşen göç tipidir (Çiçekli, 2009: 14). Bu göç türünün karşıtı olan düzensiz göçte ise insanlar, yasal olmayan yollara başvurarak ve ülkelerin kontrolü dışında kaçak bir şekilde sınır değiştirmektedirler. Bu gibi durumlar, bireylerin güvenliği açısından da tehlikeli olan durumlara sebep vermektedir. Bireylerin ya da toplu halde grupların, yasa dışı yollara başvurarak buldukları ülke dışına, başka bir ülkeye göç etmeleri anlamına gelmektedir (Adıgüzel, 2022: 4). Bununla birlikte bireyler, kaçak olarak girdikleri ülkede resmi bir statüye sahip olmadığı için, her anlamda kendilerini zora sokacak durumlarla karşılaşmaktadırlar. Yine Uluslararası Göç Örgütüne ait Göç Terimleri Sözlüğüne baktığımızda düzensiz göçün Ülkelerin düzenlemelerine uyulmadan gerçekleştirilen göç hareketleridir. Bu göç tipi, açık veya genel bir anlama yönelik tanıma sahip değildir. Bir ülkeye yasadışı yollardan giriş yaparak orada kalmak veya çalışmak anlamına taşımaktadır. Dolayısıyla bu yolla göç eden bireyler, ülkeye girmek, orada yaşamak veya çalışmak için gerekli izin ve belgelere sahip değildir. (Çiçekli, 2009: 15). Bu tanıma göre de düzensiz göç, göç eden bireyin, bireylerin veya grupların, sahip olması gereken yasal belgelere sahip olmasını ve kontrolsüz bir biçimde ülkeye giriş çıkış yapılmasını ifade etmektedir.

2.2. Göçmen, Mülteci ve Sığınmacı Ayırımı

Göç eden insanlarla alakalı olan bu üç kavram, birbirleriyle sıkça karıştırılan ve birbirlerinin yerine kullanılabilen yakın anlamlara sahip kavramlardır. Bu noktada bu üç kavramın da açıklanması tezin gidişatı açısından da önemli bir noktaya sahiptir.

2.2.1 Göçmen

TDK'ye göre göçmen kavramı, muhacir anlamı dışında, ülkesinden ayrılan ve yerleşmek amacıyla başka ülkeye giden bireyleri tanımlamaktadır (TDK, 2022). Bu tanım sadece başlı başına çok açıklayıcı değildir. Bu yüzden başka tanımlarla birlikte bu kavramı incelemek, kavramı anlamada daha faydalı olacaktır. Göçmen kavramı tanımlanırken, bireyin veya bireylerin bu kararı kendi istekleriyle, mevcut durumunu daha da geliştirmek amacıyla aldığını ifade etmektedir. Uluslararası düzeyde genel bir kabul gören tanıma sahip olmayan göçmen kavramı, bireylerin kendi maddi, manevi ve sosyal durumlarını geliştirmek, ailelerinin ve kendi bireysel geleceklerine yönelik yarar sağlamak amacıyla başka bir ülkeye veya bölgeye edilen hareketi ifade eder (Çiçekli, 2009: 22). Göçmen kavramı, mülteci ve sığınmacı kavramlarını da kapsayan bir yapıya sahiptir. Örneğin; Yaşam kalitesini iyileştirmek amacıyla kendi ülkesinden, başka bir ülkeye göç eden kişileri tanımlayan ekonomik göçmen kavramı, göçmenleri zulümden kaçan mültecilerden ayırt etmek için de kullanılmaktadır. Düzensiz göçmen kavramı ise, başka bir ülkeye yasadışı giriş veya vizenin geçerlilik tarihinin son bulması nedeniyle, transit veya ev sahibi ülkede hukuki statüden yoksun bireyleri tanımlamaktadır. Bu terim, başka bir ülkeye giriş kurallarını ihlal eden mülteciler ve buldukları ülkede kalmak için gerekli belge ve izni bulunmayan diğer kişiler için geçerlidir (Çiçekli, 2009: 15-16).

2.2.2 Mülteci

Mülteci kavramı, göçmen kavramıyla en çok karıştırılan kavramdır. TDK'ye bakıldığında zaman mülteci kavramı sadece "sığınmacı" olarak verilmiştir (TDK, 2022). Öte yandan, bu kavramlar birbirlerinden tamamen farklı anlamlara sahip olmasalar da, aralarında tanınmış haklar üzerinden farklılıklar bulunmaktadır. Mülteciler, uluslararası hukuk tarafından tanımlanmakta ve korunmaktadır. Mülteciler; savaş, çatışma, canlarına kast gibi durumlar nedeniyle buldukları ülkeden göç ederler. Bunun sonucunda uluslararası koruma talebinde bulunarak içlerinde buldukları durumdan korunmaya çalışırlar. Bu tanımların bu kadar detaylı olarak tanımlanmalarının sebebi, göçmenlerin ve mültecilerin arasındaki az

ama can ve mal güvenliği açısından önemli olan bu farkların önemini ortaya koymaktır. Mültecilerin geldikleri ülkeye, geri dönmelerinin aşırı tehlikelidir ve bu yüzden de başka bir devlete sığınmak zorundadırlar. Bu kişiler, sığınma taleplerine karşılık bulamaması durumunda, ölümcül sonuçlarla da karşılaşabilmektedirler. Hem hukuki anlamda hem de içerisinde buldukları durum bağlamında göçmen kavramının genellemesinden, bu şekilde bir farklılıkla ayrılmaktadır (UNHCR, 2016).

Mensubu olduğu ırk, din, sosyal gruplardan ötürü veya siyasi fikirleri açısından baskı ve şiddete maruz kalan insanların, haklı bir can güvenliği gerekçesiyle vatandaşı olduğu ülkenin dışına göç etmesi ve bu durumdan ötürü, göç ettiği ülkeden ülkenin korunma ve yardım talebinde bulunması mülteci kavramına karşılık olarak söylenebilir (Çiçekli, 2009:43).

2.2.3 Sığınmacı

Bu kavram etimolojik açıdan Türkçe literatüründe bulunduğu için, insanlara bir şeyler çağrıştırması diğer kavramlara oranla daha kolay olabilmektedir. Yine mülteciler gibi sığınmacılar da zorunlu bir göç sonucunda yerlerinden edilmiştir. Mülteci kavramından ayrıldığı nokta yine hukuki alandaki tanımlardan kaynaklanmaktadır. Bu farklılıklar fazlaca değildir. Öyle ki TDK'ye göre herhangi bir fark saptamakta mümkün değildir. TDK sığınmacı kavramını açıklarken başka bir ülkeye ya da bölgeye sığınmış olan ve başka bir ülkede tekrar göç etmeden önce bir süre bireyler olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2022). Tanımların farklılaştığı bu ayırım ise, sığınmacıların ilk başlarda mülteci olarak tanımlanmayan bir konumda bulunmalarından kaynaklanmaktadır. Maruz kaldığı baskı, ayrımcılık, dışlanma ve şiddet yüzünden başka ülkeye göç eden bu insanlar, mültecilik talebinde bulunurlar. Bu talebin karşılık bulması halinde sığınmacılık statüleri de son bulur ve artık mülteci olarak tanımlanırlar (Tümtaş, 2020: 117).

Türkiye'deki Suriyelilerin yasal statüsüne gelince, Türkiye'nin de 1951 yılında imzalamış olduğu Cenevre Sözleşmesine kadar dönmek gerekir. Türkiye bu sözleşmeyi 1951 yılında imzalamış ve 1961 yılında 2 konu üzerinden kendisini koruma altına almayı amaçlayarak onaylamıştır. Bu konulardan birincisi, Cenevre sözleşmesinin herhangi bir hükmü mültecilere, Türkiye'deki Türk uyruklu insanların sahip olduğu haklardan fazlasını sağlayamaz şeklindeki düzenlemedir. Bir diğer konu ise mültecilerin statüsünün coğrafi sınırlandırılmasıyla alakalıdır. 4 Nisan 2013 tarihinde kabul edilen 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 61. maddesi ile mülteci statüsünü, Avrupa ülkelerinde meydana gelen ve insanların ırkı, dini, mensubu olduğu sosyal gruplar veya siyasi düşünceleri üzerinden insanları zulme uğratması sebebiyle, ülkeden ayrılan veya önceden ülke dışına çıkmış fakat bu olaylar sebebiyle ülkesine dönemeyen veya dönmek istemeyen kişilere tanımlandığı belirtilmektedir. Bu bağlamda Türkiye'nin, sığınmacılara mülteci statüsü verebilmesi o bireylerin Avrupa ülkelerinden gelmesiyle mümkün olabilmektedir. Bu yüzden Suriye'den Türkiye'ye göç eden insanlar resmi olarak mülteci statüsüne sahip değildirler. Fakat yine Cenevre Sözleşmesinde yer alan 33. Madde sebebiyle bu sığınmacılar, başka bir ülkeye yerleştirilene kadar kendi ülkelerine gönderilemezler. Bu yüzden başvuruda bulunmuş olan sığınmacılara, şartlı mültecilik statüsü tanınmıştır (Tümtaş, 2020: 118-119).

2.3 Suriyeli Göçü

2011 yılının Aralık ayında Tunus'ta hükümete karşı gösterilerin başlamasıyla filizlenen 'arap baharı' Suriye'de dahil olmak üzere Arap coğrafyasına yayılmıştır. Birçok Arap ülkesinde devrimler yaşanmış ve bu devrimler sonucunda hükümet değişiklikleri başta olmak üzere sosyal, siyasi ve ekonomik olarak pek çok köklü değişimler meydana gelmiştir. 2022 yılına gelindiğinde bu devrimler ve köklü değişiklikler Arap coğrafyasında hala terör, istikrarsızlık ve iç kargaşalara bir çözüm getirememiş ve bu sorunların etkisi katlanarak devam etmiştir. Bu kaotik ortam küresel olarak da birçok sorun meydana getirmiş ve bu sorunlar uluslararası krizlere dahi yol açacak kadar dünya üzerinde etkin olmuştur. Bu sorunların başını çeken ve en önemli noktalarından birisi olan göç sorunu hala etkili olarak devam etmektedir.

2011 yılında başlayan arap baharının yarattığı domine etkisinin son uğradığı ülke olarak Suriye'yi söyleyebiliriz. Suriye hükümetinin muhalif söylem ve eylemlere karşı verdiği sert ve tavizsiz tutum zamanla yerini silahlı müdahalelere ve kanlı bastırmalara bırakmıştır. Bunun sonucunda muhalifler ve hükümet arasında olan gerilim bölge bölge çatışmalara ve daha sonrasında da iç savaş haline evrilmiştir. Tüm bunların üstüne muhalifler de zaman içerisinde birbirleri arasında ihtilaflara düşmüş ve iç savaş hali artık hükümet ve muhalifler arasında olmaktan ziyade birçok farklı ideolojilerin, çıkarların ve uluslararası bazı politikaların etkisinde kümelenmiş örgütlerin ve toplulukların arasında gelişmeye başlamıştır. Tüm bu silahlanmaların, çatışmaların ve kaos çözüme kavuşamaması ve saldırıların sivilleri hedef alması sonucu sayısı binleri bulan sivil vatandaşların psikolojik ve fiziksel olarak yaralanmasına hatta ölmesine yol açmıştır. İç savaşta toplam ölü sayısı 494 bin 438 olarak kayda geçmiştir. İç savaşın yarattığı bu tahribatlardan kaçmak isteyen Suriyeli vatandaşlar sınırlara dayanmış ve komşu ülkelere sığınmaya başlamışlardır. Zaman geçtikçe artan bu göç dalgası komşu ülkelerin demografik yapısını etkileyecek kadar fazlalaşmış özellikle Avrupa ülkelerince tehdit olarak görülmüş ve uluslararası bir kriz halini almıştır.

Türkiye, Suriye ile 916 km'lik kara sınırı paylaşmaktadır. Tarih içerisinde iki ülke coğrafi olarak aynı sınırlar içerisinde yüzyıllar boyunca bir arada bulunmuştur. Türkiye ile Suriye'nin sınırlar konusunda uluslararası anlamda yaşadığı son problem Hatay'ın hangi ülkenin sınırlarında kalması yönünde olmuştur. Bu sorun önce Hatay'ın kısa bir süreliğine Suriye'den ayrı bir devlet olarak varlığını sürdürmesi ve kendi meclisini oluşturması sonra o mecliste yapılan oylama sonrası 29 Haziran 1939 yılında Türkiye'nin egemenliğine girmesi ile sonuçlanmıştır. Bu bağlamda coğrafi yakınlığının yanı sıra kültürel ve tarihi olarak da yakınlığı bulunan bu iki ülkenin insanları birçok noktada ortak noktada buluşabilmektedirler. Günümüze kadar iki ülke tarihsel süreçte zaman zaman birbirleriyle siyasi gerilimlerle karşı karşıya gelseler de devlet politikaları iki ülke insanının arasında bir gerilime sebep olmamıştır. Tüm bunlar göz önünde bulundurulduğunda günümüzde Suriye'de yaşanan iç savaş sonrası Suriyeli vatandaşların göç ederlerken rotalarını diğer komşu ülkelerindense Türkiye olarak belirlemeleri kaçınılmaz olmuştur. İstatistiksel verilerde bu durumu gözler önüne sermektedir. Lübnan'da 944 bin 200, Ürdün'de 676 bin 300, Irak'ta 252 bin 500, Mısır'da 132 bin 900 Suriyeli yaşıyor. Almanya'da 532.100, İsveç'te

109.300, Sudan'da 93.500, Avusturya'da 49.200, Hollanda'da 32.100, Yunanistan'da 23.900, Danimarka'da 19.700, Bulgaristan'da 17.200, İsviçre'de 16.600, Fransa'da 15.800, Ermenistan'da 14.700, Norveç'te 13.900 ve İspanya'da 13.800 Suriyeli mülteci olarak yaşamlarına devam ettirmektedir.

Türkiye gerek Suriye ile komşu ülke olması sebebiyle gerek uyguladığı açık kapı politikası ile milyonlarca Suriyeliye ev sahipliği yapmaktadır. Türkiye'de kayıt altına alınmış geçici koruma statüsündeki Suriyeli sayısı 23 Haziran 2022 tarihi itibarıyla toplam 3 milyon 684 bin 488 kişidir. Bu sayının %70,9'unu kadınlar ve çocuklar oluşturmaktadır. Bu nüfusun sadece %1,3'ü kamplarda yaşamaktadır. Geriye kalan %98,7'si şehirlerde yaşamaktadır. (Mülteciler Derneği,2022).

2.4. Göç Teorileri

Uluslararası göç, üç farklı düzeyde ele alınabilir; mikro, mezo ve makro düzey. Mikro düzey kuramların yaklaşımına göre göç eden bireyler, diğer aile bireylerinin ya da tanıdıkları, bildikleri bir bölgeye doğru hareket ederler. Mezo düzey kuramların yaklaşımına göre, göç edecek olan bireyler buldukları ülkeyle göç edecekleri ülkeleri kıyaslayarak bir fikir edinirler. Son olarak makro düzey kuramların yaklaşımına göre ise göçün gerçekleşmesinin nedeni, nüfusun istihdam oranından daha fazla olmasından dolayıdır. (İnce, 2019: 2582).

Makro düzey yaklaşımlar göç olgusunu incelerken, o bölgedeki politik yapıya, iç ve dış göçe dair yasalara veya ekonominin uluslararası değişimleri gibi üst düzeydeki noktalara atıf yapmaktadır. Diğer taraftan, mikro düzey yaklaşımlar göç olgusunu ele alırken, göç eden bireylerin, kendilerine ait olan kaynakları, bilgileri veya anlayış biçimleriyle ilgilenir. Çalışmak için Almanya'ya göç etmiş olan Türk bireyler, göçün hem makro hem de mikro düzeyine örnek olarak gösterilebilir. Bu göç olayının makro düzeyi olarak, Almanya'nın bir iş gücüne ihtiyacının olması ve bu durumun sonucunda yabancı olan Türkleri kabul etmesi, Türkiye'nin ekonomik durumundan dolayı bireylerin istedikleri bir gelire sahip olamaması

gibi durumlar ele alınabilir. Almanya'ya göç eden Türklerin, Türkiye'de olan aileleri ve arkadaşlarıyla bağlarının kopmaması veya güçlü kalması için ve birbirlerine destek olmak amacıyla kurdukları ilişki ağları ise göçün mikro düzeyi olarak açıklanabilir. Göç olgusunda, sistem yaklaşımı, göç sürecini açıklamanın tek bir etmen ile mümkün olamayacağını vurgulamaktadır. Türkiye ve Almanya arasında yaşanan bu göç olayında olduğu gibi, her göç hareketinde mikro, mezo ve makro düzeyde süreçler yaşanmaktadır (Giddens, 2012: 570).

2.4.1. Mikro Düzey Kuramlar

Ravenstein'in Göç Kanunları

Göç üzerine yapılmış olan ilk bilimsel çalışma, 1885 senesinde Ravenstein'in yapmış olduğu ve 1871 ile 1881 yıllarında yapılan nüfus sayımı verilerine dayandırdığı "Göç Kanunları" adlı çalışmadır. Sonradan yazılacak olan diğer araştırmalara da öncülük edecek olan Göç Kanunları adlı çalışmasında Ravenstein, her alanda geçerli olduğunu iddia ettiği yedi göç kanunundan bahseder (Yalçın, 2004: 22).

Bu göç kanunlarından ilki, göç ve mesafedir. Göç etmek isteyen bireyler genellikle yakın bölgeleri tercih eder ve göçerler. Bunun sonucunda da ticaret ve sanayi açısından büyük merkezlere doğru göç dalgası oluşur. İkinci kanun göç ve basamaklarıdır. Bu kanuna göre, bir kentte gerçekleşen hızlı ekonomik gelişmeler, yakın çevrede bulunan bireylerin kent merkezine göç etmesine neden olur. Kırsal alanda oluşan boş bölgelere ise uzak bölgelerden başka göçmenler yerleşir. Böylece bu durum basamaklı bir şekilde bütün ülkeye yayılacaktır. Üçüncü kanun yayılma ve emme sürecidir. Yayılma süreci ve emme süreci birbirinden farklı gözükseler bile birbirlerini tamamlayıcı bir yapıdadırlar. Amaç başlı başına göç etmek değil, ekonomik ve ticaret alanında gelişim gösteren kent olanaklarından fayda elde etmektir. Dördüncü kanun göç zincirleri kanunudur. Bu kanunda her göç dalgası, denge sağlamak üzere karşı bir göç dalgası yaratır. Göç alan yoğun bölgeler aynı zamanda göç de vermektedir. Beşinci kanun yani doğrudan göç, daha uzak mesafeye göç eden bireylerin, genellikle ticaret ve sanayi alanında daha büyük ve gelişmiş bölgeleri seçtiklerini

göstermektedir. Altıncı kanun ise kır kent yerleşimcileri farkıdır. Kentlerde yaşayan bireyler ile kırsal alanda yaşayan bireyler kıyaslandığı zaman, kentte yaşayan bireyler daha az göç etme eğilimi taşımaktadır. Yedinci ve son kanun ise kadın erkek farkı kanunudur. Bu kanun doğrultusunda kadınlar, erkeklere göre daha fazla göç eğilimi taşımaktadır (Şimşek, 2018: 17-18).

Kesişen Fırsatlar Kuramı

Samuel A. Stouffer'in 1940 yılında yapmış olduğu "Kesişen Fırsatlar: Hareketlilik ve Uzaklıkla İlgili Bir Teori" adlı çalışmasında, göç olgusunu matematiksel bağlamda açıklamaya çalışmış ve bu doğrultuda da bu kuramı geliştirmiştir. Gerçekleştirdiği çalışmada Stouffer, o döneme kadar gerçekleştirilen çalışmalar sonucunda, göç hareketleri ve göç mesafesinde anlamlı bir bağ olduğunu düşünmektedir. Bundan dolayı da göç hareketleri incelenirken göç mesafesinin de daha fazla incelenmesi gerektiğini vurgulamıştır (Çağlayan, 2006: 77). Çalışmasında insanların, suç işlemek için hangi mahalleye gittiğini, iş bulmak için gittikleri bölgeleri, evlenmek hangi bölgelerden evlendikleri gibi olguları 'neden' sorusu altında incelemiştir. Stouffer teorisinde, ampirik anlamda hareketlilik ve mesafe arasında gerekli bir ilişki olmadığını benimser. Bu noktada "araya giren fırsatlar" kavramını vurgular. Belirli uzaklıklara giden bireylerin sayısının, gittikleri mesafedeki fırsatların sayısı ile doğru orantıya sahip olduğunu ve araya giren fırsatlar sayısı ile ters orantıya sahip olduğunu savunur (Şimşek, 2018: 19)

Göç Çekim Kuramı

George Kingsley Zipf'in geliştirmiş olduğu göç çekim kuramında, göç yoğunluğunun, göçün yapıldığı yer ve bireylerin menşe yerleriyle arasındaki mesafeyle ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Zipf, Stouffer'in belli bir mesafeye giden bireylerin oranının, gittikleri bölgedeki fırsatların sayısı ile orantılı olduğunu ve araya giren fırsatların oranıyla ise ters orantılı olduğu yaklaşımı yerine, mesafe ve nüfus büyüklüğü arasında bir orantısal bağ kurmaktadır. Zipf, iki bölge arasındaki göç yoğunluğunun, göç edilen bölgenin

nüfus büyüklüğü ile doğru orantıya sahip olduğunu ve aralarındaki mesafe ile de ters orantıya sahip olduğunu savunmaktadır. Zipf'in kuramı, kentlerin mesafe olarak yakın olması açısından, daha büyük kentlerin ise nüfus büyüklükleri açısından sahip oldukları cazibeye göç yoğunluğunun şekillendiğini vurgular (Şimşek, 2018: 20).

İtme-Çekme Kuramı

Everett Lee'nin geliştirmiş olduğu itme-çekme kuramı, ilk kez teori olarak 1966 yılında "Bir Göç Teorisi" adıyla hazırlanmış olduğu çalışmada ortaya konmuştur. Lee'nin teori olarak ortaya koymasından öncede bu alanda incelemeler yapılmıştır. Lee, Ravenstain kuramında göç yer verildiğine fakat göçmenlerin göz ardı edildiğine vurgu yapmaktadır. Ravenstain bireyleri göçe iten veya çeken durumlara odaklanmamıştır (Şahin ve Terlemez, 2020: 17-18).

Lee, öncelikle göçlerin belli başlı temel ve ortak özelliklerini ortaya koymaya çalışmıştır. Bunun için de bireylerin göç etmesine neden olan itici ve çekici faktörleri belirlemiştir. Göç sürecini başlatan bu faktörler şunlardır:

1. Yaşanan yerle ilgili faktörler,
2. Gidilmesi düşünülen yerle ilgili faktörler,
3. İşe karışan engeller,
4. Bireysel faktörler (Yalçın, 2004: 30).

Bireylerin göç etmesine neden olabilen sosyal, kültürel, ekonomik gibi durumlar olabilmektedir. İtici ve çekici olan bu durumlar, herkese göre farklılık gösterebilmektedir. Göç edecek bireyin veya bireylerin çocuklu olması ve bu doğrultuda eğitim imkanları çekici bir etmen olabilirken, çocuğa sahip olmayan bir birey veya bireyler için bu durum çekici bir etmen olmayabilir. Lee aynı zamanda kuramında, mikro ve makro olmak üzere (bireysel ve bireysel olmayan) iki durumdan bahseder. Göç edecek olan bireyler, kendilerini olumlu veya

olumsuz etkileyen durumların neler olduğunu ve bu durumların kendileri için ne ifade ettiğini bilmektedir. Böylece itme ve çekme faktörleri bağlamında rahatça düşünebilmektedir (Adıgüzel, 2022: 28).

Neo-Klasik Ekonominin Mikro Göç Kuramı

Bu kurama göre bireyler, fayda ve maliyet çerçevesin göç etmeyi düşünürler. Aynı zamanda göçün gerçekleşmesinde, iş piyasasında rastlanılan makro olgular kadar mikro olgular boyutunu meydana getiren birey de öneme sahiptir. Bu kuram ayrıca bireylerin, fayda faktörünü maksimum seviyeye getirmesiyle göç sürecinin başladığı fikrine vurgu yapar. Mikro kuramda göçün kaynağı, kazanç ve istihdam süreçlerinde meydana gelen farklılardan kaynaklanmaktadır. Göç süreci ve sonucunda getirileri arttıran kişisel özellikler, sosyal koşullar ve maliyet olarak göçü kolaylaştıran teknolojik gelişmeler de göç olasılığını arttırmaktadır (Şimşek, 2018: 27).

Neo-Klasik ekonomik mikro kuramda göçün süreci, rasyonel düşünce yapısıyla kâr ve maliyet hesabı yapan, buradan hareketle kazancını arttırmak isteyen birey planlanır ve gerçekleştirilir (Adıgüzel, 2022: 30). Buradan hareketle bu kuram bireylerin akla dayalı olarak, ekonomik anlamda mantıklı davranış sergileyeceklerini öne sürer. Göç edecek bireylerin, bu sürece karar vermesinde sosyal, ekonomik, siyasi, kültürel gibi durumları göz önünde bulundurduğu konusunu ise geri planda tutar (Tunca, 2020: 21).

Davranışsal Kuram

1965 yılında Wolpert'in, "Göç Etme Kararının Davranışsal Özellikleri" isimli çalışmasıyla sunmuş olduğu bu kuram, bireylerin göç kararı alma süreçlerinde, göç edilecek bölgenin diğer bölgelere göre daha çekici veya itici algılanmasına neden olan, bireysel değerlendirme sonucu kendini gösteren 'yer yararlığı' beklentisinin belirleyici bir etken olduğunu ortaya koymuştur (Özgür ve Yasak, 2009: 39). Bu kuram bağlamında bireylerin

göç kararı almalarında, mekânlardan beklentileri doğrultusunda belirlemiş oldukları fayda eşikleri belirleyicidir. Göç etmeden önce bireyler, eksik bir bilgi birikimiyle birlikte aynı zamanda sahip oldukları bilgilerinde hali hazırda subjektif yapıda olması nedeniyle rasyonalite sınırlı bir düzeydedir. Bireylerin veya aile bireylerinin aşılmasından sonra yaşadıkları bölgeyi değiştirme düşüncesi eşliğini Speare (1974), ‘‘memnuniyetsizlik eşığı’’ olarak tanımlamıştır. Bu memnuniyetsizlik eşığının aşılması demek, göç sürecinin başlamasını ifade etmektedir. Test edilmesi kolay olmayan bir kavramsal çerçeveye sahip olduğu için göç araştırma alanlarında kullanışlılığı tartışma konusudur (Özcan, 2017: 203).

Sosyal Sistemler Kuramı

1981 yılında Hoffman-Nowotny tarafından gerçekleştirilen, ‘‘Genel Bir Göç Teorisine Doğru Sosyolojik Bir Yaklaşım’’ adlı çalışmada ortaya konmuş olan bir kuramdır. Bu kurama göre göç, yapısal gerilimleri (iktidar meseleleri) veya bireyin kendisine yönelik önemli bulduğu gerilim biçimlerini (prestij meseleleri) gidermek istemesiyle meydana gelmektedir. Azaltılmak istenen bu gerilim biçimleri çoğunlukla azalmaz, bir dönüşüm geçirerek varlığını sürdürür. Bireylerin başarı durumu ise, farklı sistem biçimlerinin, ‘‘prestij zincirleri’’ bağlamında global dağılımından gelir. Bu sistem biçimleri içerisinde düşük kademeli bir ülkeden göç eden bireyin, yüksek kademeli bir noktaya varması zor bir durumdur. Bu kuram, göçün ekonomik bağlamda itici etmenlerini göz ardı etmemekle birlikte, bu etmenleri sosyal etmenler de dahil olmak üzere daha geniş bir bağlamsal çerçevede ele almaktadır. Çoğunlukla mikro kuramların geri planda tuttuğu yapısal etmenler de bu kuramda dikkatle incelenmektedir (Özcan, 2017: 203).

Yaşam Döngüsü Göç Kuramı

Yaşam döngüsü göç kuramı, Polachek ve Horvath’ın 1977 yılında yapmış oldukları ‘‘Göçe Yaşam Döngüsü Yaklaşımı’’ isimli çalışmalarında ortaya koydukları bir yaklaşımdır. Bu yaklaşıma göre göç, hayatta tek bir kerelik bir yatırım kararından ziyade, hayatın her aşamasında yatırım yapılması gereken bir süreç olarak modellenmesi

gerekmektedir. Bireylerin yaşam döngüleri boyunca, göç etme ihtimalleri ve geri dönmek üzere yapılan göç ihtimallerinin ne zaman fazla, ne zaman az olduğu konusunda öngörüler ileri süren bir yaklaşımdır. Tercih edilen yerleşim alanlarını, işsizlik oranları, sanayi yapısını, mesleki yapısını ve eğitimde kişi başına düşen kamusal harcamalar da dahil olmak üzere farklı yerel özelliklerin birleşimi belirler. Bireyler yaşam döngüsü süresince ileri doğru gittikçe, yerel özellik bağlamında istekleri de değişir (Şimşek,2018: 40).

2.4.2 Mezo (Orta) Düzey Kavramlar

Yeni Ekonomi Göç Kuramı

Bu kurama göre, göç etme kararı bireylerin tek başlarına aldığı bir karar olmaktan çok, hane halkı içerisinde bulunan bireyler tarafından, bazen de bir şekilde bireylerin kendi içerisinde bağlantılı olduğu toplulukların almış olduğu kolektif kararlardır. Az gelişmiş olan ülkelerde göç eden haneler daha rahat bir düzen oluşturmak, ihtiyaç duyacağı temel gereksinimlerini daha kolay sağlamak veya ekonomik düzeyde daha sağlam bir durumda olmak için başka aile üyelerini de göç süreçlerine dahil edebilmektedir (Ubadan-Unat, 2006: 8).

Aile üyeleri arasından seçilen birey, başka bir ülkeye göç edecek orada para kazanarak ailesine güvence sağlayacaktır. Göç eden bu bireyler, aile kazancını göç sürecinde veya göç edilen bölgeye uyum sürecinde riske atabilme ihtimali bulunan bireylerdir. Diğer aile bireyleri ise bu kazancı riske atamayan, göç etmeyi göze alamamış olan bireylerdir (Güllüpmar, 2013: 106).

Yeni ekonomi göç kuramı, göç etme kararının sadece bireysel olarak alınan bir karar değil, aile bireylerinin dahil olmasıyla hanehalkı ile birlikte de alınabilen bir karar olabileceğini göç teorilerine eklemiştir (Şimşek, 2018: 29).

Ağ Kuramı (Network Kuramı)

Bu kuram, göç sürecinde göçmen ve göçmen olmayan bireyler arasındaki ağların etkisine odaklanmaktadır (Şimşek,2018: 34). Göçmen ilişkileri ağı kuramı olarak da bilinen bu kuram, göçmenlerin arkalarında bırakmış oldukları ülkeleriyle göç ettikleri ülkelerdeki göçmenler ve göçmen olmayan bireyler arasında akrabalık veya dostluk bağlamında meydana gelen bağları ifade etmektedir (Güllüpinar, 2013: 117). Kuram, bir yerleşim bölgesine yapılan göç akımının sürdürülmesinde, daha önce göç etmiş olan göçmenlerin oluşturmuş olduğu ağları ifade eder. Önceden göç etmiş olanlar, göçe dair tecrübeleri sayesinde ayrıldıkları bölgeyle göç ettikleri bölgeyi birbirine bağlayan bir ağ ilişkisi meydana getirirler. Sonradan göç etmek isteyen diğer bireyler bu ağları kullanarak, daha az zorluk yaşarlar. Bu ağ ilişkileri, yeni göç dalgaları veya zincirleme göçler oluşmasına neden olur. Bir süre sonra bu ağ kurumsal bir hale gelir ve kendini üretmeye devam eder (Adıgüzel, 2022: 33).

Sosyal Sermaye Kuramı

Göçün başlamasına neden olan ve göçün devam etmesini sağlayan faktörler arasında farklılıklar bulunmaktadır. İlk yapılan göçler sonucunda, toplumda göç olgusunun yaygınlaşması, yapılan bu ilk göçlerin daha sonra yapılan göçlere kaynak olduğunu ortaya koyar. Bu tespit ise, sonrasında göç incelemelerinde yeni kavramlara ve teorilere kaynak sağlamıştır. Çeşitli ilişki ağı ve bağlamlarda elde edilebilen ve diğer sermaye biçimlerine evrilebilen sosyal sermaye, göç olgusunu açıklamada kullanılmaktadır. Rasyonel bireysel göç ve yapısal makro göç analizi arasında tamamlayıcı bir rol üstlenir. Bireylerin göç kararı almasında ve göç sonrasında yaşanan uyum sürecinde aile, akrabalık, komşuluk, topluluk gibi ilişki rollerini vurgular. Bireylerin ve toplulukların göç etmesini sağlayan sosyal sermaye, göç süreci sonrasında da bütünleştirici bir işleve sahiptir (Şimşek, 2018: 37).

Kurumsal Kuram

1993 yılında Massey ve arkadaşları tarafında ortaya konan bu kuram, uluslararası göç sürecinin başlamasından sonra, bireylerin çoğunun göç etme düşüncesinde olduğunu fakat diğer ülkelerin sınırlı sayıda vize vermesini ve bunun sonucunda ortaya bir dengesizlik durumunun çıktığını, bu dengesizliği aşmak için kurulmuş olan organizasyonların ise göç sürecini beslediği fikrini ileri sürmektedir. Göç süreci sonucunda, göçmenlerin haklarını savunmaya yönelik olan yardım kuruluşları kurulmaktadır. Bu göç piyasasıyla orantılı olarak gelişim gösteren ve kazanç sağlama amacıyla olan kurumlar, kayıt dışı piyasalar içerisinde belirlenmiş olan ücretler karşılığı göçmenlere birçok hizmet alanı oluştururlar. Kaçak olarak sınır geçişi; varış yerlerine ulaştırmada yardım; sahte belge ve vize düzenleme; işverenlerle sözleşme yapılması; yasal olan diğer göçmenler veya ülke vatandaşlarıyla evlilik yaptırılması; kredi sağlama; kalacak yer ayarlama gibi destekler bu alanlardan bazılarıdır. Yasal ve gönüllü olarak kurulan kurumlar ise barınma, sosyal hizmet, danışmanlık gibi yasal alanlarda çözümler üretmeye çalışırlar. Uluslararası göçmen sayısı fazlalaştıkça kurumsallaşma da fazlalaşır. Fazlalaşan bu kurumsallaşma da, göç denetimi alanını denetleme noktasında hükümetlere engel çıkarmaya başlar (Şimşek, 2018: 37-38).

Kümülatif Nedensellik Kuramı

1957 yılında Gunnar Myrdal tarafından oluşturulmuş, 1990 yılında ise Douglas Massey tarafından daha detaylı olarak ortaya konmuştur. Bu kurama göre herhangi bir göç akımı, zaman içerisinde artmaktadır. Ağların genişlemesi, göçlere destek sağlayan kuruluşların artmasıyla birlikte alınan göç kararlarının da sosyal bağlamı değiştirmesiyle göçün nedenleri toplamı 'kümülatif nedensellik' olarak tanımlanır. Uluslararası gerçekleştirilen göçleri kümülatif bir süreç olarak ele alan bu kuram, ağ kuramı ile uluslararası göçle birlikte göç veren ve göç alan ülkelerde ekonomik, kültürel, sosyal alanlarda değişimlerin meydana gelmesi, yönetme veya kolay kontrol edilme açısından dirençli bir iç dinamizme sahip olan insan hareketliliğine neden olması özelliğiyle benzerlik göstermektedir. Yerel halkın işsizlik oranı arttıkça, işgücü bağlamında yapılan göçü

kısıtlamada ve önceden göçmenlerin yaptıkları işlere, yerli halkı yerleştirme noktasında başarı sağlayamazlar. Bu durum, yerel halkı değer değişimi bağlamında etkiler ve önceden göçmenlerin yaptığı işlerden kaçınmalarına neden olur (Şimşek: 2018: 38-39).

Petersen'in Göç Türleri

Petersen, 1958 yılında ‘‘ Genel Bir Göç Tipolojisi’’ isimli çalışmasında Henry Pratt Fairchild’in göç sınıflamasından yola çıkarak kendi göç kategorilerini oluşturmuştur. Petersen iç ve dış göçü, bireysel ve toplumsal etmenler temelinde tek bir analiz çerçevesinde geliştirmiştir. Ona göre kavramsal göç tipleri ortaya koymak, göç teorisine daha fazla katkı sağlayacaktır (Şimşek, 2018: 20). Bu noktada Petersen beş kategoride göç tiplerini tanımlar.

1. İlkel (Primitive) göçler: Göçebe toplumların yapmış olduğu dönemlik göçleri de bu kategoriye dahil eden Petersen’in, burada bahsettiği ilkelliğin direkt olarak insanlığın ilkel dönemiyle ilişkilendirilmemesi gerektiğini vurgulanmalıdır. Bu göç türü daha çok doğal çevrenin meydana getirdiği kuraklık, deprem, kötü hava şartlarından kaynaklanan göç tipini ifade etmektedir (Adıgüzel, 2022: 28-29).
2. Zorunlu (Forced) göçler: Bu göç tipinde, göç tamamen göç edenlerin iradesi dışında gerçekleşmektedir. Devletin ya da aynı oranda bir büyüklüğe sahip sosyal kurumların neden oldukları göç tipleridir (Adıgüzel, 2022: 29).
3. Yöneltilmiş (Impelled) göçler: Bireylerin, yaşadıkları farklı sosyal baskılara rağmen, kendi kararları doğrultusunda gerçekleştirdiği göç tipidir (Tunca, 2020: 18).
4. Serbest (Free) göçler: Bu göç tipinde göç kararı tamamen bireyin kendisine aittir. Diğer göç tiplerinde belirleyici olan etken sosyal baskıyken, bu göç tipinde belirleyici etken tamamen bireyin kararıdır (Şimşek, 2018: 21).
5. Kitlesele (Mass) göçler: Petersen’e göre bu göç tipi, serbest göçlerin sonucu olarak ortaya çıkar. İlk göç eden bireyler, göç ettikleri ülke hakkında diğer bireylere bilgi vererek zincirleme bir göç dalgası oluştururlar (Adıgüzel, 2022: 29).

2.4.3. Makro Düzey Kuramlar

Hareketlilik Geçiş Kuramı

1971 yılında Wibur Zelinsky tarafından gerçekleştirilen, ‘‘Hareketlilik Geçiş Hipotezi’’ isimli çalışmada ortaya konmuş olan bu kuramda göçlerin, insanlık tarihinde meydana gelen sosyal değişim dönemleri bağlamında, kendisine özgü kategoriler oluşturduğundan bahsedilmektedir. Sosyal ve ekonomik gelişmişlik düzeylerine göre toplumları sınıflandırmış ve bu sınıflandırmalar sonucunda göçleri niteliksel bağlamda beş aşamalı bir modelde incelemiştir (Şimşek, 2018: 21).

1. Modernite öncesi geleneksel toplumda göç: Bu aşamada gerçekleştirilen göçte, tam anlamıyla yerleşim gerçekleşmez. İş, savaş, dini, akraba ziyaretleri gibi alışlagelen sınır bir dolaşım vardır.
2. Erken geçiş toplumunda göç: Kente doğru kırsal alanlardan kitlesel hareketler gerçekleşir. Kolonizasyon olarak uygun yerleşim yerlerine fark edilir bir göç akımı görüldüğü gibi, dış bölgelere doğru da uygun şartlar sağlanması halinde bir akım gerçekleşir.
3. Geç geçiş toplumunda göç: Gerçekleşmekte olan kitlesel hareketler halen daha devam ederken, bu hareketlenme artık yavaşlamaya başlar. Kolonize ve dış bölgelere yapılan göçler azalmaya başlamış, kentten kente yapılan göçler kırdan kente yapılan göçleri geçmiştir.
4. İleri toplumda göç: Gerçekleştirilen göçler, yerleşim amacı taşımakta ve yüksek düzeylere çıkmaktadır. Kırdan kente göç halen daha devam etse de bu göçler azalarak devam eder. Kentten başka bir kente göç ise yoğun bir şekilde gerçekleşmektedir. Nispeten daha az bir gelişim göstermiş olan kentten, diğer kente vasıflı, yarı-vasıflı işçi göçü gözlenir.
5. Geleceğin süper ileri toplumunda göç: Ulaşım ve iletişim alanlarındaki gelişmeyle birlikte, yerleşim amacıyla yapılan göçlerde düşüş meydana gelebilir

ve aynı zamanda yerleşim amacıyla yapılan göçler çoğunlukla kent içi veya diğer kentlere doğru gerçekleşebilir (Özcan, 2017: 197-198).

Neo-Klasik Ekonominin Makro Göç Kuramı

Farklı ülkelerin işçi ihtiyacı ve işçilerin çalışma ücretleri gibi alanlardaki farklılıklarından dolayı göçün gerçekleştiğini öne süren bu kuramda, yapılan bu göçler emek piyasasında bir dengelenme sağlar. Emek ve sermaye noktalarında meydana gelen adaletsiz dağılımlardan dolayı gerçekleşen bu göçler, ülkeler arasındaki işçi ücretlerinin birbirine yaklaşmasına neden olur. Zamanla, ülkeler arası işçi ücretleri farkının azalmasıyla birlikte göçler yavaşlayarak son bulur (Tunca, 2020:20). Bu kuramda öne çıkarılan nokta emeğin ve sermayenin adaletsiz bir şekilde dağılmasıdır (Adıgüzel, 2022:30). Bu adaletsiz dağılım sonucunda göç, işçi ücretleri ve hayat standartları bağlamlarında ve arz – talep doğrultusunda gerçekleşir (Toksöz, 2016: 16).

Denge Kuramı

Modernleşme Okulu düşünürleri tarafından ortaya konulan bu kuram göçün, sanayileşme bağlamında gelişmiş ve gelişmemiş olan ülkeler arasında, iş gücüne dayalı hareketlere neden olduğunu ve bu hareketler sonucunda da bir denge sağlandığını vurgular. Modernleşme Okulu düşünürleri, bu kuram çerçevesinde göçü, bütünleştirici ve dengesizlikleri ortadan kaldıran olumlu bir modernleşme süreci olarak değerlendirirler. Bu düşünürler her ne kadar göçün dengeleyici bir yapıda olduğunu öne sürseler de göçün gelişmemiş olan ülkelerdeki dengesizlikleri fazlalaştırdığı iddia edilmiştir (Çakır, 2011: 135-136).

Dünya Sistemi (Merkez-Çevre) Göç Kuramı

1974 yılında Wallerstein tarafından yayınlanmış olan, ‘‘Modern Dünya-Sistemi Kapitalist Tarım ve 16. Yüzyıl’da Avrupa Dünya Ekonomisinin Kökenleri’’ isimli çalışmada bahsedilen bu kurama göre çevre ülkeler, merkez ülkelerin kapitalist gelişimi açısından önemli bir konumdadırlar. Merkez ve çevre ülkelerarasında bir bağımlılık söz konusudur. Bahsedilen bu bağımlılık merkez ülkelere ucuz işgücü, hammadde, pazar alanlarında yarar sağlarken, çevre ülkelere ekonomik anlamda refah ve kapitalist çerçevede gelişim sağlar. Çevre ülkelerden ucuza mâl edilen hammaddeler işlenip iç ve dış pazarda satılarak, kapitalist düzenin devamlı olarak işlemesi sağlanmaktadır. İşleyen bu sistem hem merkez hem de çevre ülkeler için karşılıklı bir bağımlılık oluşmasına neden olur. Oluşan bu bağımlılık, merkez ve çevre ülkelerin ihtiyaçları bağlamında şekillenir (Çağlayan, 2006: 78-82).

Bu kurama göre göç, az gelişmiş olan ülkelerdeki ucuz işgücünün, gelişmiş ülkeler tarafından kullanılmasını sağlar. Bunun sonucunda döviz kazanan göçmenler, bu kazançlarını ülkelerindeki aileleri veya yakınlarına yollar. Fakat bu durum, ülke ekonomisini geliştirmekten ziyade sosyo-ekonomik gelişimleri de olumsuz şekilde etkiler (Adıgüzel, 2022: 32).

Bağımlılık teorisi çerçevesinde gelişen bu kuram, çoğunlukla az gelişmiş ülkelerden gelişmiş ülkelere gerçekleştirilen göçlerin modernleşme ve gelişme anlamında fayda sağlamaktan uzak olduğunu öne sürer. Göç veren ülke, işçi gücü ve emek bağlamında giderek fakirleşir ve kaynakları açısından tüketilir (Tunca, 2020:24).

Göç Sistemleri Kuramı

1989 yılında James T. Fawcett tarafından yazılan, ‘‘Ağlar, Bağlantılar ve Göç Sistemleri’’ ve Hania Zlotnik tarafından 1882 yılında yazılmış olan ‘‘Uluslararası Göç Sistemlerinin Deneysel Tanımlaması’’ adlı çalışmalarla genel çerçevesi çizilmiş olan bir kuramdır (Şimşek, 2018: 39). Bu kuram, coğrafi olarak birbirlerine yakın olan ülkelerin, siyasi ve ekonomik olarak yakın ilişkilerinden ortaya çıkan göç hareketlerini temsil eder. Bu yakın ilişkiler, yakın bölgeler için geçerli olabildiği gibi uzak bölgeler için de geçerli olabilir. Meksika ve ABD arasındaki göç ilişkileri birinci duruma örnekken, Fransa ve Batı Afrika arasındaki göç ilişkileri ise ikinci duruma örnek olarak verilebilir (Çağlayan, 2016: 82-84). Göç alan ve göç veren ülkelerin arasında, bu göç süreçlerinden önce de ilişkiler vardır. Bu ilişkiler geçmiş zamandaki kolonileştirme süreçleri, siyasal sebepler, ticari ilişkiler, kültürel benzerlikler ve askerî işgaller temelinde gelişmiş olabilir. Hollanda ve Türkiye arasındaki göç ilişkisinin temelinde Hollanda’nın işgücü ihtiyacı varken, Hollanda ve Surinam arasındaki göç ilişkisinin temelinde Hollanda’nın, Surinam’ı sömürgeleştirmesi vardır (Adıgüzel, 2022: 34).

Thomas Faist bu kuramın, üç ana niteliğe sahip olduğu ileri sürer.

1. Bu kuram, göç sistemlerinde gerçekleşen süreçlere yoğunlaşmaktadır. Göç, tek seferlik gerçekleşen bir hareket değildir. Başladıktan sonra bir süreç haline gelir ve kendini yenileyerek devamlılığını korur.
2. Göç sistemleri kuramı, insanlar arasındaki ilişkiler üzerine değil, ülkeler arasındaki ilişkiler bütünü üzerine kurulmuş olan bir kuramdır. Göç sistemi, birbirine insan akışı sağlayan iki veya daha fazla ülkeyi kapsar. Göçe neden olan ülkeler arasındaki ilişkiler, göç gerçekleşmeden önce kurulmuş olan ilişkilerdir. Zamanla anayurt, tekrardan göç alan bir bölge haline gelebilir.
3. Göç sürecinde bulunan bireyler, ülkeler arasındaki ekonomik eşitsizlikler ve göç alan ülkelerin kabul politikaları, hanehalkı, ailelerin kalma ve gitme alternatifleri gibi engel teşkil eden durumları aşmak için farklı stratejiler izlerler. (Faist, 2003: 82-83).

Thomas Faist bu kuramı, dünya sistemleri kuramı ve ağ sistemleri kuramı arasında geçiş kuramı olarak ele alır. Dünya sistemleri kuramı makro bir yaklaşımken, Faist çalışmasında mikro yaklaşımı benimsemiş ve göçmenlerin, göçmenlik durumlarını ana araştırma nesnesi haline getirmiştir. Ayrıca göçmen ağlarını da ele almaya çalışmıştır (Adıgüzel, 2022: 35).

Parekh'in Göç Kuramı

1994 yılında Bhikhu Parekh tarafından yazılan, "Göçün Üç Teorisi" isimli çalışmada göç olgusu, siyaset ve toplum felsefesi bağlamında ele alınmıştır. İktisadi, siyasi, liberal, toplumcu, milliyetçi bakış açılarından göçmenlerin nasıl gözüktükleri incelenmektedir. Liberal bakış açısına göre göçün gerçekleşmesindeki temel etken ekonomidir. Dini, siyasal, etnik kimlik gibi etkenler bu süreçte bulunmazlar. Toplumcu yaklaşıma göre ise toplum, bir nüfus toplamından ve yönetim aygıtından ibaret değildir. Bu yaklaşım göçün, titiz bir süreçle yönetilmesi gerektiğini savunur. Eğer ki titiz bir süreç izlenmezse, uyuma dayalı birçok problem yaşanabilir. Milliyetçi yaklaşıma göre ise toplum demek aynı kültürel, tarihsel süreci paylaşan kan ve kader ortaklığı bulunan insanlar bütünüdür. Bu yüzden göç edecek olan bireylerin, göç edecekleri bölgedeki insanlarla bu bağlamlarda bağı olmalıdır. Göç edenler eğer ki bu bağlara sahip değilse, geçici süre ekonomik ihtiyaç sebebiyle kabul edilmelidirler. Bu kuramda yer alan üç yaklaşım göçü ekonomik, kültürel, etnik unsurlar bağlamlarında ele alır ve gerçekleşebilecek olan siyasi ve sosyal sorunlara dikkat çeker (Yalçın, 2004: 40-45).

Toplumsal Uyum Kuramları

Göçlerin oluşumlarını, gelişimlerini açıklamak üzerine ortaya atılan kuramların dışında, göç alan toplumlardaki göçmenlerin oradaki halkla ilişkileri ve toplum içerisindeki konumlarını belirlemek amacıyla da kuramlar geliştirilmiştir. Asimilasyon, entegrasyon, çokkültürçülük yaklaşımları, göç sonucu yaşanan sorunları anlamlandırmak, açıklamak üzere kuramsal çerçeve içinde ele alınabilir. Bu yaklaşımlar, göçmenin kendi kültürü ve göç

ettiği toplumun kültürel yapısı arasındaki ilişkinin nasıl kurulacağına ışık tutan kuramsal yaklaşımlardır. Göç olgusunu kapsamlı olarak kuramsallaştırmak, göçmenlerin kültürel olarak yaşayacakları zorlukları ve onlara yönelik olan politikaları da göç önüne almak demektir (Şimşek, 2018: 42).

İkili Emek Piyasası Kuramı

Michael J. Piore'nin 1979 yılında yayınladığı, "Göçmen Kuşlar: Göçmen İşgücü ve Sanayi Toplulukları" isimli çalışmasında ortaya konan kuram, göçü endüstri toplumlarının sürekli ihtiyacı ele almaktadır. Endüstri toplumlarında bulunan kapitalist düzen varlığını, çoğunlukla olumsuz şartlarda düşük ücretlerle çalışan göçmenlere borçludur. Piore'ye göre modern dönem endüstri toplumları işgücünü, birinci sektörden sermaye-yoğun ve onu destekleyen, ikinci sektörden emek-yoğun sektörleri oluşturur. Bu ikili yapı, bölünmüş emek piyasasını yaratır. Birinci sektör olan sermaye-yoğun kısmında vasıflı yerli işçiler çalışmakta, ikinci sektör olan emek-yoğun kısmında ise yerli işçilerin ilgi göstermediği ve bundan dolayı oluşan açığı doldurmak için dışardan gelen göçmenler çalışmaktadır (Şimşek, 2018:30). Birinci sektörde çalışan vasıflı işçiler sosyal güvencesi olan, sigorta, sendika gibi haklara sahiptirler. İkinci sektörde yer alan istikrar sağlayamayan ve vasıfsız olan işçilerin genellikle sosyal güvencelere sahip değildirler. Emek piyasasında meydana gelen ayrışmalarda, rekabet, etnisite ve toplumsal cinsiyet kavramları da önemli konumdur (Güllüpmar, 2013: 110).

Uluslararası Göç Kuramı

Küreselleşmenin sonucu olarak, ülkelerin sınırlarındaki geçişkenliğin artmasıyla birlikte ağları, göç sistemlerini ve kümülatif nedensellikleri ele alan yaklaşımlar neticesinde Uluslararası Göç Kuramı ortaya çıkmıştır. Nins Glick Schiller, Cristina Blanc-Szanton ve Linda Basch adlı antropologlar, ilk kez göçmenlerin arasında uluslararası uygulamaları olduğunu vurgulamıştır. Yaptıkları çalışmalarında uluslararasılığı, bir bölgeden başka bölgeye geçiş yapan göçmenlerin günlük etkinlikleri, kökenleri, yerleştikleri toplumları birbirine

bağlamasını sağlayan, sosyal, politik ve ekonomik ilişki kurmak ve bu ilişkileri sürdürmek ve böylece ulusal sınırların ötesinde sosyal alanlar ortaya çıkarmak olarak ifade etmişlerdir. Uluslararası sosyal alanları ön plana çıkartan bu kuram, hem göç alan hem de göç veren ülkelerin politik, ekonomik ve sosyal-kültürel bağlamlarında aktif bir bağlılığı bulunan göçmenleri öne çıkartır. Bu kuramın amacı göçün nedenlerini açıklamaktan ziyade, yeni gelişen gerçekliği ifade etmektir. Aynı zamanda bu kuram, göçü tek boyutlu bir süreç olarak ele alan yaklaşımların eksikliğini vurgulayarak, göçmenlerin her iki toplum içerisinde de incelenmesi gerektiğinin altını çizer. Bu açıdan küreselleşmenin ileri zamanlardaki süreçleri içinde anlamlı kavramsal ve kuramsal zemin hazırlamıştır (Adıgüzel, 2022: 40-41).

2.5. Sosyal İlişkilere Yönelik Kavramlar

Göç araştırması olan bir çalışmayı ele alırken sosyal bilimler literatüründeki sosyal dışlanma tartışmaları; etiketleme, damga, öteki gibi kavramlar çalışmanın uğrak noktalarını oluşturmaktadır. Bu kavramsal tartışma, göç sürecinin öznesi olan Suriyeli sığınmacıların yaşadıkları durumlara içeriden ve dışarıdan bir göz ile bakmayı mümkün kılacaktır.

2.5.1. Sosyal Dışlanma

Sosyal Dışlanma kavramı ilk olarak 1974 senesinde Lenoir tarafından ortaya konulmuştur. Lenoir bu kavramı açıklarken, ekonomik nedensel bir çerçevede içerisinde olmak üzere, sadece toplumsal ilişkilerde azalmaya dayalı bir dışlanma sürecinden bahsetmiştir. Lenoir'in altını çizdiği nokta, toplumsal ilişkileri zayıflayan bireyler aynı zamanda sosyal güvencelerden de uzak kalmaktadır (Silver, 1995:63, akt. Tartanoğlu, 2010:3). 1990'lı yıllara gelindiği zaman, sosyal dışlanma kavramı Avrupa ülkelerince tanınmış ve ekonomik, sosyal, siyasi bağlamlarda incelenmeye başlanmıştır. Sosyal dışlanma kavramı açıklanırken neden ekonomik temelli olarak yoksulluk bağlamında ele alındığı, o dönemin ekonomik ve sosyal durumu incelendiğinde öne çıkmaktadır. Sosyal devlet düzeyinde yaşanan değişimler, işsizliğin ve sosyal güvence ihtiyacının fazlaşması gibi etkenler sosyal dışlanma kavramına yönelik perspektifi şekillendirmiştir. 1990'lı yıllardan sonra sosyal

dışlanma, Avrupa Birliği'nin sosyal politikalarından birisi haline gelmiş ve aynı zamanda yoksulluk sorununa yönelik araştırmaları da etkileyerek, yoksullukla birlikte ele alınmaya başlamıştır (Yıldırım, 2014: 92). Sosyal dışlanma kavramı en genel tanım olarak: toplumda belli bir kısmın işsizlik, yoksulluk, eğitim eksikliği, engelli olması gibi farklı nedenlerle sağlık, eğitim, kültürel bağlamlarda bulunamaması ve toplumun dışına doğru sürüklenerek, modern yaşantıdan uzaklaştırılması olarak ortaya konabilir (Seyyar ve Genç, 2010: 645). Bauman da yoksul kesimi, sosyal dışlanmayı toplumsal alanda en yoğun yaşayan kesim olarak ele alır (Yusufoğlu ve Kızmaz, 2016: 32). Sosyal dışlanma kavramı, sosyal bütünleşme ve toplumsal aidiyetin kavramlarının zıttı olan bir süreç olarak oluşur. Bu süreç içerisinde, bireylerin toplumsal ilişkileri zayıflamakta, temel ihtiyaçlardan ve vatandaşlık haklarından tam anlamıyla yararlanamamaktadır. Sosyal dışlanma açıklanırken bu kadar geniş ve genel tanımlamaların olmasının nedeni net ve kesin bir tanıma sahip olamayacak kadar geniş olmasıdır. Ötekileştirme, etiketleme, damgalama gibi kavramların da sosyal dışlanma çerçevesinde ele alınması, sosyal dışlanmayı açıklarken ne kadar bu kavramın nedeni geniş bir kapsayıcılığa sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Hatıplı, 2019: 42-43).

Sosyal dışlanma kavramı bahsedilen dönem, sosyal veya kültürel yapı, ekonomik durumlar gibi farklı etmenler ve bağlamlara göre farklılık gösteren bir süreç karşılık gelir. Farklı bu etmenler ve bağlamların hepsinin altında toplumsal hayata katılmama durumu vardır. Bireyin, toplumsal hayata bağlanmasına olanak sağlayan herhangi bir alandan kopması demek, diğer alanlardan da kopmasına neden olan süreçlerinden oluşması demektir. Ekonomik bağlamda dışlanma yaşayan bir birey, sosyal veya kültürel bağlamlarda da dışlanmayı yaşayabilir (Tartanoğlu, 2010:2). Küreselleşme sonucu sosyal koşullarda ortaya çıkan bir sorun olan sosyal dışlanma, sınıfsal özelliklerden bağımsız olarak, sınıf farkı gözetmeksizin gerçekleşen bir süreç olarak da görülebilir. Sosyal dışlanma kavramını, birey-toplum bağlarının kopması olarak ele alanların da sorunun kaynağı olarak bireyi gören yaklaşımların da dikkatten kaçırıldığı nokta, yapısal süreçlerin belirleyici bir role sahip olduğudur. Sosyal dışlanma kavramının yoksulluk bağlamında gerçekleşen tartışmaları zenginleştirerek; yetersiz katılım, sosyal bütünleşme yoksunluğu ve diğer farklı yoksunluklar üzerinde de durması, yapısal birtakım sebeplerden dolayı açıklanabilir. Sanayi devriminden beri ortada olan bir sorun olarak yoksulluk, adaletsizlik, eşitsizlik, sömürge gibi

sorunların 1970'li yıllardan sonra sosyal dışlanma bağlamında ele alınması, neo-liberal politikaların küresel sosyal krizlere neden olmasından kaynaklanmıştır. İşsizlik sorununun, özellikle Avrupa Birliği'nde çok yüksek düzeylere çıkmış olması ve bu konuda sosyal politikaların ortaya çıkmasına önayak olmuştur. Sosyal dışlanmanın meydana getirmiş olduğu toplumsal sorunlara karşı, sosyal içerme alanında politikalar geliştirilmeye başlanmıştır (Tartanoğlu, 2010: 6).

Sosyal dışlanma kavramını büsbütün yeni bir kavram olarak ele almayan, yoksulluk kavramının farklı bir biçimi olarak ele alanlar varken, sosyal dışlanma ve yoksulluğun birbirinden farklı, sosyal dışlanmanın yoksulluktan daha kapsamlı, boyutlu ve dinamik bir süreç olduğunu düşünenler de bulunmaktadır (Tokol, 2012: 152). Yoksulluk kavramı, en temelde bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılayamadığı durumu ifade etmektedir. Dolayısıyla, yoksulluk kavramı hali hazırda olan bir durumu ifade etmektedir. Sosyal dışlanma ve yoksulluk kavramları arasındaki önemli fark da burada kendisini gösterir. Sosyal dışlanma süreci, yoksullaşmaya sebep olan çok boyutlu dezavantajlılık meydana getiren bir süreçtir. Yoksulluk statik bir süreçken, sosyal dışlanma çok boyutlu ve dinamik bir süreçtir. Sosyal dışlanmanın dinamik bir süreç olmasındaki neden, bu sürecin hem geçmiş hem de gelecekteki etmenlerden etkilenebilmesidir (Coşkun ve Tireli, 2008). Yoksulluk ve sosyal dışlanmayı ayrı kavramlar olarak ele alındığında, nispeten rahat sayılabilecek bir hayata sahip olan, çalışma hayatına atılabilen, fiziksel kaynakların bazılarında ulaşımı olan yoksul bireyler olabileceği gibi, bu yoksulluk sınırının çok üstünde olan ama sağlık, eğitim, vatandaşlık hakları, sosyal haklar ve kültürel alanlar gibi noktalarda dışarda kalan bireylerle de karşılaşılabilir. Buradan hareketle, dışlanmaya maruz kalan bireylerin, her zaman yoksul bireyler olduğu söylenemez. Göçmenler, azınlıklar, çocuklar gibi yoksul olmayan ama sosyal dışlanmaya maruz kalan bireyler görülebilir (Sapançalı, 2005: 57).

Sosyal dışlanma kavramının temelini, bireyin topluma katılamama durumu oluşturmaktadır. Yoksulluk kavramının temelinde ise maddi gelir yetersizliğinden kaynaklanan durumlar vardır. Bu noktada sosyal dışlanma kavramının, yoksulluk alanındaki çalışmalar yaptığı en önemli katkı, sosyal ilişkiler ve destek, bireysel ve psikolojik özellikler, topluma katılım gibi maddi temelli olmayan durumları da vurgulamasıdır. Buradan

hareketle, sosyal dışlanma ve yoksulluk kavramları arasında önemli fark merkezlerine aldıkları olgular gösterilebilir. Yoksulluk kavramı, maddiyatı merkezine alırken sosyal dışlanma kavramı, yoksunluğa neden olan ve aynı zamanda yoksunluğun bir parçasını oluşturan süreçlere ve sosyal ilişkileri merkezine alır (Short, 1999, akt. Şahin, 2010: 78).

Sosyal dışlanma kavramı, öne sürülen bu farklı tanımlar dışında aktif ve pasif dışlanma olarak iki parça halinde de ele alınabilir. Aktif sosyal dışlanma; göçmenlerin ve mültecilerin, göç ettikleri bölgelerde sosyal, ekonomik, siyasi bağlamlarda belli bir statü elde edememesidir. Pasif sosyal dışlanma ise; meydana gelen yoksunlukların dışlanmaya yol açmaması durumudur. Ekonominin sallantılı olduğu zamanlarda meydana gelen yoksulluk ve bu nedenle bireyin toplumun dışına itilmesi durumu bu dışlanmaya örnek verilebilir (Doğan, 2014: 127-157).

Küresel ve yerel olarak yaşanan yoksulluk, işsizlik, göç, ekonomik kriz, sağlık ve eğitim durumları, içinde yaşanan sosyal yapı, demografik ve coğrafi özellikler gibi pek çok olayın sosyal dışlanmayı meydana getirdiği görülebilir. Küresel ve yerel etkileri göz önünde bulundurarak sosyal dışlanmanın boyutları; ekonomik, sosyal ve siyasal olarak üç kategoride incelenebilir. Bu üç kategori de birbirinden bağımsız bir yapıya sahip değildir. Diğer bir deyişle, sosyal dışlanmanın üç boyutu, bir bütün olup ve birbirlerini etkileyen yapıya sahip oldukları söylenebilir. Kastedilen bütünlük, bu boyutların var olmasının veya yok olmasının diğerleri üzerinde bir etkiye sahip olmasıdır (Hatipler, 2019: 48).

2.5.2. Etiketleme

Frank Tannenbaum'un, 1938 senesinde yazdığı "Kötülüğün Tiyatrosu" makalesinde etiketleme kavramının temellerini attığı söylenebilir. Tannenbaum'a göre suç işleyen kişiye, halk arasında tanınmasına neden olan bir işaret konur. Toplumsal otorite suçlunun, suçun, cezanın ne olduğunu belirleyen tek yetki konumundadır. Suç işleyenlerin hapishaneye, hastalıklı olanların hastaneye kapatılmasının nedeni, topluma zarar verebilecek olma ihtimalidir (Wickman ve Whitten, 1980: 190, akt. Dursun, 1997: 309). Edwin Lemert ise,

etiketleme kavramını ele alırken itibar düşürücü davranışa maruz kalan bireyin, bir süre sonra bu maruz kalmayı içselleştirdiğini suça yöneldiğini öne sürmüştür (Dursun, 1997: 312). Bu maruz kalma sürecini ise iki farklı biçimde ele alır. Birincil sapkınlık, sınırların aşılmasına neden olan davranışlar olarak tanımlanırken ikincil sapkınlık, bireyin etiketlemeye dayalı dayatmaları kabul etmesi ve bir süre sonra kendisinin de bizzat sapkın olduğunu düşünmesi durumudur (Giddens, 2000: 189). G.H. Mead ise, bireye yapıştırılan etiketin, diğer bireylere nasıl davranacağını da şekillendirdiğini ve bu ilişkilerde temel bir role sahip olduğunu vurgular (Göksu ve Karakaya, 2009: 28). Etiketleme kısaltma ve sınırlandırma bağlamlarında ortaya çıkan, bireyin kimliğine yönelik bir niteliktir. Market reyollarında satılan ürünlerin üzerindeki fiyat etiketleri, satılan ürünün değerini belirler buna paralel bir şekilde insanlar üzerinde de uygulanan bu etiket bir şekilde kişilerin değerleri üzerinden biçilmiş birer sıfattır (Sevim, 2020: 46).

Howard Becker ise etiketleme olgusunu, temel kavramlarını ve bu sürecin aşamalarını sistematik bir biçimde, 1963 yılındaki “Dışarıdakiler” eserinde ele alarak bir kuram haline getirmiştir. Yine de bu kavramın gelişmesinde Frank Tonnenbaum, Edvvin Lemert, G.H. Mead, W.l. Thomas ve Charles Cooley gibi sembolik etkileşimcilik temsilcilerinin de katkısının en az Becker kadar olduğu yadsınamaz (Slattery, 2015: 214). Becker, Dışarıdakiler adlı eserinde, sistematik yapıya sahip bir etiketleme kuramı ortaya koyar. Bu eserinde sapkınlık diye bir durumun aslında olmadığından, sadece toplumdaki diğer bireylerin tanımlarından ötürü bir sapkınlığın doğduğunu savunur. Toplumsal gruplar, sapkınlık kavramının ortaya çıkmasına neden olan kurallar oluşturarak ve bu kuralları, bireylere uygulayarak onları ‘dışarıdakiler’ olarak etiketlerler. Dolayısıyla sapkınlık olgusu, bireyin meydana getirmiş olduğu davranıştan ziyade, suçu işleyene uygulanan kuralların sonucunda ortaya çıkan yaptırımların bir sonucudur. Sapkın birey ifadesi, etiketlemenin gerçekleştirildiği anlamına gelmektedir. Bu bakış açısıyla, sapkın davranışların yerine, diğer bireyler tarafından onaylanmayan ve bunun sonucunda bireyleri, suçlu olarak etiketledikleri bir süreç vardır. Duş alırken insanın çıplak olması normal bir davranışken, kahvaltıda aile bireylerinin yanında çıplak olarak durmak şaşkınlığa sebep olacaktır. Bu gibi bağlamlar ve kişiler bazında değişen durumlar, Becker’in etiketleme kuramına örnektirler (Slattery, 2015: 215-216). Sonuç olarak Becker’a göre, sapma toplum tarafından yaratılan bir olgudur.

Becker burada toplumsal grupların, sapmayı meydana getiren kuralları oluşturup, bu kurallar çerçevesinde uyumlu olmayanları dışarıdakiler olarak etiketleyip, sapma sürecini oluşturduklarını kasteder. Buradan hareketle sapma; bireylerin eyleminin sıfatıyla değil, suçlu olana, kuralların ve yaptırımların diğerleri tarafından uygulanmasının bir sonucu olduğudur. Sapkın, uygulanan yaptırımlar sonucunda, etiketin başarılı bir biçimde uygulanmış olduğu bir bireydir; sapkın davranış ise çoğunluğun tanımlamasına bağlı davranış biçimidir (Mutluer, 1998: 223).

Becker bir bireyin normal olandan, sapkın olana doğru geçirdiği etiketlenme sürecini üç aşamada ele alır.

İlk aşama, kamusal alanda bireye yönelik etiketleme işlemi, ilk zamanlarda çoğunlukla informel olarak gerçekleşen, fakat zamanla bireyin yalnızca tuhaf veya sapkın bir şekilde davranış sergileyen birinden, tamamen sapkınlığı içselleştirmiş biri olduğu sürece karşılık gelir. Mahkeme tarafından cezaevine yollanan bir suçlu bu aşamaya bir örnektir. İkinci aşama, resmi hale gelip benimsenen bu etiketler, bireylere yapılandırıldıktan sonra bireyin diğer statülerine üstünlük sağlayan bir etiket haline gelir ve bireyin, önceden sahip olduğu anne-baba, akraba, arkadaş gibi statüleri ortadan kaldırır. Etiketlenen bireye, diğer kişiler farklı tepkilerle yaklaşarak, o bireyin bütün davranışlarını farklı yorumlamaya başlarlar ve bu yorumlamalarına göre davranış sergilerler. Artık o birey sapkın birisi haline gelmiştir. Diğer bireyler, onula ilişki kurmayı reddederler. Alkolik olduğu için, ailesi tarafından reddedilen ve evsiz kalan bir birey bu aşamaya örnektir. Üçüncü aşama, yaşanan bu soyutlanma süreci bir süre sonra bireylerin, kendilerini algılama biçimlerini ve benlik algılarına etki ederek, kendilerine yapılandırılan sapkın etiketini benimsemelerine neden olur. Böylece birey, sapkın bir hayat tarzı benimseyerek bu alanda bir kariyer bile oluşturabilir. İşlediği suçlarla zaman içerisinde profesyonel bir suçlu olan, uyuşturucu satarak zamanla uyuşturucu kullanıcıya dönüşen bireyler bu aşamaya örnektirler. Bu süreçte bireyler genellikle toplumdan uzaklaşmaktadır ve kendi sapkınlıklarıyla benzer alt kültürler içerisinde alternatif alanlar statü kazanmaya çalışırlar (Slattery, 2015: 216-217).

Dolayısıyla bir etiketleme süreci kendini gerçekleştiren döngüyü oluşturabilir. Sapkın etiketi yapıştırılan bir birey, bu süreçte sapkının kendisi olabilir. Etiketleme süreci kaçınılmaz veya mutlak bir süreç değildir. Eskiden hapis yatmış birisi iş bulabilir veya bağımlılığı olan bir birey bu bağımlılıklarından kurtulabilir. Fakat bu noktada bireyin, güçlü bir karaktere de sahip olması gerekmektedir. Howard Becker, etiketleme kuramındaki birçok temayı birleştirmiş ve ona yapılandırılmış ve sistematik bir çerçeve kazandırmıştır (Slattery, 2015: 217).

2.5.3. Damga

Damgalama olgusunun gelişmesi noktasında birçok bilim insanının damgalama kavramını incelerken farklı yaklaşımları büyük öneme sahiptir. Damga kavramı ele alınırken bu farklılıkların açıklanması ve bu çalışmada hangi bağlamda kullanılacağı belirtilmesi gerekmektedir. Damgalama kavramına önemli katkılar yapan ve aynı zamanda bu çalışmadaki damgalama kavramının çatısını da oluşturan Goffman'ın yaklaşımı, damgalama olgusunu en genel ifade ile itibar sarsıcı bir süreç olarak ele alır. Goffman'ın bu yaklaşımı ile benzer olarak, Crocker vd. damgalanma sürecinin temelinde sosyal kimliğin değerinin yok olması yatar. Bu iki yaklaşım, Goffman'ın damgalanmayı bu süreci yaşayan kişi üzerine yerleştirmesi ve Crocker vd. damganın değer düşürücü yönü üzerinde durmaları noktalarında ayrışırlar. Başka bir yaklaşım da Jones vd. aittir. Damgalama sürecini sosyal yönüyle ilişiksel bağlamda ele almıştır. Goffman damgalama sürecinde atıf vurgusuna dikkat çekerken, Jones vd. damgalama sürecinde damgalanan bireyin, toplum tarafından kusurlu, değersiz görülmesine neden olan sıfatları ve kalıpyargıları birer işaret olarak ele almıştır. Link ve Phelan tarafından geliştirilen bir başka yaklaşım, damgalama sürecini sosyal, ekonomik ve politik güç bağlamında özgün bir biçimde ele alır. Bu sayede yapısal güç faktörünün damga üzerindeki etkisi fark edilmiştir (Özmen ve Erdem, 2018: 187-188).

Goffman, damga kuramını, etiketleme kuramından yola çıkarak geliştirmiş ve daha kapsamlı bir kavram olarak öne çıkarmıştır. Damga kuramı, toplumsal gelişme, değişim ve dönüşümlerin çözümlenebilmesi noktasında etiketleme kuramından daha geniş bir

perspektif sunar (Yurdakul, 2019: 127). Erving Goffman damga kavramını açıklarken Eski Yunan dönemine kadar geriye gider. O dönemde bireylerin ahlaki statülerinde bulunan olağan dışı ve kötü olan her şeyi açığa çıkarmak için bireylerin bedenlerine izler bırakılırdı. İşte bu bedensel işaretler, Goffman'ın damga olarak tanımladığı kavramın ilk örneklerini oluşturmaktadır. Bu işaretler çoğunlukla, bedenin herhangi bir yerinin yakılması veya kesilmesiyle oluşturularak, o kişinin köle, suçlu veya hain olduğunu kanıtlama amacı taşımaktaydı. Böylece, kirletilmiş veya lekelenmiş olanlar, kamusal alanlarda kaçınılması gerekenler olarak görülüyordu. Daha sonra Hristiyanlık döneminde, bu kavrama iki anlam daha eklendi: Bu anlamlardan birincisi, cildin üzerinde tomurcuk şeklinde olan yaraların, Tanrı'nın merhametinin bedensel işareti olarak yorumlanmasıydı; ikincisi ise, tıbbi bir anlam olarak, bireydeki fiziki bozuklukların bedensel işaretlerine olan atıfıydı. Damga kavramı, günümüzde asıl anlamıyla kullanılan bir kavram olarak karşımıza çıksa da ifade edilen durum bedensel belirtiden ziyade, gözden düşmenin veya damgalama sürecinin kendisi için kullanılmaktadır (Goffman, 2014, 27).

Yabancı birisiyle karşılaştığı zaman, o anda kişiye karşı oluşan intibalar sonucunda, onun içinde bulunduğu kategorileri, niteliklerini kestirebilir ve bu sayede nasıl bir toplumsal kimliğe sahip olduğu da anlaşılabilir. Bu yabancıyla bulunulan ilişki içerisinde, diğer kişilerden farklı olarak müsait kişi kategorisine dahil edilmesine engel oluşturan durumlarda oluşabilir. Bunun sonucunda, bu yabancı kötü, tehlike oluşturan birisi olarak görülebilir ve böylece zihinde canlanan sağlıklı, sıradan birey olmaktan uzaklaşarak sakat ve lekeli bir duruma indirgenir. İşte yaşanan bu süreç, özellikle de itibarsızlaştırma anlamında etkisi fazlaysa kendisi damga olarak gösterir (Goffman, 2014: 28-29).

Goffman damga kavramını açıklarken üç farklı damga tipinden bahseder.

1. Bedenin korkunçluklarından (fiziki deforme) dolayı gerçekleşen damgalamalar.
2. İrade noktasında zayıf, katı inanış biçimleri, ahlaksızlık bağlamında kişisel karakter bozuklukları, doğallıktan uzak tutkular sonucu gerçekleşen damgalamalar.
3. Etnolojik bağlamda (ırk, ulus, din) gerçekleşen damgalamalar.

Goffman, damga kavramında bireyi, varsayılan toplumsal kimlik ve fiili toplumsal kimlik bağlamlarında ele alır ve bu iki kimlik arasında kalan bireylerin damgalanma yaşadığını ileri sürer (Ritzer, 2008: 238). Aynı zamanda bu kavramda, toplumsal bağlamda kabul görme konusunda engele sahip olan bireyleri temsil eder (Poloma, 2011: 221). Goffman damgalamanın meydana gelmesi için normal ve normal olmayan rolüne sahip bireylerin var olmasına ihtiyaç olduğuna dikkat çeker. Goffman damga kuramında, damgalı olan ve normal olanı ayrı sosyal hayatlara sahip olacak şekilde kategorize etmiş olsa da kuramını, karma temas üzerinden ortaya koymuştur. Kısaca Goffman, damgalı ve normal bireylerin, aynı sosyal ortamda ve birbirleriyle direkt temas halinde buldukları durumlara odaklanır (Goffman, 2014: 40).

Goffman damgalanma sürecini, bu sürece maruz kalan bireye veya bireylere daha az değer vermek ve toplumsal alanlara, diğerlerine göre daha az dahil olması olarak ifade etmektedir. Bu damgalanma süreci yaşayanlara örnek olarak köleleri, azınlıkları, dolandırıcıları ve çocuğu olmayan çiftleri gösterebiliriz. Bu insanlar, Goffman'a göre ya gözden düşürülmüş olanlar veya gözden düşürülmesi muhtemel olan insanlardır (Poloma, 2011: 211). Goffman damgalanmış birisinin, hayatını niteleyen durumu şöyle ifade ederken, damgalanmış olanın, toplumsal kimliğinin kirlenmesi sonucunda, hem ilişki içerisinde olduğu diğer kişilerde hem de damgalı bireyin bizzat kendisinde, diğer herkes gibi saygıyı ve dikkate alınmayı hak ettiği beklentisi oluşturur. Diğer bireyler, damgalı bireye bu beklentinin karşılığını vermeyerek, damgalı olanın bu damgalanma sürecini yaşamada kendi hatası olduğu fikrini benimsemesine neden olur (Goffman, 2014: 36). Buradan hareketle, bu durum damgalanmış olanın, dayatılan o kimliği kabullenmesine neden olarak, damgalanan kimliğiyle toplumsal ilişkilerini sürdürmek zorunda kalmasına neden olur. Birey dayatılan kimliği artık kabullenerek, yavaşça toplumdan izole olacağı bir süreci başlatır. Goffman'a göre bu meşrulaşma sürecinin en önemli sebebi; toplumun ve toplumsal mekanizmaların damgalanmış olanlara yönelik söylemleridir. Toplum ve toplumsal araçlar, damgalanan bireye toplumun bir parçası olduğunu söyler ve bu durum bir noktada damgalananın diğer bireyler gibi sıradan ve normal insan olduğu anlamına gelse de aynı zamanda yine aynı toplum, damgalanan bireye, birtakım farklılıklara sahip olduğunu ve sahip olduğu bu farklılıkları kabullenmesini de söyler (Goffman, 2014: 172). İşte bu süreç,

toplumsal alanda damgayı meşru hale getirirken, damgalanan bireyinde dayatılan toplumsal kimliği kabullenme sürecini hızlandırır.

Goffman, damgalanan bireyin benlik algısında normal olandan, sapmış olana doğru bir gidişat olduğunu ve bireyinde bu gidişata paralel olarak hareket ederek sapkın davranışlar gerçekleştirdiğini ileri sürer (Smith ve Riley, 2016: 103). Sapkınlık durumu, damgalanmadan önce karşılaşılan bir durumdur. Sapkınlık durumunun yaşanmadığı zamanlarda da damgalanma yaşanması ihtimal dahilindedir. Bu durum, bireyin benliğine büyük zarar vererek, normal olan davranışların sapkın davranışlara dönüşmesine neden olmaktadır. Birey, bu süreçle birlikte damgalanmış olan kimliği çerçevesinde davranış gösterebilir. Bu noktada, damgalanmanın bireyi etkileyen iki şekli ortaya çıkar. Birincisi, sapkın davranış sonucunda damgalanma durumu iken, ikincisi damgalanma sonucu sapkın davranış durumudur (Yurdakul, 2019: 130-131).

2.5.4. Öteki

Öteki kavramı, bir bireyin veya bireylerin, içinde buldukları toplum tarafından geçmişte yaşanmış olan ya da şimdiki zamanda yaşanan ilişkiler doğrultusunda, sınıfsal veya etnik bağlamda farklılaştırılması ve ayrıştırılması olarak ifade edilebilir (Nahya, 2011: 29). Genellikle bireylerin veya grupların, çoğunluğu oluşturanlardan farklı dinsel, etnik kimlik veya cinsel eğilime sahip olması, bireylerin veya grupların ötekileştirilme süreci yaşamaları için yeterli bir durumdur. Bu süreç, farklı olarak görülen bireyleri anlamak, empati kurmak ve sosyal hayata entegre etmek hususlarında önemli engel teşkil eder (Kundakçı, 2013: 68).

Öteki kavramına önemli katkılar sağlamış olan Emmanuel Levinas, bireyin kendi kendine ve aynı zamanda diğer bireylerle birlikte var olması durumları arasındaki farka yönelir. Bu farkı ele alırken, totaliter eğilime sahip bireyin kendisinin merkezde, ötekinin ise çevresinde bulunması ve genel dünya hakimiyeti isteği Levinas'ın çıkış noktasıdır. Çatışmanın meydana gelmesi de bu şekilde olur. Bu durumu engellemek için birey, öteki olanı fark etmelidir. Ben ve öteki arasında ayrım olduğunu, öteki olan için ben kavramının

da ötekinden ibaret olduğu anlaşıldığı zaman bu çatışma süreci durağanlaşır. Totaliter bir yaklaşımla dünyayı sahiplenmek isteyen ben, öteki olanı algılamasıyla bu düşünceden uzaklaşır. Diğer bireylerin algılanması bireyin bencil dünyasını sarsar. Bununla kalmayarak öteki olana yönelik sorumluluk, duygusu oluşur. İdeal olan bu noktada, birey artık öteki olana karşı da sorumlu bir konumdadır (Ünal, 2012: 46-47). Levinas ben ve öteki arasındaki ayrımın, toplumsal, tarihsel ve kültürel bağlamlarında meydana gelen her türden ayrımcılığın kaynağında olduğunu ileri sürer. Bütün 'ben'ler kendilerine ait ötekiye meydana getirir. Bu hususla öteki demek, iki farklı ben arasındaki ayrılığı temsil etmektedir (Kundakçı, 2013: 70).

Ötekiyi, insanlığın tarihi boyunca korkulması gereken bir konuma yerleştiren, ona karşı bir savunma mekanizmasına sahip olunması gerektiğine yönelik farklı görüşlerden birine sahip olan Julia Kristeva, Freud perspektifiyle bireylerin, içlerinde bulunan yabancıya atfıyla ele alır. Yabancı bizimle birlikte ve içimizdedir. Farklılık bilincine sahip olduğu zaman, bu yabancı da kendisini gösterir. Bütün bireyler kendilerini yabancı olarak görmeye başladıkları zamanda ise ortadan kaybolur (Ünal, 2012: 48).

Ben kavramı ve öteki kavramı, birbirine zıt olsalar da tanımlanmaları noktasında birbirine bağımlı iki kavramdır. Bireylerin sahip olduğu kendi kimlik özellikleri, başka bireylerin, kimliklerinin özellikleriyle ilişki kurar. Bu ilişki, ben-diğer ve biz-diğerleri ikilemelerini içermektedir. Ayrıca belirlenen ve uygulanan politik yapıya sahip sınırlar, bireyleri biz yaparak benimsenmelerine ya da diğeri yaparak yabancılaşmalarına neden olmaktadır (Benhabib, 2006:11). Ben-Öteki kutuplarından öteki, farklılaşmayla orta çıkan bir sonuçtur. Ötekileştirme süreci, farklılaştırmak ve ayrıştırmak bağlamlarında bir imge oluşturur. Bu imge önyargılar, kalıpyargılar ve bazen de damgalama olarak görülen, olumlu olarak da benzeştirmeye neden olan bir biçimdir. Önyargı, düşünüş sonucunda ortaya çıkar ve imge kavramı da bu önyargıyla oluşan algısal bir tepkidir. Önyargı, pasif eylemden ibaretken, dışa vurumu sonucunda oluşan kimlik inşası ise imgeyi ifade eder (Ulağlı, 2006, 104). Ötekileştirme süreci, bireylerin her alanda sahip olduğu farklılıkları, olumsuz yargılar çerçevesinde tehdit olarak algılanmasına karşılık gelir. Ötekileştirme, 'ben' dışında kalanların, olumsuz özelliklere sahip bireyler olduğunu varsayar. Böylece bireyler, kendi

kimliklerini değerli hale getirmek için, kendi bireysel ve toplumsal kimliklerine olumlu anlamlar yükleyip, farklı ve öteki olanlara olumsuz anlamlar yüklerler. Bu şekilde diğer bireyleri bir ötekileştirme sürecine sokar. Ötekileştirme süreci, çoğunlukla azınlık gruba yönelik yapılan bir süreç olarak ortaya kinsa da azınlık grupların da çoğunluğa yönelik ötekileştirme yapabilmesi mümkündür. Ötekileştirme süreci, iki kutupta kendisini inşa ederek varlığını sürdürür. Normal olabilme durumu ise zıt kutuplardan uzak, merkeze daha yakın bir konumda bulunulmasıyla mümkündür (Özensel, 2020: 370). Birey, kimliğini inşa ederken bir aidiyetinin olması, bu süreci kolaylaştıran bir durumdur. Kendisini ait hissettiği bu grupla diğer gruplar arasındaki farklılıklar, bireyin inşa ettiği kimliğini pekiştirmesini (Schnapper, 2005: 151). Sonuçta kimlik, toplum tarafında kabul görmüş bir dizi farklılıklarla ilişkili olarak yapılandırılmış ve oluşmuş bir süreçtir. Bu farklılıklar kimliğin oluşturulmasında asli olan unsurlardır. Kimlik var olmak için farklılığa ihtiyaç duyar ve bu farklılığı öteki olarak kendi varlığını güvence altına almış olur (Connolly, 1991, s. 64).

Sosyal bir varlık olarak yaşamı sürdüren insanlar, günlük hayat içerisinde de sürekli bir ilişki içerisinde. Bu ilişki süreci de öteki olanla, sürekliliği olan bir kıyaslamayı beraberinde getirir. Böylece insanlar ve ötekiler arasındaki ilişkiler sürekli olarak yeniden inşa edilir. Çeşitli iktidarların, tarihlerin, sınırların ve dillerin meydana getirdiği diyaloglar, ötekileştirme sürecinin ortaya çıkmasını sağlayan etmenlerdir (Chambers, 2005: 27).

Bireyler veya toplumlar arasında gerçekleşen çatışmalar çoğunlukla ayrışmalara neden olmuştur. Bu çatışmanın sonuçları ise birey veya toplum gözetmeksizin ötekinin sorumlulukları açısından kesin olarak kaçınılmaz bir durumdur. Bu durumda beraberinde ötekileşmeyi veya yabancılaşmayı getirecektir (Özalp, 2014: 233). Temelde, kendinden olmayanı dışlamanın ifadesi olan öteki, 'ben' ve 'biz'den olmayana karşılık gelir. Öteki olanlar, bireylerin kendilerini algılamaları, konumlandırmaları noktasında kendisinden farklı olmalıdır. Irk, cinsiyet, etnik kimlik, cinsel tercih, yabancı düşmanlığı gibi farklı nedenlerden ötürü farklı olanı öteki olarak algılayıp ilişki kurmaktan çekinirken, bu durumu yani ötekileşmeyi, kendisi de sahip olduğu bir özelliğinden dolayı yaşayabilir (Torun, 2015: 3).

2.6. Önceki Çalışmalar

Bu bölümde, YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanında bulunan, yerel halk perspektifinden Suriyeli sığınmacılara yönelik algılanma biçimleri üzerine gerçekleştirilmiş çalışmalara yer verilmiştir.

Selvet Çetin (2017) tarafından gerçekleştirilen “*İzmir’deki Yerel Halkın Suriyelilere Bakış Açısı*” adlı çalışmada, yerel halkın sığınmacılara yönelik algısının giderek olumsuz bir benimsemeye yönelik süreç izlediği görülmüştür. Yerel halk, mültecilerin nüfusunun yoğun olmasında dolayı rahatsızlık duymaktadır. Bunun yanı sıra, toplumda meydana gelen bazı ayrımcılık ve şiddet eylemleri, suç yüzdelerinin artması, işsizlik oranı ve enflasyonun artması gibi konularda Suriyelileri sığınmacıların sorumlu olduğunu düşünmektedirler. Bu sonuçlara ise, sığınmacıların yoğun olarak buldukları Karabağlar, Buca ve Konak ilçelerinin yanı sıra 11 farklı semtte 74 kişiyle derinlemesine görüşmeler yapılarak ulaşılmıştır.

Nehir Dilek Kuşçuoğlu (2019) tarafından yapılan “*Misafirden Ötekiye: Samsun’da Suriyeli Algısı*” adlı çalışmada, geçici olarak gelen Suriyeli sığınmacıların geri dönmelerine yönelik sürecin uzamasıyla misafir yaklaşımdan uzaklaşarak, sığınmacıların nefret edilen ve ötekileştirilen bir grup haline nasıl geldiği araştırılmak amaçlanmıştır. Toplamda 40 kişiyle görüşme gerçekleştirilmiştir. Çalışmada, Suriyeli sığınmacılara yönelik çeşitli söylemlerin olduğu tespit edilmiştir. Bu söylemler nefret söylemi, ötekileştirme ve yabancı korkusu kavramları bağlamında analiz edilmiştir. Suriyelilerin çalışması konusunda olumlu ve olumsuz düşüncelerin olduğu da tespit edilmiştir. Bu duruma olumlu bakanlar, sığınmacıların dilenmektense çalışmalarının daha faydalı olacağı görüşündedir. Olumsuz yaklaşıma sahip olanlar ise Suriyelilerin yerel halka göre daha ucuza çalıştığı için Türk halkının iş bulmada güçlük çektiğini düşünmektedir. Eğitim alanında ise sınavsız üniversitelere giriş hakları olduğu duyumundan ötürü yine olumsuz bir yaklaşım vardır. Sağlık alanında, yerel halktan daha fazla haklara ve başka ayrıcalıklara sahip olmalarını kabul etmedikleri tespit edilmiştir.

Sevil Bal Kızıllhan (2019) tarafından yapılan “*Yerlilerin Gözüyle Suriyeli Mülteciler: Ankara Örnek Mahallesi*” adlı çalışmada, 24 kişiyle yarı-yapılandırılmış derinlemesine mülakat görüşmesi yapılarak, örnek mahalle yerlilerinin bakış açısıyla, Türkiye’deki Suriyelilerin yaşadıkları dışlanma ve içerilme pratiklerini, gündelik etkileşim ve yapısal koşullar arasında durumları incelenmek istenmiştir. Örnek mahallesinin Çiçin ve Yenidoğan bölgelerine yakın olmasından kaynaklı uyuşturucu, çevre ve gürültü kirliliği, hırsızlıklar, alt yapı hizmetlerindeki yetersizlikler, kamuya açık alanların eksikliği gibi başlıca problemler saptanmıştır. En çok rahatsızlık meydana getiren durum ise Suriyeliler dışında Iraklı ve Afgan sığınmacıların da mahalleye gelmeleri ve yerleşmeleri olarak ifade edilmiştir.

Fatıma Doğan (2019) tarafında gerçekleştirilen “*Yabancı ile Bir Arada Yaşama ve Ötekileştirme: Mardin Halkının Bakışından Suriyeli Sığınmacılar*” adlı çalışmada 36 katılımcıyla derinlemesine görüşmeler çerçevesinde yerli halkın, Suriyeli sığınmacıların misafirlikten yerleşikliğe geçişiyle birlikte yaklaşımlarının, söylemlerinin ve tutumlarının neler olduğu ve yabancı kavramının, yerli halk tarafından nasıl algılandığı nitel metodoloji kapsamında incelenmiştir. Suriyeli sığınmacıların gelmesinden bu yana geçen sekiz yılda yerli halk tarafından tam olarak benimsenmedikleri ortaya çıkmıştır. Bu durumun nedeni, kalabalık olarak gelmiş olmaları ve kültürel-toplumsal yapılarda değişim meydana getirdikleri içindir. Bu değişim süreci, yerel halk tarafından hoş karşılanmamıştır. Bu nedenle, Suriyeli sığınmacıların düzeni bozdukları ve kültürel çatışmaya sebep oldukları için yerel halk tarafından sıkça dışlanma yaşayabildikleri tespit edilmiştir.

Şükrü Şimdi (2021) tarafından yapılmış olan “*Mahalleye İletişimsel Açıdan Bakmak: Mersin İli Demirtaş Mahallesi Sakinlerinin Suriyeli Göçmenlere Yönelik Bakış Açısı*” adlı çalışmada, Mersin’in Demirtaş Mahallesi sakinlerinin 2011’deki Suriye iç savaşıyla mahalleye göç etmiş olan Suriyeli sığınmacılara ilişkin bakış açılarını, iletişimsel bağlamda ve gündelik iletişim perspektifinden sorgulamayı amaçlamıştır. 15 kişilik bir katılımcı grubuna derinlemesine mülakat uygulanarak bu çalışma gerçekleştirilmiştir. Gürültülü bir kiracı, tembel bir çalışan, pazardan daha çok alışveriş yapan, gece yarılara kadar gürültülü eğlenen Suriyeliler imgesi, yerli halkın algısındaki misafir ve mağdurluk durumunu yok

ederek, olumsuz kategorileri ortaya çıkarmaktadır. Bu olumsuz düşünce sonucunda bazı bireylerin, taşınma kararı da aldıkları belirtilmiştir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın amacı ve konusu bağlamında metodolojisine dair bilgiler yer almaktadır.

3.1. Yöntem

Bu çalışmada nitel araştırma modeli kullanılmıştır. Nitel araştırma modeli, gözlemler, görüşmeler ve doküman analizleri gibi nitel veri toplama teknikleri kullanılarak, algıların ve olayların kendi doğal ortamında gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konmasıyla izlenen bir sürece sahip araştırma modeli olarak tanımlanabilir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 39). Aynı zamanda nitel araştırma modeli, diğer disiplinlerle bağlantılı olarak, bütüncül bir perspektif ile araştırma problemini yorumlamaya yönelik bir bakış açısı ortaya koyan yöntemdir. Araştırma yapılan olgular ve olaylar kendi bağlamlarında ele alınarak, bireylerin yükledikleri anlamlar açısından yorumlanır (Altunışık vd, 2010: 302). Aktörlerin bakışını anlamak, yorumlama, çokluluk ve farklılık arayışı, örüntüleri ortaya çıkarma, bütünlük içinde doğal, araştırmacının olay ve olgulara dahil olması, empati ve öznel davranış gibi özelliklere sahip olan nitel araştırma modeli, katılımcılardan elde edilen görüşlerin, derinlemesine anlaşılmasına yardım etmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 49).

Nitel araştırma modelinde verilerin geçerlilik durumu ve elde edilen sonuçların doğruluğu önemli olduğu için araştırmacı, araştırma konusuna ve araştırdığı bireylerin özelliklerine göre birden çok araştırma metodundan yararlanabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2008: 88). Bu noktada, nitel araştırma yöntemlerinin sahip olduğu karmaşık, değişken, tartışmalı, birçok yöntem ve araştırma uygulamalarının olduğu bir bölge olduğu da söylenebilir. (Punch, 2014: 132). Nitel araştırma modelinde bireylerin kanaatleri, sahip

oldukları tecrübeleri, algı ve duygu gibi öznel verilerle ilgilenir ve sosyal olayları, o olayların doğal ortamında ve doğal oluşumu içerisinde sunar (Karataş, 2015: 79).

Bu çalışmada kullanılan araştırma deseni ise fenomenolojik yaklaşım olarak belirlenmiştir. Fenomenolojik yaklaşım, bireylerin bir fenomen ile ilgili tecrübe etmiş oldukları deneyimleri betimlemesi ve araştırmacının da bu deneyimleri katılımcıların tanımladığı şekilde ortaya koyduğu, psikoloji ve felsefe temelli bir araştırma desenidir (Creswell, 2017: 14). İnsan deneyimini anlama amacı ile felsefi bir hareketten doğan fenomenolojinin temel karakteristik özelliği ise yaşanmış deneyimi anlamlandırmaya çalışmasıdır. Dolayısıyla fenomenolojik araştırmalarda araştırılacak fenomene vurgu yapılarak katılımcıların bu fenomene ilişkin algıları ve bakış açıları, bu fenomeni nasıl anlamlandırdıkları, fenomeni nasıl deneyimledikleri ve bu deneyimlerini nasıl betimledikleri üzerine odaklanılmaktadır. Odaklanılan bu fenomen bir kavram, bir düşünce ya da bir duygu olabilmektedir (Tekindal, 2020: 158-159).

Buradan hareketle araştırmada, bu araştırmanın merkezinde olan yerel halkın, Suriyeli sığınmacılara karşı genel bakış açıları, onlara yönelik gerçekleştirilen sosyal politikalar hakkındaki düşünceleri ve göç kavramının kendisi de dahil olmak üzere göçmen, sığınmacı, mülteci gibi kavramların onlara neler çağrıştırdığı incelemek için olanak sunan fenomenolojik yaklaşım kullanılmıştır.

3.2. Araştırmanın Konusu

2011 yılındaki Suriye iç savaşından sonra çeşitli ülkelere göç eden Suriyeli mülteciler hayatın birçok alanında zorluklarla karşı karşıya kalmışlardır. Bir anda yaşam standartlarından, kullandıkları ve konuştukları dilden, etraflarındaki insanlardan uzaklaşıp tanımadıkları bir dile, yaşam tarzına adapte olamaya çalışmak zorunda kalmışlardır. Ülkemizde, Suriyeli mültecilere kapıları açmış ve yardımcı olmaya çalışmıştır. Bu bağlamda adapte olmak, sadece Suriyelilerin yapmak zorunda kaldığı bir şey değil, aynı zamanda

Türkiye vatandaşlarının da Suriyeli mültecilerle birlikte bir yaşama adapte olmaya çalışmasına sebep olmuştur. Bu noktada bu adaptasyon sürecinden doğan problemlerle birlikte bu mülteci sorununun iki tarafı bulunmaktadır. Bu tezin odaklanacağı nokta ise Çanakkale yerel halk gözünden damgalanma, ötekileşme ve sosyal dışlanmaya maruz kalan Suriyeli mültecilerin, bu süreçleri neden ve nasıl yaşadıkları ve bu süreçlerin meydana gelmesinin yorumlanması oluşturmaktadır. Bu anlamda Çanakkale ilinde yerel halk ile bu süreçler üzerine görüşülecek ve toplumu büyük ölçüde etkileyen ve başta kültürel olmak üzere birçok alanda toplumsal bir problem haline gelen Suriyeli mültecilerin durumu üzerine araştırma yapılacaktır.

3.3. Araştırmanın Problemi

Bu çalışmada, Suriye iç savaşından dolayı Türkiye'ye göç etmiş olan Suriyeli sığınmacılara, Çanakkale ili merkez ilçesi yerel halkının bakış açısı değerlendirilmiştir. Yerel halk perspektifinde olumlu veya olumsuz durumların olup olmadığı, Türkiye'nin günlük hayat, kültürel, ekonomik gibi alanlarda bu göç durumundan etkilenip etkilenmediği, eğer etkilendiyse bu etkilenmenin arkasındaki sebeplerin ne olduğu ve bir vatandaş olarak bu sorunlara karşı nasıl politikalar izlenebileceğine dair fikirler bu çalışmada değerlendirilmiştir.

Yerel halkın, sığınmacılara yönelik bakış açısında sosyal dışlanma, ötekileştirme veya damgalamaya yönelik davranış ve düşüncelerin olup olmadığı eğer varsa bu davranış örüntüleri ele alınarak değerlendirilmiştir.

3.4. Araştırmanın Amacı

Dünya üzerinde birçok ülke vardır. Bu ülkelerde birçok dini inanç, birçok kültürel davranış, birçok yönetim farklılıkları bulunmaktadır. Ülkeler arasında sınırlar bulunsa da bu sınırlar bir toplumsal inşa sürecinde ortaya çıkmıştır. Krallıklar, feodal yönetimler, ulus-

devlet kavramları gibi birçok kavramda günümüz ülkelerinin geçmişinde bir etkiye sahiptir. Zaman içinde şehir devletleri ülkelere dönüşmüş ardından da zaman içinde farklı sebeplerden sınırları değişime uğrayarak günümüzdeki modern ülke sınırları oluşmuştur. Bu sınırların uzun yıllar boyunca kabul görmesi ve milliyetçilik anlayışının benimsenen bir duruma gelmesi, ülkeler arasında “biz”, “siz” ayrımını da ortaya çıkarmıştır. Başka bir ülkeye turist olarak veya iş seyahati için gitmek bile din, dil, ırk vb. anlamda bir dışlanmaya, ötekileştirmeye bireyi maruz bırakabilirken, birde bu durumun zorunlu olarak yapılması “biz”, “siz” ayrımına bireyin istese de istemese de girmesine neden olmaktadır. Ülkemizde de Suriyeli mültecilere yönelik bir damgalama, ötekileştirme, dışlama görülebilmektedir. Bu tezde amaç, damgalanma, ötekileşme ve sosyal dışlanma yaşayan Suriyeli mültecilerin bu süreci yaşayışlarının Çanakkale yerel halkı tarafından nasıl yorumladığının gözlemlenmesidir. Bu alanda yapılan çalışmalar genel olarak dışlanma, ötekileşme veya damgalanma alanlarından ağırlıklı olarak birisine odaklanmakta ve o bağlam üzerinden sonuç çıkarmaya çalışmaktadır. Bu tezde amacımız, bu üç alan bağlamında gözlem yapmak ve farklı bir bakış açısı olarak bu süreçleri doğrudan yaşayan Suriyelilerden ziyade, yerel halkın bakış açısını ortaya koymaktır.

3.5. Araştırmanın Önemi

Her ülke yönetimi, kendi ülkesinin vatandaşının refahından ve güvenliğinden sorumludur. Bu refah ve güven ortamı için ülke sorunlarını ortadan kaldırmak için sosyal politikalar yapılmaktadır. Yapılan bu sosyal politikalar ülkenin mevcut durumuna doğrudan bir etki etmeyi amaçlayarak yapılmaktadır. 2015 yılında birçok ülkenin yanında Türkiye’ye de göç eden Suriyeli göçmenler ülkenin gündemi ve toplumsal sorunlar ortaya çıkarmıştır. Bu araştırmanın, Türkiye’nin şu anda en önemli problemleri arasında sayılabilecek olan ve kültürel alandan, ekonomik alana kadar tesir etmiş, topluma doğrudan bir etkiye sahip olan Suriyeli mültecilerinin, bizzat toplumu oluşturan yerel halkın gözünden değerlendirilmesi ve anlaşılması açısından ve güncel bir sorun olarak Türkiye’nin izleyeceği sosyal politika çalışmaları açısından önemli bir yere sahip olacağı düşünülmektedir. Bu alanda yapılacak olan, diğer çalışmalara da bir fayda, dayanak ve fikir sağlaması açısından da yararlı olacaktır.

3.6. Sınırlılıklar

Bu çalışmada araştırılmak istenen konu, Çanakkale yerel halkının Suriyeli sığınmacılara karşı bakış açısını damgalama, ötekileştirme ve sosyal dışlanma bağlamında ortaya koymaktır. Literatürde benzer çalışmalar araştırıldığında, araştırmaların çoğunlukla Suriyeli sığınmacıların daha yoğun yaşadığı doğu illerde yapılmış olduğu gözlemlenmiştir. İstanbul dışında daha batıda kalan illerdeki bireylerin, araştırmada da görüldüğü üzere ya Suriyeli sığınmacılarla hiç karşılaşmamış ya da daha az karşılaşmış olduğu görülmüştür. Bu noktada Çanakkale gibi daha az Suriyeli sığınmacıya sahip illerdeki yerel halkın bakış açısı ve bu bakış açısının arkasındaki nedenler gibi araştırma konuları açısından literatürde çok fazla kaynağa rastlanılmaması bir sınırlılıktır.

Başka bir sınırlılık ise, yapılan bu çalışmalar büyük çoğunlukla Suriyeli sığınmacılarla yapılmıştır. Yerel halkın bakış açısını ortaya koyan araştırmalar bulunsada sığınmacılarla yapılan araştırmalara oranla daha az rastlanılmaktadır.

Ayrıca araştırmanın gerçekleştirildiği dönem içerisinde, tüm dünya genelinde yaşanan Covid-19 salgınından dolayı gerçekleştirilen mülakatlarda bazı katılımcılarla görüşme sağlanamamıştır. Bu katılımcıların yerlerine yeni katılımcılar bulunmuş fakat yaş, meslek gibi farklı kategoriler çerçevesinde istenen veri çeşitliliği kısmen sınırlandırılmıştır.

3.7. Araştırmanın Sayıtları

Sayıtlar: Çalışmanın amacı, problemi ve konusu doğrultusunda uygun olarak kullanılan mülakat soruları, katılımcıların demografik özellikleri belirlenmiş ve uygulanmıştır. Başka bir sayıtlı ise, katılımcıların araştırmaya herhangi bir dayatma olmadan, yerli halk arasından gönüllü olarak seçilmesi ve mülakat sorularına ve demografik özelliklere dürüst ve doğru cevap vererek katılım göstermiş oldukları ön kabulüdür.

3.8. Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Bu çalışmada nitel metodolojiye uygun olarak görüşülecek kişilerin seçilmesinde veya örneklem kümesinin oluşturulmasında “maksimum çeşitlilik örnekleme” tekniği kullanılacaktır. Bu noktada çalışmanın evrenini Çanakkale ili yerel halkı oluşturmaktadır. Buna göre hem evreni temsil edecek nitelikte olmaları hem de zengin verilere ulaşmak amacıyla görüşmeciler seçilirken yaş, mekân, cinsiyet, meslek, ekonomik durum, eğitim düzeyi ve etnik köken gibi durumlar bakımından çeşitlilik sağlanmaya çalışacaktır. Evreni temsil edecek örneklem kümesinin büyüklüğünü belirlemede ise teorik örnekleme tekniği kullanılacaktır. Teorik örnekleme tekniği ile görüşmeci sayısı önceden belirlenmeyecek, araştırmanın konusu ve yerli halkın, sığınmacılara karşı bakış açısı anlamında ortaya konulmak istenen konular netleşene kadar görüşmeler sürdürülecektir. Derinlemesine mülakat görüşmelerinin uygulanacağı bu araştırma süreci, yeterli veri doyumu elde edilene kadar sürecektir.

3.9. Araştırmanın Veri Toplama ve Analiz Teknikleri

Bu çalışmada, nitel veri toplama tekniklerinden derinlemesine görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme modeli olarak ise yarı-yapılandırılmış görüşme belirlenmiştir. Bu görüşme tekniğinin belirlenmesindeki amaç, katılımcıların göçmen, sığınmacı, mülteci kavramlarını nasıl tanımladığını, Suriyeli sığınmacılar hakkındaki düşüncelerini ortaya koymak ve bu düşüncelerin arkasındaki düşünce örüntülerini ortaya çıkarabilmektir. Bu nedenle, açık uçlu soruların tanınmış olduğu esnek alan sayesinde daha net ve daha anlaşılır cevaplar elde edilmek istenmiştir. Görüşme çeşitlerinden yarı-yapılandırılmış görüşme türünün seçilmesinin sebebi ise, önceden seçilip belirlenen açık uçlu sorular sayesinde katılımcıların bu konuya ilişkin düşünce yapısını, algılarını ortaya koymak ve bunu gerçekleştirirken de görüşmenin ilerlediği duruma göre yeni sorular belirleyip katılımcılara yönelterek, bu düşünce örüntülerinin daha net bir şekilde anlaşılması ve ortaya konmasını sağlamaktır. Araştırmada, görüşme esnasında katılımcıların verdikleri cevaplar, görüşme öncesi hem gönüllü olduklarına dair sunulan belge hem de ses kaydı alınması konusundaki

belge doğrultusunda rızaları alınarak kaydedilmiştir. Ayrıca bu araştırmada durumu araştırma alanında analiz edebilmek için saha araştırması tekniği kullanılmıştır.

Nitel veri analiz tekniklerinden ise ilk olarak, yapılan görüşmelerde alınan ses kayıtları deşifre edilerek bir metin haline getirilmiştir. Daha sonra araştırmanın ortaya koymak istediği durumlara yönelik temalar belirlenip, ardından da deşifresi yapılıp metin haline getirilen katılımcı verileri, uygun temalar ile birlikte bağdaştırılmış ve MAXQDA programıyla kodlaması yapılmıştır. Kodlanmış olan bu verilerin derinlemesine analizi yapılarak, elde edilen bulgularla arasında ilişkisel durum yorumlanarak değerlendirilmiştir. Bu verilerin yorumlanmasında ise betimsel analiz tekniği benimsenmiştir. Katılımcıların kendi ifadelerinin olduğu gibi aktarılıp, katılımcının düşüncesinin hangi bağlamalarda şekillendiğini ortaya koymaya olanak sağlayan betimsel analiz tekniği, bu araştırmanın da veri analiz bölümünde kolaylık sağlamıştır. Araştırma doğrultusunda gerçekeştirilen mülakatlarda elde edilen cevaplara göre betimsel analiz tekniğiyle veriler değerlendirilmiş ve çözümlenmiştir. Aralarında ilişkisel bir durum olduğu saptanan veriler belirli kavramlar doğrultusunda ele alınarak yorumlanmıştır.

3.9.1. Araştırmanın Amacına ve Konusuna Yönelik MaxQDA Temaları

Kod Sistemi

- ▼ Kod Sistemi
 - ▼ Sığınmacılara Yönelik Sosyal Politikalar
 - Mevcut Sosyal Politikalara Yönelik Düşünceler
 - Yerel Halkın Sosyal Politika Önerileri
 - ▼ Göç Kavramlarına Yönelik Algılar
 - Mülteci
 - Sığınmacı
 - Göçmen
 - ▼ Farklı Etnik Kökene Sahip Sığınmacılara Yönelik Düşünceler
 - Farklı Düşünenler
 - Aynı Düşünenler
 - ▼ Yerel Halk ve Sığınmacılar
 - Yerel Halk ve Sığınmacılar Arasındaki Benzerlikler
 - Yerel Halk ve Sığınmacılar Arasındaki Farklılıklar
 - ▼ Yerel Halkın Sığınmacılara Yönelik Genel Düşünceleri
 - Sığınmacıların Eğitim Düzeylerine Yönelik Düşünceler
 - Sığınmacıların Sosyal, Kültürel ve Ekonomik Etkileri
 - Yerel Halka Göre Sığınmacıların Türk Halkına Yönelik Yaklaşımı
 - ▼ Yerel Halkın Suriyeli Sığınmacıyla Arkadaşlık ve Evliliğe Bakış
 - Evliliğe Yönelik Düşünceleri
 - Arkadaşlığa Yönelik Düşünceleri
 - Sığınmacılarla Karşılaşılan Alanlar

Tablo 1: Araştırmanın Amacına ve Konusuna Yönelik MaxQDA Temaları

3.9.2. Katılımcıların Demografik Dağılımı Tablosu

KATILIMCI	YAŞ	CİNSİYET	MEDENİ DURUM	MESLEK	ÖĞRENİM DURUMU	AYLIK GELİR
1	53	KADIN	BEKAR	PAZARLAMA (EMEKLİ)	LİSE	4500
2	65	ERKEK	EVLİ	ÖĞRETMEN	ÖNLİSANS	8000
3	59	ERKEK	EVLİ	BİYOLOG	LİSANS	8000
4	58	ERKEK	EVLİ	ÖĞRETMEN	LİSANS	9000
5	35	KADIN	BEKAR	TURİZM	ÖNLİSANS	2800
6	79	ERKEK	EVLİ	ÖĞRETMEN (EMEKLİ)	LİSANS	3500
7	23	ERKEK	BEKAR	ÖĞRENCİ	LİSANS	1500
8	22	KADIN	BEKAR	ÖĞRETMEN	LİSANS	6000
9	23	KADIN	BEKAR	ÖĞRETMEN (ÇALIŞMIYOR)	LİSANS	-
10	23	ERKEK	BEKAR	İŞÇİ	LİSANS	2000
11	38	KADIN	EVLİ	MEMUR	YÜKSEK LİSANS	2500
12	26	ERKEK	EVLİ	ÖZEL SEKTÖR	ÖN LİSANS	5000
13	36	ERKEK	EVLİ	ÇİFTÇİ-ESNAF	ORTAOKUL	6000
14	41	ERKEK	EVLİ	MEMUR	ÖNLİSANS	5000
15	49	ERKEK	EVLİ	MEMUR	ÖNLİSANS	8500
16	63	ERKEK	EVLİ	MÜHENDİS	LİSANS	12000
17	67	ERKEK	EVLİ	MEMUR (EMEKLİ)	İLKOKUL	4000
18	42	ERKEK	EVLİ	KUAFÖR	İLKOKUL	5000
19	37	KADIN	BEKAR	GARSON	LİSE	9000
20	57	KADIN	EVLİ	MEMUR (EMEKLİ)	ORTAOKUL	7000
21	22	ERKEK	BEKAR	ÖĞRENCİ	LİSANS	2000

Tablo 2: Katılımcıların Demografik Dağılımı Tablosu

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölümde, araştırmanın katılımcıları ile gerçekleştirilmiş olan yarı-yapılandırılmış görüşmeler çerçevesinde elde edilen bulgular, altı ana başlık altında analiz edilip, yorumlanacaktır. Demografik açıdan farklı özellikler taşıyan katılımcılarla, Suriyeli sığınmacılara yönelik bakış açılarını ortaya koymak için saha araştırması yapıldıktan sonra elde edilen verilere göre incelemeler gerçekleştirilecektir.

4.1. Katılımcıların Sığınmacı, Göçmen ve Mülteci Kavramlarını Algılama Biçimleri

Burada asıl hedeflenen nokta, katılımcıların bu kavramlara nasıl bir anlam yüklediklerini ortaya koymaktır. Bu kavramlar arasında farklılık gözetip gözetmedikleri ve anlam bakımından ne çağrıştırdığına yönelik sığınmacı, göçmen ve mülteci kavramları size ne ifade ediyor sorusu katılımcılara yöneltilmiştir.

İlk olarak katılımcı 3,4,7,13,16 ve 17 aşağıda vermiş oldukları yanıtlarla bu üç kavram arasında bir fark olmadığını veya varsa bile bu farkları açık bir şekilde belirtemediklerini söylemişlerdir.

Hemen hemen aynı, hepsi yerinden barkından kovulmuş olarak bakıldığı zaman hepsi aynı şeyi ifade ediyor. Yani evinden barkından çıkmış, evini barkını terk etmiş şeyini çağrıştırıyor bana. Yurdundan edilmiş anlamını çağrıştırıyor bana üçü de (K3, 59, Erkek).

Genel anlamda bir. Farklılık olsa da aynı şeyi ifade eder. Ülkesini terk etmiş insan (K4, 58, Erkek).

Bunun ayrımlarının bilgisine çok sahip değilim. Öncelikle sığınmacı, mülteci, göçmen aslında Türkiye'de yaşadığım için sadece Suriyeli olanları ifade ediyor. Göçmen, biraz daha geniş bir kavram çünkü iç göç yapanlar da var, dış göç yapanlar da var. Fakat hani mülteci ve sığınmacı arasında tam olarak nasıl bir ayrım yapıldığını bilmiyorum. Sığınmacı, daha çok işte bir ülkeye yardım amaçlı sığınan kişileri ifade ediyor ama mültecinin herhangi bir çağrışım yaptığını söyleyemem (K7, 23, Erkek).

Yani kelime olarak farklı oldukları için ayrımları da vardır ama ayırtıramadım. Hepsi bana dışardan gelmeyi ifade ediyor, aynı gibi (K13, 36, Erkek).

Kendi öz yurdunu terk edip, çeşitli can korkusuyla yurdunu terk edip, başka ülkelere sığınan insan. Genelde evet aynı şeyi çağrıştırıyor. Hepsi aynı, ülkesini çeşitli sebeplerle terk eden insanlar (K16, 63, Erkek).

Aynı. Ne farkı var ki. Hepsi başka başka ülkelere gelenler. Farklılık yok aralarında. Bence yok yani (K17, 67, Erkek).

Verilen yanıtlarda bu katılımcıların; göçmen, sığınmacı ve mülteci kavramlarının aynı olduğuna yönelik düşüncelere sahip oldukları anlaşılmaktadır. Bu katılımcılar, kavramların farklılıklarını belirtememekle birlikte, aynı anlamlara sahip olduklarını düşünmektedirler ve hepsi de yurdunu terk eden insanlar olarak tanımlamaktadırlar. Bu tanımlama bir noktada doğru olsa da katılımcıların kavramların arasında ki farkları bilmedikleri anlaşılmaktadır.

Katılımcı 2,8,11,18,19 ve 20 ise bu kavramlara yönelik düşüncelerini belirtirken, özellikle mülteci kavramına yönelik düşüncelerinin negatif bir yönde olduğu anlaşılmaktadır.

Genelde aynı anlama da gelse göçmenlerle ilgili Bulgaristan'dan 1986-87 de şeyler geldi göçmenler geldi. Kaldılar işte Çan'da kaldılar şeyde kaldı sonra bir kısmı da döndü. Benim için göçmenler bunlar. Diğerleri mecburi kalıp ve ülkelerine sahip çıkmayan, eşkıya tipi diyorum ben onlara. Göçmenler normal yani o günler şartlarında Bulgaristan'da çok sıkıntı yaşadılar. Geldiler o sıkıntılar içerisinde burada kaldılar iki sene sonra geri döndüler. Ama sığınmacı ve mülteci adı altında gelen Suriyeli ve Afganlara şiddetle karşıyım (K2, 65, Erkek).

Şimdi hepsi birbirinden farklı aslında. Göçmenler, göçmenlere daha alışkınız. Benim annem de göçmen. Bu yüzden göçmenlere daha alışkınız. Mülteciler, sanki bir ülkeye zorla giriyormuş gibi bir izlenim yaratıyor. Kendine göre hakları var. Sığınmacılar, sığınmacılar bu durumun en altı gibi hissediyorum. Yani kelimededen kaynaklı galiba bu. Sanki böyle bir şeyden kaçıyorlarmış da kurtarıcıymışız gibi bir algı yaratıyor. Ama mülteciler için aynı şey söylemem. Çünkü mülteciler biraz daha keyfe keder hareket ediyorlarmış gibi geliyor. (K8, 22, Kadın).

Aslında birbirine yakın tanımlar ama sığınmacı diyince, sanki daha muhtaç bir kesimden bahsediyormuşuz gibi geliyor. Göçmen diyince, böyle eski Türk boyları gibi konar göçer durumunda. Ama mülteci kelimesi biraz daha negatif geliyor bana. Sığınmacı, biraz daha ihtiyacı olan gibi, mülteci çok da bir şey ifade etmeyen biraz daha negatif bir tutumu var mültecinin biraz herhalde basından da kaynaklı. Yani içlerinden en çok sığınmacı hani yardıma ihtiyacı var, kişiye sığınıyor ve ona destek olunuyor, o daha güzel geliyor. (K11, 38, Kadın).

Sığınmacı dediğimiz zaman yani bizim Türk milletimize, Türk halkımıza uygun olmayan insanlar olarak görüyorum ben. Göçmen dediğimiz eğer göçmenler yani zamanla belki kalıcı olabilirler ama mülteci kesinlikle Türkiye'de yakışmayan insanlardır. (K18, 42, Erkek).

Yani sonuçta hepsi göçmen bence göçmen kapsayıcı bir şey. Sığınmacı adı üstünde sığınan, yardım isteyen anlamına geliyor. Mülteci ise bana biraz olumsuz gibi geliyor. Yani burada denk gelmedim ama haberlerde falan görüyorum. Sorun çıkıyor bazen onlarla aramızda. O yüzdendir belki de olumsuz bir anlama sahip mülteci benim için. (K19, 37, Kadın).

Sığınmacı, böyle biraz başka ülkelerden siyasi nedenlerle göç edenleri bunu çağrıştırıyor. Yani sığınmacı siyasi nedenlerle gibi, zorunlu göç gibi. Mülteci de sanki hani bir ülkeye sığınmak gibi işte kaçak olarak o ülkeye girmek gibi. Göçmen öyle gelmiyor ama. Trakya'nın yarısı göçmen olduğu içindir belki de. (K20, 57, Kadın).

Burada katılımcıların verdikleri yanıtlardan katılımcıların hepsi, mülteci kavramını olumsuz niteliğe sahip bir kavram olarak tanımlamaktadır. Katılımcı 2 doğrudan 'eşkıya tipi' söylemiyle mültecilerle birlikte sığınmacılara yönelik de damgalama gerçekleştirmektedir. Özellikle Suriyeli ve Afganlara karşı olduğunu da vurgulamıştır. Böylece katılımcı 2 için bu kavramların doğrudan Suriyeli ve Afgan bireyleri çağrıştırdığı söylenebilir. Katılımcı 18 de özellikle sığınmacıların ve mültecilerin, Türkiye'ye 'yakışmayan' kişiler olarak tanımlamaktadır. Katılımcı 8'in mültecilere yönelik negatif düşüncesi ise sığınmacılardan farklı olarak mültecilerin 'keyfi' bir hareket süreci izlediklerini düşünmesinden kaynaklanmaktadır. Katılımcı 11 ve 19 ise basından duydukları, gördükleri haberlerden kaynaklı olarak mültecilere yönelik olumsuz düşüncelere sahiptirler. Yine katılımcı 20 de sığınmacı kavramından farklı olarak, mültecinin göç ettiği veya edeceği ülkeye girmekte yasal olmayan yollara başvurduklarını veya başvuracaklarını düşünerek olumsuz bir yaklaşım benimsemektedir.

Katılımcı 8,11,19 ve 20'nin sığınmacı kavramına yönelik düşüncelerine ek olarak, katılımcı 1,5,9,10,12,14,15 ve 21'in de aşağıda vermiş oldukları yanıtlarla sığınmacı kavramına yaklaşımlarının ılımlı bir şekilde olduğu anlaşılmaktadır.

Hepsi aynıymış gibi geliyor. Tabi farklılıklar vardır ama sonuçta bir göçle geliyor hepsi. Belki sığınmacı kelimesi daha çok muhtaç olma anlamı taşıdığı için daha çok zorundaymış gibi göç etmeye. Bunun dışında çok ayırt edemiyorum (K1, 53, Kadın).

Vallahi bendeki karşılığı biraz hüznün oluyor. Yani insanın kendi memleketini terk etmesi, göçmen olması, sığınmacı olması biraz acı verici bir şey. Onun dışında politik olarak çok bakmak istemiyorum. O tarafı çok ürkütücü geliyor. Yani sığınmacı bir tık daha farklı bir şey sanki. Yani bendeki. Göçmen ve mülteci aynı gibi. Yani bilmiyorum, bir memnuniyetsizlik var ki kaçılıyor. Yani sığınmacıda da kaçırırsun, mültecede de kaçırırsun. Göçmen, yani göçmen birazcık herhalde devletler de baskıyla gönderebiliyorlar. O kendi isteğinden ziyade devlet baskısıyla da oluyor. O yüzden aynı aşağı yukarı (K5, 35, Kadın).

Hepsi aynıymış gibi geliyor. Tabi farklılıklar vardır ama sonuçta bir göçle geliyor hepsi. Belki sığınmacı kelimesi daha çok muhtaç olma anlamı taşıdığı için daha çok zorundaymış gibi göç etmeye. Bunun dışında çok ayırt edemiyorum (K1, 53, Kadın).

Vallahi bendeki karşılığı biraz hüznün oluyor. Yani insanın kendi memleketini terk etmesi, göçmen olması, sığınmacı olması biraz acı verici bir şey. Onun dışında politik olarak çok bakmak istemiyorum. O tarafı çok ürkütücü geliyor. Yani sığınmacı bir tık daha farklı bir şey sanki. Yani bendeki. Göçmen ve mülteci aynı gibi. Yani bilmiyorum, bir memnuniyetsizlik var ki kaçılıyor. Yani sığınmacıda da kaçırırsun, mültecede de kaçırırsun. Göçmen, yani göçmen birazcık herhalde devletler de baskıyla gönderebiliyorlar. O kendi isteğinden ziyade devlet baskısıyla da oluyor. O yüzden aynı aşağı yukarı (K5, 35, Kadın).

Kendi yurtlarından savaş ya da herhangi bir felaket sonucunda başka bir ülkeye göçmek zorunda olan insanları ifade ediyor. Sığınmacı biraz daha zorunlu gibi, göçmen keyfi keder gibi geliyor ama emin değilim bu konuda. Mülteci kelimesini bu dönemlerde çok duyuyoruz ama biraz da onlarınki de zorunlu gibi geliyor nedense. (K9, 23, Kadın).

Sığınmacı, ülkesinden kaçarak başka bir ülkeye sığınan kişiyi ifade ediyor bana çünkü o bulunduğu bölgede gerek zulüm görmüş gerek hani saldırıya uğramış olduğu için, başka bir yere sığındığı için ona sığınmacı denir gibi geliyor bana. Göçmen ise, hani iş bulmak için veya benzer saldırıları yaşadığı için başka bir ülkeye göçen, orda çalışarak yaşamını ifade eden insan getiriyor. Mülteciler ise, hani Türkiye'de de genelde bunlar var. Türkiye'ye geliyor ve ondan sonra başka ülkeye gidiyor. Yani bu mülteci transit geçiş sağlıyor veya oradan oraya göçüyor ona da mülteci olarak ifade ediyor bana. (K10, 23, Erkek).

Şimdi sığınmacı dediğin zaman, herhangi bir sorumluluktan, herhangi bir zorluktan kaçmış, başka memlekete sığınmış bir insan geliyor isim olarak aklıma. Göçmen dediğin zaman, artık o memleketten göçmüş. Bu zorunluluktan mı olmuş artık isteyerek mi olmuş orasını bilemem. Mülteci olaraksa mülteci dediğinde, günümüzde bir mülteci kavramı bana ne çağrıştırıyor? Mesela tut ki şeyleri bu Suriyelileri, Afganları ele al. Ülkesindeki savaştan kaçmış gelmiş birisi olarak, bunu çağrıştırıyor bana yani. (K12, 26, Erkek).

Sığınmacı, göçmen, mülteci. Sığınmacı, yani mağduriyet yaşanmış, ülkesinde veyahut genel anlamda mağduriyet yaşanmış, başka birisinden destek isteyerek ona sığınmaya çalışmış veyahut sığınmış diye düşünebiliriz. Göçmen, ülkesinden veyahut bir yerden bir yere yer değiştirmek yani ama bu tabii yaşanmışlığı nedir ekonomik açıdan, manevi açıdan, maddi açıdan olabilecek şekilde şehirden, ilden veya ülkeden bir başka ülkeye giden insanlardır. Evet mülteci de yine bir ülkeden bir ülkeye göç eden insanların topluluğu olarak düşünüyorum. Yani üçü de farklı diye düşünüyorum. (K14, 41, Erkek).

Yerinden yurdundan zorla ayrılmak zorunda bırakılmış insanı ifade ediyor benim için. Hemen hemen aynı şey. Çünkü sığınmacı kelimesi, apaçık sığınmak istiyor. Bir yerlerden kaçmış bir yerlerden kovalanmış veya bir yerlerden zorla gönderilmiş çıkarılmış ki sığınmak istiyor. Sığınmacı kelimesi bence bu anlamda değerlendirilebilir. Diğerleri de bana aynı şeyleri çağrıştırıyor. (K15, 49, Erkek).

Sığınmacı şunu ifade ediyor, hani zorunlu olarak kendi ülkesinden gitmiş ve hani herif başka bir ülkeye sığınyor. Zor bir durum altında o sıra o yüzden sığınyor gibi. Zor bir durum altında kalan bir insanı anlatıyor bana. Göçmen daha çok şey kendi isteğiyle hani gitmiş olabilir. Mesela beyin göçü gibi bir tabir var ya oradan yola çıkarak mesela ben de isteyerek bir yere gitsem ve orda kalsam göçmen oluyorum gibi. Mülteci de şey yine sığınmacıdan ziyade galiba karşı ülke onu kabul ediyor gibi bir şey oluyor yani çok aslında mülteci de kafamda çok bir şey şekillenmiyor ama diğer ikisinde kafamda bir şeyler şekilleniyor. (K21, 22, Erkek).

Buradaki katılımcılar, sığınmacı kavramının kelime yapısından dolayı, çağrışım olarak daha ‘muhtaç’ bireylere karşılık geldiğini belirtmektedirler. Katılımcılar bu kavramı tanımlarken, ülkelerinde zulüm gören insanların göç ederek bu sığınmacı statüsünü aldıklarını düşünmektedirler. Katılımcı 21’in vermiş olduğu yanıtta ek olarak, katılımcı 6 da aşağıdaki yanıtla bu kavramların tanımlarına yönelik doğruya en yakın yanıtı vermiştir.

Sığınmacı, göçmen demek, kendisi ülkesini çeşitli nedenlerle terk etmiş başka bir ülkede yaşamını sürdürmeye çalışan bir topluluk, kişi. Göçmen, bir ülkeden bir ülkeye göçen, orada vatandaşlık arayan, orada yerleşmeyi uman bir kesim. Sığınmacı, kendisi ülkesindeki zordan dolayı kendi ülkesindeki yaşam koşullarının zorluğundan dolayı başka bir ülkeyi araç kullanıp oradan da daha müsait bir ülkeye yaşam şartları daha gelişmiş bir ülkeye kendini getirebilmek Türkçesi. Mülteci de sığınmacıyla aynı şey. (K6, 79, Erkek).

Aralarındaki farkın yasal bir farklılıktan başka bir şey olmadığı bu iki kavrama yönelik katılımcıların düşünceleri hakkında sonuç olarak, sığınmacı kavramına kelime yapısından dolayı daha ılımlı bir şekilde yaklaşırlarken, aslında aynı topluluğu niteleyen mülteci kavramına yönelik gerek medyadan gerekse de çevreden edindikleri düşüncelerle olumsuz bir yaklaşım sergilemektedirler.

4.2. Katılımcıların Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Genel Görüşleri

Bu bölümde, katılımcıların Suriyeli sığınmacıların göç ile ülkemize gelmeleri hakkındaki düşünceleri, herhangi bir alanda karşılaşp karşılaşmadıkları, Suriyeli bir komşuları olup olmadığı, olsaydı ne gibi bir yaklaşımlara sahip olacakları, eğitim ve kültür olarak değerlendirmelerini ve bir yakınlarının Suriyeli sığınmacılarla arkadaşlık kurmasına yönelik davranış ve düşüncelerine yer verilmiştir.

İlk olarak katılımcıların, Suriyeli sığınmacıların ülkemize gelmelerine yönelik görüşleri değerlendirilmiştir.

4.2.1. Herhangi Bir Alanda Suriyeli Sığınmacı ile Karşılaşan Katılımcılar

Çalışmada yer alan 21 katılımcıdan 13 tanesi (katılımcı 5,6,7,8,9,11,12,13,14,15,18,19,20) bir alanda Suriyeli sığınmacıyla veya sığınmacılarla karşılaştığını belirtmiştir. Bazı katılımcılar, herhangi bir etkileşim içerisinde bulunmadan sadece aynı ortamı paylaşarak bu karşılaşmaların gerçekleştiğini söylemiştir. Aynı ortamı paylaşan katılımcı 5,11,14,15,18 ve 20'nin, Suriyeli sığınmacılarla karşılaşmalarına yönelik yanıtları aşağıdadır.

Karşılaştım. Arkadaşlarım da var hatta. Evet. Ben geçen yıl beş ay Dardanel'de çalıştım bu oteller turizmi kapandıktan sonra. Yani tek iş sahası orasıydı. Çalışmak zorunda kaldım. Orada işçilerin yani yüksek orana yakını artık Suriyeliydi. Baya vardı hatta. Dardanel Fabrikası'nda aynen. Temel özellikleri, insani olarak iyiler. Fakat çok tembeller.

Yani o bariz görünüyordu. Bir diğer ikincisi, dediğim gibi kötü özellikleri evli olmalarına rağmen ikinci bir eşi dile getirebiliyorlardı (K5, 35, Kadın).

Şimdi Suriyeli sığınmacılarla ben ilk defa, 2011 yılının Mayıs ayında karşılaştım. İşte daha çok bayanlarla karşılaşmıştım o zaman hani yeni, daha yeniydi tabi. Hani temel özellikleri şimdi burası Çanakkale yani giyimi kuşamı daha farklı hani ne bileyim konuşması, oturması, kalkması. Çanakkale insanı genel olarak ülkeye baktığımızda şehirler birbirinden farklılık gösterir toplumsal yapı açısından ama bir Suriyelinin belki evet bir daha kapalı bir toplumda daha farklı bir çizgisi vardır ama Çanakkale'de bir Suriyeli sığınmacı ile özellikle bayanla karşılaştığında işte kıyafetidir ne bileyim görüntüsü benim gördüklerim açıkçası ekonomik durum açısından çok zor durumda olduğu dışarıdan belli olan insanlardı (K11, 38, Kadın).

Çevremizde işte mağduriyet yaşadıklarını gördüm etrafımızda. Açıkçası belli bir kısmın biraz daha bir tık rahat ama belli bir kısmın gerçekten sıkıntılar yaşadığını çevrede şu şekilde gördüm. Pazar yerinde, cuma pazarının oradaki bölgede soğuk günler, günlerde açıkçası o bölgede yaşamlarını bir ara sağlamışlardı orada tanımak nasip oldu. Şöyle söyleyebilirim, birlikte hareket ettiklerini gördüm. Birbirlerine bağlı bir şekilde hareket ettiklerini, bağlılıklarını gördüm birbirlerine karşı. Bize karşı olsun, bizim toplumumuza karşı olan bir saygısızlığını görmedim. Ama ufak tefek kulağıma gelen şeyler işte. Durumlarından kaynaklı da olsa, hırsızlıktır vesaire gibi şeylerini de duyduk yani (K14, 41, Erkek).

Şimdi tabii ki yaptığım iş nedeniyle aynı zamanda memur olarak görünsem de ticaretle de uğraşıyorum aynı zamanda. Tabii ki yaptığım ticaret nedeniyle mecburen karşılaşıyorum. Benim için önemli olan ticaretle iş ahlakıdır. Bir negatiflik göremedim. Yani bizden bir farkları yok. Aslında bizim gibi olmuşlar. Yani bizim içimizde yaşaya yaşaya bizim gibi olmuşlar. İyilikleri de bizim gibi kötülükleri de bizim gibi sahtekarlıkları da bizim gibi. Kısa yönden zengin olmanın yollarını arıyorlar onlar da yavaş yavaş. Tabii benziyor bize benziyor yani kültürleri hemen hemen yani benzemeye başlamış yavaş yavaş (K15, 49, Erkek).

Karşılaştım, hatta dükkanıma da geldiler onlara hizmet vermedim. Görünüş olarak, görsellik olarak, saç tarzıyla olsun biz bu meslekte olduğumuz için saç tarzıyla olsun işte giyim tarzıyla olsun konuşma tarzıyla bizden çok ayrı insanlar (K18, 42, Erkek).

Bir çocukla karşılaştım. Arkadaşımın butiği var oraya geldi. Beşinci sınıf, okula gidiyormuş. Çok akıllı bir çocuk ama ve çok zeki yani belli. Arkadaşım da ona işte böyle çikolata, defter, kalem almış böyle hani okula gidiyor ya. O gün geldiğinde o çocuk yanında iki üç arkadaşı vardı. Bunu şeye çevirmiş çocuk, çıkara çevirmiş. O yaşta bir çocuk bunu bilemez. ‘‘Kardeşimin bezi yok, kardeşimin sütü yok’’ dedi. Demek ki arkadaş hani çocuğu sevindireyim derken, çocuk gitmiş bunu anne babasına anlatmış. Anca doğuruyorlar ürüyorlar. Herkes çalışacak, emek edecek. Devlet bana yardım etsin, komşu bana yardım etsin nereye kadar yani. Çocuklar günahsız tabi (K20, 57, Kadın).

Suriyeli sığınmacılarla etkileşimde bulunmuş olan katılımcı 5 ve 15, sığınmacıların davranış olarak tembel ve kolay yollardan para kazanmaya yönelik davranışları olduğunu söylemektedirler. Katılımcı 11, sığınmacıların daha muhafazakâr davranışlara sahip olduklarını, katılımcı 14 ise hırsızlık gibi suçların gerçekleştiğini duymasına rağmen daha ılımlı bir yaklaşımla sığınmacıların birbirlerine bağlı bir şekilde davranışlar sergilediklerini söylemiştir. Katılımcı 18 ise net bir tutumla, doğrudan Türk milleti ve Suriyeli sığınmacılar arasında belirgin farkların olduğuna yönelik bir tutum sergilemiştir. Ayrıca kuaför olarak para karşılığı olarak olsa bile hizmet vermeyi reddetmesi, sığınmacılara yönelik tutumunun ne denli sert olduğunu ortaya koymaktadır.

4.2.2. Suriyeli Göçüne Yönelik Düşünceler

Katılımcılardan bazıları Suriyelilerin göç sürecine ılımlı bir yaklaşım sergilerken, bazıları ise negatif tutum sergilemektedir. Katılımcı 1,2,4,5 ve 14 olmak üzere sadece 5 katılımcı bu göç hareketine ılımlı bir yaklaşım sergilemektedir.

Savaş var. Savaş olmasından dolayı gelmeleri sıkıntı değil ama sosyal medyada gördüm, sığınmacıların o tutumları hoş değil. Belki bizimkilerinde tutumları hoş değil ama böyle yani karşılıklı (K1, 53, Kadın).

Genel görüşüm, Suriye’de genel bir derece ufak gençler birlikte, çoluğuyla çocuğuyla geldiler. Herhangi bir Suriyeli sığınmacıyla karşılaşmadım. Hepsinin günü kurtarmak ve beleşten geçinmek derdi var. Ha bizim insan yapımızda da var belki de çabuk zengin olmak, çabuk yükselmek ama bunlarda daha fazla. En kolay yolu nedir işte el açacak, dilenecek. Hiçbir şey yapmadan geçinecek (K2, 65, Erkek).

Tabi Suriye içerisinde gelişen gerek etnik gerek mezhepsel olaylarla ilgili bir de Suriye’deki dış güçlerin belirli planlamasıyla ilgili bir gelişim oldu orda. Tabi o gelişimden bazı insanlar göç etmek zorunda kaldı. Dolayısıyla kimisi hakikaten acizliğinden göçtü geldi, kimisi ülkesi içerisinde mücadele etmek yerine kolayı seçti geldi. Dolayısıyla herkesin değişik bir geliş nedeni var, ayrı ayrı onları değerlendirmek lazım (K4, 58, Erkek).

Genel görüşüm, yani, olmalıdır. Yani gelmeleri çok tuhaf değil. Fakat buradaki o kültüre adaptasyonları çok önemli. İşte burada da devlete çok iş düşüyor bence. Yani direkt hemen bu kültürle o farklı bir kültürden gelen insanları aynı yerde barındırmak aynı yerde sosyalleştirmek olmuyor. Çünkü onların kültürü çok farklı bizimki biraz daha farklı. Tabii biz onlardan bir şey öğreniyoruz. Ama onların güzelliklerini görmekten ziyade kötü yönlerini alıyoruz. Onlar da bizim, bilmiyorum bizde sanki böyle daha güzelmiş gibi bizim kültürümüz. O yüzden bir etkileşim var tabii alma verme kültürler arası. Fakat yine de olmamalı. Hani beraber o yaşam olmamalı. Fakat buraya geldiklerinde devlet desteği olabilir. Yani devlet desteği dediğim bir yerde onlara bir yaşam alanı sunulup evet, ondan sonra ne istiyorlarsa nereye gitmek istiyorlarsa o konuda bir destek olabilir. Ülkesindeki savaş bittikten sonra oraya gidebilir. Ama işte ülkenin içerisine dahil etmek her yere yaymak çok mantıksız (K5, 35, Kadın).

Evet, açıkçası yaşamış olan ülkelerin de mağduriyeti biliyoruz hepimiz. Sığınmak zorunda kalan insanlarımız, çocuklarımız işte anneler, babalar var ama bunların yanında açıkçası genç nesiller kendilerini, ülkelerini koruyabilecek olan nesillerin açıkça sığınması konusunda ülkemize sığınmaları konusunda sıkıntılı olduğunu düşünüyorum açıkçası. Mesela fırsat vermediğimizi düşünüyorum. Onlara karşı diyorum ya hani şu gözle bakılıyor, ülkelerini bırakıp, terk edilmiş, terk etmiş insanlar gözüyle baktıkları için insanlarımız. Evet, bazı yönden katılıyorum, bazı yönden katılmıyorum. Şu şekilde, küçük çocuklar var, anneler var, babalar var, onları ayırıyorum, yaşlılarımız var ayırıyorum ama bir ülkemizi ve böyle bir sorunla karşı karşıya çıktığımızda yaşadığımız da ülkeyi terk etmek benim için en son görevimiz olsa gerek. O yüzden bizim ülkemizdeki insanlarımız da bu gözle baktıkları için, hep negatif pozisyonlarla ama daha iç içe olup daha farklı bir şekilde onları karşılayabilirdik diye düşünüyorum (K14, 41, Erkek).

Katılımcı 1, iç savaş olmasından dolayı Suriyelilerin göç etmesinin olumsuz bir etkisinin olmadığını fakat sosyal medya üzerinden görmüş olduğu olaylara karşısında Suriyeli sığınmacıların tutumlarının yanlış olduğunu düşünmektedir. Bunun yanı sıra bu olumsuz olayların karşılıklı bir durumda gerçekleştiğini de belirtmiştir. Katılımcı 2 ise sığınmacıların günü kurtarmak için çalıştıklarını ve bunu da en az emek gerektirecek bir şekilde yaptıklarını belirtmektedir. Katılımcı 4, Suriyeli göçünü ele alırken sadece iç meselelerin değil, dış meselelerin de etkili olduğunu ve göç eden sığınmacıların hepsinin tek bir kategoride ele alınamayacağını söylemiştir. Katılımcı 5 de Suriyeli sığınmacıların göç etmesinin garipsenecek bir olay olmadığını belirtirken aynı zamanda devletin de entegrasyon için belirli işler yapması gerektiğini söylemektedir. Katılımcı 14 ise aynı durumda ülkeyi terk etmenin en son şey olacağından bahsederken, yerel halkın Suriyeli sığınmacılara yönelik genel bakış açısının da bu yüzden negatif olabileceğinden bahsetmektedir.

Araştırmaya katkıda bulunan katılımcıların yarısı ise doğrudan negatif bir tutumla yanıtlar vermiştir. Katılımcı 3,6,8,13,15,16,17,18,19,20 ve 21'in sığınmacıların göç sürecine yönelik düşünceleri şu şekildedir:

Toplama kampı değil burası. Toplama kampı değil yani. Benim denk geldiklerim çoğunlukla sokaktaydı ve benim gördüklerim işsiz, barksız adamlar (K3, 59, Erkek).

Ülkemize gelen sığınmacılara, ben sıcak bakmıyorum. İnsani açıdan belki doğru ama kendisi ülkesinde barınmayı bırakıp başka bir ülkede sığınmak benim için doğru bir şey değil. Benim esas amacım bilhassa gençler için belli bir kesim için genç kesim için, başka bir ülkeye sığınmaktan ziyade kendi ülkesinde kalıp kendi ülkesinin durumunu iyileştirmek için çabalaması gereken bir topluluk olarak görüyorum. Çocuklar hariç, ihtiyarlar hariç. Diğer kesimin başka ülkeye gitmektense onu düşünmeyip kendi ülkesinde kalıp, kendi ülkesinin o şartlarını düzeltmek ve arzu edilen o hedefe ulaşabilmek için çalışması gerektiğini, çaba göstermesi gerektiğini, ülkesini düzlüğe çıkarmaya çalışmasını ben isterim yani (K6, 79, Erkek)

Yani ülkeye ciddi bir ekonomik yük olduklarını düşünüyorum aslına bakarsan. Çünkü bizler Türk millet olarak bazı haklardan daha mahrum bırakılıyor, onların özellikle sayılarının fazla olduğunu ve bu sayının da gerçekten giderek arttığını bir şekilde düşünürsek, bu da bize ekstra yük, ekstra işte külfet gibi aksine bizi istila etmişler gibi. Sığınmacılık değil bu aslında, istilaya uğramak gibi biraz daha. Çünkü ülkenin neresine gidersen git, neticede bir Suriyeli kitlesi var. Çanakkale'de bu ne kadar hissediliyor, merkez bakımından çok fazla değil. En azından biz görmüyoruz ama ilçelerine gittiğimizde özellikle Gökçeada gibi yerlere gittiğimizde bu ciddi anlamda sayı bir anda artıyor. Ama merkezde durum biraz daha ılımlı diyebilirim (K8, 22, Kadın).

Hiç iyi düşünmüyorum. Kimileri iyi, kimileri kötü ama üçte ikisi kötü bence. Yani görüyoruz orda burada. Çoğunluğu iyi niyetli değil bence (K13, 36, Erkek).

Son birkaç yıla kadar gelen özellikle Suriyeli sığınmacıların, mecburiyetten yani savaştan kaçarak geldiklerini düşünüyordum. Ama son birkaç yıldan beri düşüncemde değişiklik oldu. Nasıl bir değişiklik oldu, görüyorum ki veya duyuyorum ki gelen hemen

hemen bütün sığınmacılara ülkemizde bir maaş bağlanmış. Yani bir ücret karşılığı gelinmiş gibi sanki. Sanki ücret karşılığı bir oy potansiyeli görülüyor gibi bir his oluşmaya başladı bende yavaş yavaş. Bakıyorum da mesela Gaziantep'in Nizip örneğini verelim Nizip ilçesinin. Kısa zaman önce okumuştum. Nizip'te 125 bin Nizipli olduğunu, 135 bin de Suriyeli göçmen olduğunu okudum mesela. Bu benim için bir endişe aracı oluşmaya başladı. Endişe vermeye başladı benim için. Şimdi düşünüyorum da Suriyeli bir vatandaş gelse seçimlerde adaylığını koysa, çok büyük bir olasılıkla kazanır gibi görünüyor. Yani bir Suriyeli mülteci olarak gelecek, ülkemize belediye başkanı seçilebilecek düzeye geldi. E İstanbul'a gidiyorsun şimdi İstanbul'da Türkçe konuşan hemen hemen hiç yok. Türkçe konuşmuyor insanlar. Son iki yıldan beri düşüncelerimde biraz negatif yönde değişiklik olmaya başladı yani (K15, 49, Erkek).

Şöyle her ne kadar kendi ülkesini terk edip gelse de ben bir Türk vatandaşı olarak kendi topraklarımda ölmeyi daha çok tercih ederim. Bunların kadın ve çocukları için bu sözümlü geri alırım. Fakat erkekleri için bu sözü bir şey yapmam. Kendi topraklarında kalıp kendi dünya görüşüne göre mücadele etmeleri gerekirdi. Bu konudaki düşüncem bu (K16, 63, Erkek).

Türkiye'ye dışarıdan insan gelmesin hiç. Türkiye'nin yarısı aç. Olumsuz bakıyorum bu duruma yani. Hiçbir şekilde istemiyorum (K17, 67, Erkek).

Genel düşüncelerim, Suriyeliler hakkında yani Türkiye'ye... yine aynı şey, söylüyorum; Türkiye'ye yakışmayan insanlar, bizim yaşam tarzımıza çok yanlış olan insanlar onun için ya Türkiye'de böyle bir şey de istemiyorum. Olumsuz (K18, 42, Erkek).

Vallahi şimdi yani bence artık dönmeleri gerekiyor. İlk zamanlarda işte savaştı, bombaydı falandı tamam ama. Bayramda gidip orda durup geri gelmek falan artık çok da savaş varmış gibi değil yani. Bu şekilde gidiyorsan, demek ki kalabilirsin de yani. Sonuçta kaç yıl oldu halen daha burada bizim millet de zorlanıyor. Az mı o kadar insana harcanan para. En başlarda tamamdı, anlayış falandı ama şimdi gitmeleri gerektiğini düşünüyorum.

Misafir olmaları gerekirken, çünkü hali hazırda yabancısı olduğun yerdesin yani. Bunlar bir de kavga falan ediyorlar, taşkınlık çıkarıyorlar. Hiç olumlu bir çağrışım gelmiyor aklıma (K19, 37, Kadın).

Valla genel görüşlerim çok olumlu değil. Tamam, insan can korkusu. Şimdi hani o savaş olayını yaşamadığımız için, şimdi kalkıp da ben olsaydım yapmazdım diyemem. Can korkusu var işin içinde. Sığınabilirsin belki ama bu sığınmayı geçti. Ha normal çalışabilirler, yaşayabilirler ama o ülkenin kurallarına riayet etmek şartıyla (K20, 57, Kadın).

Yazık yani hani şey acıklı bir durum içerisinde olduklarını düşünüyorum. Acınacak değil de böyle dramatik hani anlatabiliyor muyum? Ama şöyle bir şey olabilir ben galiba şöyle bir şey duymuştum bir ara işte adamlar şey kafasından hani siz burada zaten bizi yetiştiriyorsunuz hani yetiştiriyorsunuz derken bizi burada izin veriyorsunuz kalmamıza ve bir şekilde bize yardım ediyorsunuz, bir şey yapıyorsunuz ama bu parayı sonuçta siz değil Avrupa Birliği veriyor gibi. Hani yani şeymiş gibi sen yurttan kalan bir öğrenciymiş gibi parasını veriyorum kardeşim gibi bir izlenim olabilir belki bilmiyorum. İki farklı dilleri konuşan veya farklı kültürde yetişmiş insanlar arasında çatışmaya neden oluyor. Tabi ki de olumsuz bir izlenim var yüksek ihtimal. Yani medyadan gördüğüm olumsuz yani yüksel ihtimal değil kesinlikle olumsuz (K21, 22, Erkek).

Katılımcıların olumsuz bir yaklaşıma sahip olmalarında farklı nedenler bulunmaktadır. İlk olarak katılımcı 3,6 ve 15 gibi savaş durumunda ülkeden göç etmek yerine, mevcut düzene karşı bir duruşla ülkesindeki durumu değiştirmeye çalışmalarını gerektiğini belirten katılımcıların, negatif bir yaklaşıma benimsemesine bu fikir ayrılığı etki etmektedir. Katılımcı 6 ve 16 ise yaşlı, çocuk ve kadın sığınmacılara yönelik daha ılımlı ve anlayışlı bir tutum sergilediği görülmektedir. Fakat iş genç ve eli silah tutacak yaşta olanlara gelince o gruptaki Suriyelilerin ülkelerini terk etmemeleri gerektiğini söylemişlerdir. Katılımcı 18, Türkiye'ye 'yakışmayan' bireyler olarak yine sığınmacılara yönelik keskin bir yaklaşımla damga yapıştırılmaktadır. Katılımcı 17 Suriyeli sığınmacılardan ziyade, dikkat

edilmesi gereken kısmın ülkenin vatandaşları olduğunu vurgularken, katılımcı 15 ve 19 ise zaman içerisinde yaklaşımlarının negatif yöne evrildiğinden bahsetmektedirler.

Son olarak ılımlı olmayan fakat tam anlamıyla negatif bir tutuma da sahip olmayan bazı katılımcılar bulunmaktadır. Katılımcı 7,9,10,11 ve 12'nin vermiş oldukları yanıtlar şu şekildedir:

Çok böyle karmaşık bir gerçekliği var onu söyleyebilirim. Yani herkes şu an aynı niyetli barınmıyor. Kimisi Türkiye'den gitmek istiyor, kimisi zor şartlar altında yaşıyor, kimisi de belki bu biraz daha azınlıktır rahat yaşıyor. İşte burada iş yeri açıyorlar. Yani burada dedim, bunun da bilgisine sahip değilim ama mesela Kilis miydi onu internetten görmüştüm. Bir videodan Ruhi Çenet'in videosundan görmüştüm. Mesela Kilis'e yerleşmiş Suriyeliler böyle bir kısmı işte, şirket şey, ne o dükkanları açmış vesaire hayatlarını devam ettiriyorlar. Genel görüşüm karışık ya. Çünkü dediğim gibi tek bir gerçeklik yok ortada iyi kötü diye de ayıramıyorum (K7, 22, Erkek).

Kadınlar ve çocuklar için evet mantıklı bir şey ama askerlik yaşında olan erkekler ya da eli silah tutabilecek erkekler için biraz saçma geliyor açıkçası gelmeleri. (K9, 23, Kadın).

Yani ülkemize gelen Suriyeliler hakkında hem olumlu hem olumsuz görüşlerim var. Bir yandan onların çaresiz olduğu için hani içlerinde bulunduğu ülkeyi, kimse ülkesini bırakıp terk edip gelmek istemez başka ülkeye, başka topluma. Hani öyle olduğu için anlıyorum bazı göçmenleri. Çünkü çareleri yok. Kadınlar var, çocuklar var, yaşlılar var. Hani onlar gelmek zorunda bir şekilde, buldukları rejimden, buldukları durumdan kaçmak zorundalar ama bunun yanında bazı gençler, işte çalışabilen insanlar veya ülkesi için savaşabilecek insanların gelmesi onlar hakkında da kötü görüşlerim var ama genellikle onları biraz çaresiz buluyorum (K10, 23, Erkek).

Şimdi ilk gelenler tabii daha farklıydı. O ilk savaşın çıktığı 2011 Mart gibi. O zaman insanlar bir hezeyanla gerçekten ihtiyacı olduğundan dolayı ve gerçekten bir yerde kalmaları gerektiğinden bu sınır kesimlerine doğru gelenler o zamanlar tabii ki daha farklıydı ama aradan bir 10 yıl geçti ve bu 10 yıl içinde hem içerideki yapılanmaları, dışarıdaki durumları, dünyadaki durumlarına baktığımız zaman hani genel olarak ilk etapta evet ihtiyaçları vardı. Geldiler hadi kabul gördüler Zaten hani çevredeki ülkelere baktığın zaman işte sınır ülkelerine, bir Libya gibi, bir Yemen gibi, Suudi Arabistan gibi bize kadar gelene kadar hani içlerinde en çok Türkiye'ye gelenlerin, hani daha olumlu şartlarda yaşadıklarını düşünüyorum açıkçası da bütün dünya haberlerini falan kontrol ettiğinde ama o geçen 10 yıl sürecinde hani maalesef daha pozitif olması gereken, gerekir miydi görüşler onu da bilemiyorum (K11, 38, Kadın)

İlk başta, savaştan kaçtıklarını, savaştan kaçmanın zorunlu olduğunu düşünüyordum. Buraya gelmelerini düşünüyorum, yani düşüncelerim karıştı o sıra. Neden? Çünkü ben Türk olarak düşünsem, deseler ki bana şu an Yunanistan Türkiye'ye artık savaş açtı ve tamamen Türk vatandaşını öldürmek için, Türk topraklarını işgal etmek için Türkiye'ye geliyor desen, benim için konuşuyorsan, ben burada canımı veririm ama toprağımı vermem. Ben böyle düşünüyorum (K12, 26, Erkek).

Katılımcı 7, Suriyelilerin göçü üzerine fikirlerini belirtirken sadece tek bir değişkenin olmadığından bahsetmektedir. Bu yüzden tek bir gerçekliğin olmadığını belirterek, iyi veya kötü şeklinde bir ayırım yapamamaktadır. Katılımcı 9 ve 10 ise kadın, çocuk ve yaşlılara ılımlı bir yaklaşıma sahipken genç olanların ülkelerinde kalarak savaşmaları gerektiğini düşünmektedirler. Katılımcı 11 ve 12 ise savaştan dolayı ilk başlarda göç sürecine ılımlı yaklaşırken aradan geçen uzun zamandan sebep ve aynı olayda ülkeyi terk etmek yerine savaşmayı seçme gibi nedenlerden dolayı zamanla daha karışık tutumlar benimsemişlerdir.

4.2.3. Yerel Halka Göre Suriyeli Sığınmacıların Eğitim ve Kültür Düzeyleri

Katılımcıların hepsi eğitim ve kültür olarak ya Türkiye'nin gerisinde olduklarını ya da çok gelişmemiş olduklarına yönelik söylemlerde bulunmuşlardır. Özellikle kültürel olarak Türkiye'nin daha ileri bir kültüre sahip olduğunu vurgulayan katılımcılar, Suriyelilerin kültürel olarak geri olmalarını da Arap kültürüne olan yakınlıklarına bağlamaktadırlar.

Hiç iç içe girmedim eğitim durumlarını bilemiyorum ama kültürel olarak bizler daha şeyiz. Ha çok okumuş olanları da vardır mutlaka vardır ama yaşam standardı, kültür açısından bizimkiler daha iyi yani (K1, 53, Kadın)

Katılımcı 1, eğitim olarak sığınmacıların durumları konusunda bir fikre sahip değilken, kültürel olarak yerel halkın daha iyi olduğu cevabını vermiştir.

Kültürsüzler, eğitim olarak bilmiyorum yani memleketlerinde ne okumuşlardır ne yapmışlardır onu bilemem (K2, 65, Erkek).

Katılımcı 2 kültürel olarak net bir olumsuz görüşe sahip olmakla birlikte, eğitim açısından bir fikri olmadığını söylemiştir.

Eğitim açısından yetersizler. Sıradan insanlar geldi. Sadece evinin bahçesi gören insanlar geldi zaten (K3, 59, Erkek).

Görmemekle beraber, kültür ve eğitim yapısını düşük görüyorum. Kültür yapısının yıllarca Suriye'nin rejim yapısından, Suriye'nin genel ekonomisinin yapısına baktığın zaman, düşük olduğunu düşünüyorum (K4, 58, Erkek).

Katılımcı 4, eğitim ve kültür olarak ise, yıllarca rejimden ve ekonomik politikalarından kaynaklı olarak bir düşük bir seviyede olduklarını söylemiştir.

Ya eğitilmiş insan bile kalıplaşmış yanlış olan geleneklerine çok bağlılar. Yani benim o sohbet ettiğim insanlar üniversite mezunuydu, böyle en azından üç beş tanesi. Onlar bile ikinci evliliği normalleştirebiliyordu. Bu yanlış olan defolu olan geleneklerin değiştirilememesi bizde de var tabii ki. Onlarda da o öyle sürüyor. O yüzden eğitilmiş olması kendi kültürlerini şey yapmıyor yani değiştirmiyor. Yine de yaşıyorlar yanlış bile olsa. (K5, 35, Kadın).

Katılımcı 5, kültürel olarak farklılıkların çok olduğunu ve bu noktada da devletin bu süreci iyi yönetmesi gerektiği düşünülmektedir.

Eğitim ve kültür olarak bizden gerideler, Arap kültürü bence gelişime çok açık değil. Tabii ki kendisini geliştirmiş, yükseltmiş olanlar vardır ama onlarda zaten Avrupa'da şu anda. O yüzden bizim ülkemizdekilere bakıldığında ve genel olarak ele alındığında biraz gelişmemiş diyebiliriz. (K6, 79, Erkek).

Katılımcı 6, eğitim ve kültür olarak kendisini geliştirenler olduğunu düşünse bile, Türkiye'deki sığınmacıları baz alarak eğitim ve kültürel olarak çok gelişmediklerini düşünülmektedir.

Yüksek olduğunu sanmıyorum. Şundan sanmıyorum çoğu yerde zaten hani eğitim seviyesi yüksek olan insanların az oluşu, biraz da kapitalizm nedeniyle de böyle açıkçası eğitilmiş olanlar vardır. Yani, eğitim düzeyi yüksek midir acaba bilemiyorum çokta sanmıyorum öncelikle bunu da söyleyeyim. Onun dışında yani net bir cevabım yok. Ortalama bir şeydir tahminimce yani. (K7, 22, Erkek).

Eğitim olarak yüksek düzeye sahip olmadıklarını düşünmektedir. Fakat bu yargıya, eğitimi insanların gelişmesini kapitalizmin varlığıyla doğru orantı içerisinde olduğu düşünerek varmıştır.

Sanırım eğitim olarak daha düşük görüyorum. Ya bu, aşağılamak değil ama yani ya kültürel yapıları böyle ya da gerçekten o tavırları beni biraz rahatsız ediyor sadece. Bu şey hiçbir şey bilmiyorlar, kr cahil ayaklarındalar ya devamlı ve o kr cahillikleriyle bütün ülkeyi karıştırdılar ya beni o sinir ediyor. Bunun kültürden kaynaklandığını düşünüyorum. Yani Arap kltrine yakın olduğundan dolayı, kadınların çok değerli olmadığını veya işte çocukların çok da kıymetli olmadığını. Ama bu tamamen şey gibi Arap kltrine yakınlıktan. Yani o kadar yakın olmak bazen işte iyi değer. (K8, 22, Kadın).

Bu noktada katılımcı 8, kültürel olarak Suriyelilerin, Arap kltriyle yakınlıkları olduğunu düşünmektedir. Bu nedenle kadın ve çocukların çok değerli olmadığı bir kültürel düşünceye sahip olduklarını düşünmektedir. Arap kltri, katılımcı 8 işin olumsuz bir algılanmaya sahiptir.

Bildiğim kadarıyla, okumuş olanları büyük ülkelere gönderimleri yapıldı, Türkiye'ye sadece elde kalanlar gönderilmiş gibi oldu. Buraya okumuş olanların geldiğini düşünmüyorum. Biraz daha dini bir şeriatla yönetim var diye biliyorum, sanırım. O yüzdedir ki her şeyi dini olarak ilerletmeye çalışıyorlar ama pek de doğru yönlendirdiklerini zannetmiyorum. Türk kltriyle farklılıkları fazlasıyla var. (K9, 23, Kadın).

Türkiye'ye göç eden kısmın eğitim açaşından, diğer ülkelere göç eden Suriyeli sığınmacılara göre daha düşük düzeyde olduğunu düşünen katılımcı 9, kültürel bağlamda ise dini bir otoriteyle ynetildiklerini fakat bunun da doğru işlemediğini belirtmektedir. Türk kltrine yabancılıklarının fazla olduğunu da düşünmektedir.

Yani eğitim açısından oradan buraya geldiklerinden itibaren çok eğitilmiş olduklarını düşünmüyorum. Hem Türk devleti, hükümeti onlara yeterince eğitimi vermeye çalışıyor veya kültürel olarak bir şeyler katkı sağlamaya çalışıyorlar. Ama eğitim açısından onlara dediğim gibi nasıl söylesem öncelik tanınıyor. Kültürel açıdan toplumlar kültürlerine uyuşması biraz zor olsa da onlar eğitimde inşallah yeterli seviyeye gelirler (K10, 23, Erkek).

Katılımcı 10, göç sürecinin en başında eğitim ve meslek bakımından gelişmiş olanların, Avrupa ülkelerine gittiklerini Türkiye'ye göç eden sığınmacı gruplarında ise meslek ve eğitim bağlamında daha geride kalanların olduğunu düşünmektedir. Eğitim açısından, sığınmacılara yönelik izlenen politikalarla birlikte sığınmacıların eğitim ve topluma entegre noktalarında gelişim olacağını belirtmektedir.

Yani işte çok farklı gruplar halinde geldiler. Yani eğitilmiş olan da geldi. Şimdi bizim ülkemizde de baktığı zaman herkes eğitimde çok yukarıda ya da kültür de çok yüksek kültürlü diyemeyiz. Her toplumda hem yüksek kültürlü insan var hem yani basit kültür dediğimiz gündelik kültürü tercih eden insanlar var. Onlar da evet ilk geldiklerinde ilk gelen gruplar daha böyle sınıra yakın kentlerden ya da ne bilim, kırsal kesimden gelenler aşağı yukarı her ülkedeki kadar bir eğitime sahiptiler her ülkedeki kadar (K11, 38, Kadın).

Türkiye'ye gelirken farklı gruplar halinde geldiklerinin altını çizen katılımcı 11, eğitim ve kültür açısından değerlendirmenin, ülkeden ülkeye göre farklılık gösterebileceği bir durum olarak yaklaşmaktadır. Türkiye'de de eğitim faaliyetleriyle mevcut durumlarının iyileştirilmesine yönelik çalışmalar olduğunu belirten katılımcı, "batı" kültürü bir yaklaşımla doğu kültürünü yorumlamanın da tam bir sonuca ulaştırmayacağını belirtmiştir.

Bildiğim kadarıyla eğitimleri çok iyi değil, bizim toplumumuza bakarsan. Çünkü bizim toplumumuzda, çoluk çocuk hiç fark etmeksizin yani yediden yetmiş fark etmeksizin herkesin Allaha çok şükür bi eğitim seviyesi var. Yani okul görmüşüz, hani mürekkep yalamışız. Bu git gide artıyor Allaha çok şükür ama gelen Suriyelilere baktığın zaman, okuma oranlarına baktığım zaman, Türk vatandaşın yanına dahi yaklaşamayacağını söylüyorum yani. Kültürel açıdan kültürlerimiz, yani çok fazla kültürleri bilmediğim için ama mesela batı kesimine konuşmak gerekirse kültürlerimiz çok bence birbirlerine yakın değil ama bizim daha çok Güneydoğu, Doğu Anadolu topraklarına bakarsan, biraz daha belki kültürlerimizde yakınlık olabilir. O da ama bi seviye, bi tık yani öyle çok yakında olacağını zannetmiyorum, olduğunu zannetmiyorum. O da sınır oldukları için yani, sınırlarımız olduğu için yani (K12, 26, Erkek).

Eğitim açısından Türkiye'ye göre daha az gelişmiş olduklarını düşünen katılımcı 12, her kesimden vatandaşın belirli bir eğitim düzeyi olduğunu ve Suriyeli bireylerle bir kıyaslama yapıldığı zaman, aradaki farkın fazla olduğunu düşündüğü anlaşılmaktadır. Kültürel anlamda Türkiye'nin batı kesimindeki bireylerle Suriyeli bireyler arasında benzerlikler olmadığını fakat Türkiye'nin doğusunda, sınır iller ve bu illere yakın olunan bölgelerdeki jeopolitik durum nedeniyle az da olsa kültürel bir benzerlik bulunduğunu düşünmektedir.

Cahiller. Hem eğitim hem de kültürel olarak zayıflar, geriler. Savaştan kaçmış gelmişsin çocuk yapıyorsun. Mantıklı mı bu? Çok çocuk yapıyorlar. Sorumlulukları yok. Çocuklarına karşı veya hanımlarına karşı sorumlulukları yok. Yarını düşünmeden yaşıyorlar (K13, 36, Erkek).

Katılımcı 13, sığınmacı bireylerin eğitim ve kültürlerinin, kendi eğitim ve kültürünün yanı sıra, toplumun genelinde de eğitim ve kültüründen geride olduğunu düşünmektedir. Suriye'den ayrılımlarının arkasındaki neden olan savaş sonrasında çocuk yapmaktan ziyade

bu durumu çok çocuk yapıyorlar şeklinde eleştirmiştir. Bunun yanı sıra kendi aile bireyelerine ve toplumun geri kalanına karşı da bir sorumluluk bilincinde olduklarını düşünmemektedir.

Aralarında gerçekten çok vasıflı konusunda hatta diğerlerine göre çok ayrımcı bir bölüm var. O da yani dediğim gibi o şey olarak kültür olarak daha farklı var ama çok fazla da bana denk gelmedi desem yeri var. Hani diyorum ya çok zaman geçirmedim onlarla. Yani ayaküstü konuştuğumda, Suriyeliymiş, ya gerçekten kültürlü bir kişiyle karşılaştım dediğim oldu ama çok fazla işte zaman geçirip de konuşma vasfı olmadı (K14, 41, Erkek).

Suriyeli sığınmacıların eğitim durumlarına yönelik herhangi bir fikre sahip olmayan katılımcı 14, kültürel olarak kendisini geliştirmiş olanların olduğunu fakat sohbet imkânı bulamadığını da belirtmektedir.

Eğitim açısından çok düşükler o bir gerçek. Kültür açısından da ben Türkiye'nin çok gerisinde olduklarını düşünüyorum. Kültürel olarak da Türkiye'nin çok gerisinde olduklarını düşünüyorum (K15, 49, Erkek).

Eğitim ve kültürel olarak daha aşağı bir seviyede olduklarını düşünen katılımcı 15, saygı çerçevesinde konuştuklarını veya davrandıklarını düşünmemektedir. Bu düşüncenin arkasında da eğitim ve kültürel olarak, sığınmacıları geri bir seviyede görmesi yatmaktadır. Gündelik konuşmalarında ve davranışlarında sonraki anı çok düşünmediklerini ve o ana göre davrandıklarını düşünen katılımcı 15, kültürel farklılıklar noktasını bir kez daha pekiştirmiştir.

Suriyeliler, görgü olarak Türk halkına göre pis bir millet, Araplar pis bir millet. Tarihten gelen şeyler, özellikler. Sosyal medyadan bakarsanız işte elleriyle yemek yerler. Böyle çatal kaşık kültürleri yoktur. Ben camiye gidiyorum, adamların temizlik yönünden ve görgü yönünden daha şey karşılıyorum. Bazen bakıyorum adam caminin kapısında iki üç

adım var, milletin ayakkabıyla bastığı yere basıp caminin içine giriyor. Kültür olarak bizim halkımız Araplardan daha ileri bir millet. Çünkü bunu Hacca giden insanlardan da duyuyoruz (K16, 63, Erkek).

Katılımcı 16, Suriyeli sığınmacılardan bahsederken Arap olarak gördüğünü ve Arap bireylere de pis, kirli damgalarını yapıştırdığı anlaşılmaktadır. Hatta bu durum katılımcı 16 tarafından o kadar içselleştirilmiştir ki CoVid-19 salgınına yakalanmadıklarını veya daha az yakalandıklarını ve bunun sebebinin de kirli olmalarından gelen bağışıklığın olduğunu düşünmektedir.

Suriyeliler zaten cahil. Konuşmayı bile bilmiyorlar. Yani Türkçe zaten bilmiyorlar ama normal konuşmayı da bilmiyorlar. Davranışları da kötü yani dedim ya birbirlerini öldürüyorlar. Hiçbir şey bilmiyor bunlar. İnsan yani düşünüyor güvenlik olarak. Huzursuz hissediyorum ben (K17, 67, Erkek).

Katılımcı 17, Suriyeli sığınmacıları cahil olarak tanımladığı anlaşılmaktadır. Bu tanımlama kendi içerisinde dışlanmayı da beraberinde getiren bir durumu içermektedir. Çünkü katılımcı 17, Suriyeli sığınmacıları Türkçe bilmediklerinden ziyade kendi dillerini konuşurken de uygun davranışlar sergilemediklerini düşünmektedir. Bu farklılıklardan doğan bir önyargıyla birlikte de kendisini güvensiz bir ortamda hissetmektedir.

Eğitim seviyeleri gerçekten çok düşük. Yani o kadar düşük ki anlatamam sana. Bizden çok çok aşağıdalar yani. Hiçbir şey kültür olarak benzemiyorlar bence. Hiçbir şey bulamıyorum yani. Konuşma tarzımız zaten birbirine hiç uyarlı değil baktığın zaman. Dil ve üslup olarak, üslup olarak davranışları da yanlış. Yani ciddi anlamda yanlış (K18, 42, Erkek).

Katılımcı 18'in, Suriyeli sığınmacıları değerlendirirken eğitim ve kültürleri bakımından net bir tavırla onları, aşağıda görmesi ve ayrıca herhangi bir alanda iki millet arasında bir benzerlik olmadığını düşünmesiyle birlikte sığınmacılara yönelik önyargılarını genelleyici bir biçimde ortaya koymaktadır. Konuşlan dillerin farklılığın yanı sıra bu dilleri konuşurken sığınmacıların davranışlarını da yanlış olarak nitelendiren katılımcı 18, hem dil hem de davranış noktalarında bütün sığınmacılara ve Suriyeli bireylere genelleme yaparak, ötekileştirmenin önünü açmaktadır.

Kültürleri çok başka. Öyle böyle değil. Zaten aklıma direkt Arap kültürü geliyor. Çok eşlilik, kadın erkek eşitsizliği, yemek yerken ellerini kullanmaları falan. Yani öyle kültürel bir fark var ki bence. Kültürleri ayrı onların ya bizde de var o zihniyette olan insanlar ama çok yok yani. Eğitim olarak tam bilmiyorum şimdi ama eğer iyi bir düzeyde olsalardı, böyle de olmazlardı herhalde ya (K19, 37, Kadın).

Katılımcı 19, sığınmacıların kültürlerini değerlendirirken, Arap kültürü altında bütün o bölgedeki kişileri kapsayıcı bir görüşe sahiptir. Davranış olarak farklı ve bu farklılığında kötü bir boyutta olduğunu belirten katılımcı 19, bu durumu eğitim olarak düşük bir seviyede olduklarına bağlamaktadır. Katılımcı 19 için, eğitim olarak iyi bir durumda olmuş olsalardı, bu davranışları da sergilemeyecekleri anlaşılmaktadır.

Eğitimleri hakkında çok bir bilgin yok yani. Gerçi bizde de eğitim kalmadı ki. On sene önce sorsaydın, çok farklı şeyler söylerdim. Şu an yani çokta ilerideyiz diyemem. Yani her ülkenin kendine göre farklılıkları ve benzerlikleri vardır. Şimdi gelmiyor böyle tek kalem kalem (K20, 57, Kadın).

Eğitim ve kültür düzeyleriyle ilgili kesin bir fikre sahip olmamasına karşın katılımcı 20'nin burada Türkiye'de ki eğitim düzeyine getirdiği eleştiriyile Suriyeli sığınmacıların eğitimlerini de ileri bir seviyede görmediği anlaşılabilmektedir.

Hiçbir fikrim yok. Yani eğitim ve kültür olarak hiç bilmiyorum ya. Hemen sınırlarımız zaten herhalde şeydir yani, bizle aşağı yukarı aynı eğitimi alıp ama kızlı erkekli farklı yerlerde okula gitmişlerdir belki emin değilim (K21, 22, Erkek).

Katılımcı 21, burada eğitim olarak kesin bir fikri olmadığını fakat tahminen aynı düzeyde bir eğitim verildiğini düşünmektedir. Ama asıl nokta, cinsiyete göre kategorize edilmiş bir eğitim aldıklarını düşünmektedir. Bu da kültürel anlamda onlara yönelik düşüncesinin hangi yönde olduğunu göstermektedir.

4.2.4. Sığınmacılarla Arkadaşlık ve Komşuluk İlişkileri

Komşuluk İlişkilerine Yönelik Düşünceler

Bu bölümde katılımcıların, sığınmacılarla komşu olup olmadıkları veya olsalardı nasıl yaklaşım sergileyecekleri ve yakınlarının sığınmacılarla arkadaşlık kurmalarına yaklaşımları değerlendirilmiştir. İlk olarak komşuluk ilişkileri üzerine yanıtlar değerlendirilmiştir.

Suriyeli sığınmacı bir komşum yok ama olsaydı da beni rahatsız etmezdi. Neticede o da bir insan (K1, 53, Kadın).

Suriyeli bir sığınmacı komşum yok ama olsaydı insani açıdan bakarım yani Suriyeli olmuş, Iraklı olmuş, Kürt olmuş falan. İnsani olarak baktığımızda topluma ayak uyduran, ailesine, çevresine, komşusuna, ülkeye, gelmiş olduğu ülkeye zarar vermediği sürece geçinebiliriz (K2, 65, Erkek).

Suriyeli sığınmacı komşum yok. İnsan olarak baktığım için bu durum beni rahatsız etmez. İnsani yönüne bakarım (K3, 59, Erkek).

Herhangi bir Suriyeli sığınmacı bir komşum da yok. Olması halinde de insanı insan olarak bakar görür, hal ve davranışlarına göre hakikaten kurallara kaideye uymuyorsa yasalara uymuyorsa rahatsız ederdi ama yasalara uyuyorsa ve hakikaten yokluktan geldiyse rahatsız etmezdi (K4, 58, Erkek).

Yok. Olması da rahatsız etmez. Ama bilmiyorum nasıl anlaşabilirdim. Yani ortak noktada buluşabilir miydik, sürekli kavga çıkar mıydı veya benim dediğimi o anlar mıydı, hiç bilmiyorum. Ama rahatsız etmezdi yani sorun olmazdı benim için (K5, 35, Kadın).

Yok öyle bir sığınmacı komşum olmadı. Suriyeli bir komşum olması, ben şu açıdan şey yaparım. İnsan olarak değer veririm. Sonuçta insandır, yardım edilmesi gerekir. Elimden gelirse yardım ederim veya yardım etmeye çalışırım (K6, 79, Erkek).

Suriyeli komşum yok. Çevremde de yok, yakınımnda da yok yani bir şekilde yok yani işte. Olsaydı rahatsızlık duyar mıydım? Herhangi bir insan gibi yaklaştırmaya çalışırdım. Bana bir zararı olmadığı sürece, kendi halinde takıldığı sürece, bir Suriyeli herhangi bir insan gibidir benim için (K7, 22, Erkek).

Hayır yok. Muhtemelen özellikle Suriyeli diye ya da işte Kürt diye veya işte Laz diye, Çerkes diye, Afgan veya İranlı diye, ayırmazdım (K8, 22, Kadın).

Yok hayır, komşum yok. Ya biraz vermediği sürece insan olmadığı için bir zarar olmazdı yani, insanlığına bakıyoruz evet (K9, 23, Kadın).

Suriyeli sığınmacı bir komşum yok ama hani çok yakın çevremde yok en azından ama şehir içinde hani gördüğünüz yardım etmek üzere gittiğimiz falan gerçekten yaşama alanları falan iyi değil yani en azından benim karşılaştıklarım. Durumdan rahatsızlık duyar mıydım? Yani sadece Suriyeli olduğu için duymazdım. Yani komşuluk farklı bir ilişkidir. Yani sesinden gürültüsünden ne biliyim birbirine verdiği rahatsızlıktan rahatsız olursun (K11, 38, Kadın).

Suriyeli olmadı, komşum olmadı. Bende ne zaman rahatsızlık uyandırmaya başladılar, kalkıp benim manevi değerlerimi zarar vermeye başlıyorsa eğer, o zaman benim için problem olmaya başladılar. Ama kalkıp da bana işte, sen Türk'sün, buradan git, Türkiye'yi sevmiyorum işte, keşke Türkiye'de olmasaydım gibi şeyler demedikçe bana bir sıkıntısı olmazdı (K12, 26, Erkek).

Yok. Etrafımda sığınmacı Suriyeli yok. Yok, uyandırmazdı da açıkça söyleyeyim. Niye uyandırmazdı, onların da yaşamış olduğu hayat açısından, biz de bir şeyler öğrenmiş olurduk. Zaten kişilik olarak da yapısal olarak da komşu ülkemiz, birbirimizin karakter olarak da benzerliklerimiz var olduğunu düşünüyorum (K14, 41, Erkek).

Komşum yok. Ya o ailenin kişiliğine, karakterine, yapısına göre değişir tabii ki. Yani çevrede beni rahatsız eden bir komşu olursa tabii ki rahatsız olurum. Suriyeli olması beni çok şey yapmaz. Çok rahatsız etmez Suriyeli olması. Çünkü neden rahatsız etmez, anladım ki biz artık bu insanlarla iç içe yaşamayı öğreneceğiz (K15,49, Erkek).

Şöyle ki; kendi halinde insanlarsa, elimden gelen sosyal, ekonomik desteği de sağlardım. Çünkü nihayetinde insan insandır. Onlara bir şey yaklaşımım, negatif bir yaklaşımım yok. Ama çok da pozitif yaklaşımım da yok (K16, 63, Erkek).

Yok komşum. Olsaydı da bir rahatsızlık uyandırmazdı. Olabilir yani. Olur. Yani şöyle bir şey söyleyeyim, Suriyeli de olsa Alman da olsa işte veya Afganistanlı da olsa veya başka birisi de olsa yani aynı muameleyi yaparım hani. Ben zaten insanın insanlığına bakıyorum daha çok aynı muameleyi yaparım yani. Muamele iyi veya kötü bir şey olabilir ama aynı eşit yani (K21, 22, Erkek).

Katılımcı 1,2,3,4,5,6,7,8,9,11,12,14,15,16 ve 21 olmak üzere katılımcıların 15 tanesi, Suriyeli sığınmacılarla komşu olmaları halinde sığınmacıların etnik kökenlerinden ötürü bir önyargıya sahip olmayacaklarını belirtmediler. Katılımcılar, kendilerine yönelik davranışlar ve tutumlara göre bir yaklaşım sergileyeceklerini ve bu durumda sığınmacıların etnik kökenlerinin hiçbir öneminin olmadığını söylemişlerdir. Geriye kalan katılımcı

10,13,17,18,19 ve 20 olmak üzere 6 katılımcı ise Suriyeli sığınmacılarla komşu olma durumuna olumsuz bir yaklaşıma sahiptir.

Yani komşumuz yok ama olsaydı sanırım rahatsızlık duyardım. Çünkü onların bizim toplumla, kültürel ilişkilerimize, kültürel bağlarımızda hiçbir bağlantıları yok. O yüzden sıkıntı yaşayabileceğimizi düşünüyorum (K10, 23, Erkek).

Köye gelenle iş sahibinin başka bir evi var orda kalıyorlar. Benim yok komşum ama olsaydı tedirginlik duyardım. Başka bir yabancı da olsa aynı tedirginliği yaşırdım sonuçta kim olduğunu bilmiyorum (K13, 36, Erkek).

Yabancıdan arkadaş olmaz. Olur mu sence? Olmaz. Yabancı bilmiyorsun, bilmiyorlar ne diyeceksin (K17, 67, Erkek).

Şu ana kadar hiç olmadı. Olsaydı, kesinlikle duyardım Suriyeli oldukları için. Türkiye içerisinde yani doğudan gelmiş olan herhangi bir Türk Cumhuriyeti vatandaşı olabilir ama Suriyeli kesinlikle istemezdim. Gerekirse evimi bile taşırdım oradan (K18, 42, Erkek).

Benim komşum yok Suriyeli olan. Olsaydı da valla bilmiyorum. Yani nasıl biri olduğuna bağlı ya. Evet aklımda olumsuz bir şekilde kaldılar ama gelen kişi nasıl biri olur bilemiyorum. Emin değilim yani sanırım eğer bir komşum olursa ve kötü olursa daha da çok böyle düşünürüm. Belki de iyi biri olur emin olamıyorum (K19, 37, Kadın).

Hayır. Şöyle eğer olsaydı da güvenmezdim. Sonuçta insan evde çocuk, kadın varsa bana fazla gelen şeyleri paylaşırdım. En başta önyargım olurdu ama Suriyeli olduğu için. Dünya görüşü olarak din, ırk ayrımı yapmam, insan insandır sonuçta. Çocuklara kıyamazdım bir kere. Onları kesinlikle beslerdim (K20, 57, Kadın).

Katılımcı 18 ve katılımcı 20 doğrudan Suriyeli olmaları halinde bu komşuluk ilişkisinden rahatsız olacaklarını söylemektedirler. Katılımcı 10,13,17 ve 19 ise Suriyelileri açıkça kast etmese de yine de yabancı olarak etiketleyip, güvensizlik oluşturabilen bir ilişki biçimi olarak vurgulamaktadırlar.

Bir Yakınının Suriyeli Bireyle Arkadaşlık Kurması Üzerine Düşünceleri

Bu bölümde katılımcıların, herhangi bir yakınının Suriyeli sığınmacılarla arkadaşlık etmesi ve evlilik yapmak gibi durumlara yönelik düşünceleri değerlendirilmiştir.

Bir yakınım da Suriyeli bir bireyle arkadaşlık kurabilir. Vanlısıyla da konuşabilir, İngilizle de konuşurum. Arkadaşlık yapabilir, zarar görmediği sürece. Öyle şeyim yoktur. İnsan insandır. İnsan ayırt etmem ben. Ama evlilik noktasında karşıyım, o kültür farklılığı mutlaka çıkıyor. Arkadaşlık öte ama evlilik olmaz. Farklılıklar mutlaka çıkıyor. (K1, 53, Kadın)

İnsani olarak bir yakınlık kurabiliyorsa bakarız, kurar. Benim arkadaşımın oğlu, gitti Tunuslu biriyle evlendi yani. Evlilik olursa, ben kendi çocuklarım için düşünmem ama bir ısrarları olursa da ona da saygı duyarım. (K2, 65, Erkek).

Suriyeli sığınmacıyla arkadaşlık kurmasında vallahi hiçbir şey söylemem. Evlilik konusunda sıkıntıya sokar beni ya evlattan vazgeçerim ya adamdan vaz geçer. (K3, 59, Erkek).

Yani ben buna Suriyeli sığınmacı olarak bakmam, insan olarak bakarım. İnsanlığı düzgünse sadece Suriyeli vatandaşla değil, herkesle arkadaşlık kurmasına müsaade ederim. Ama yapısı bozursa, af edersin kanı bozursa veya bizim toplumumuza karşı bizim milletimize, vatanımıza, topraklarımıza karşı görüşleri tersse kesinlikle istemem yani. E yani gene her zamanki gibi öncelik insanlığına bakarım ama düşüncem, sığınmacı oluşundan dolayı kesinlikle olumlu olmaz. Ben şu an, şu döneme baktığım zaman Suriyelilerin bizim ülkemizde olmasını tamamen gereksiz görüyorum. Özellikle şu dönemde belki savaşın ilk

başladığı dönemlerde tamam gelmiş olabilirler, kalmış olabilirler ama bu kalmaları kesinlikle kalıcı olmamalı (K12, 26, Erkek).

Arkadaşlık olabilir yani ama tabii iyi biriysen dediğim gibi zaten o kişiyi bir iki kere görünce anlarım yani. Ona göre de müsaade ederim ya da etmem. Evlilik olması konusunda da ya o başka bir şey ya. Çok büyük farklar var ya. Şu an için en azından sanırım tepki verirdim. Çünkü kültür başka ve işte bu haberler falan yani (K19, 37, Kadın).

Katılımcı 1,2,3,12 ve 19 yakınlarının, Suriyeli sığınmacı bir bireye arkadaşlık kurmasına olumlu bir yaklaşım sergilerken evlilik gibi daha ciddi bir olayda olumsuz bir yaklaşım sergilemektedir. Katılımcı 1 ve 19 kültürel farklılıklardan kaynaklı olarak sorunların oluşacağını ve bu yüzden evlilik olayına uzak durduklarını belirtmektedir. Katılımcı 2, evlilik olayına sıcak bakmasa da yakınının isteğine saygı duyacağını belirtirken katılımcı 3, sert bir tutumla ya evladını ret edeceğini ya da evladının onu ret etmesi gerektiğini söylemektedir. Katılımcı 12 ise sığınmacı oldukları için evlilik olayına olumlu yaklaşmayacağını belirtmektedir.

Bunların yanı sıra katılımcı 4,5,6,7,8,9,10,11,14,16 ve 21 olmak üzere 11 katılımcı, yakınlarının hem arkadaşlık kurmasına hem de evlilik yapmasına saygı duyarak olumlu karşılayacağını belirtmiştir.

Arkadaşlık olarak, mezhep farklılığı veya etnik yapısıyla ilgili yap yapma diye bir yola gitmem. Tamamen o kişinin şahsiyeti üzerinde arkadaşlık yapıp yapmayacağını isterim. Bir kültürel yapısı olarak çok birinci planda görmem ama benim 3 oğlum var. Eğer böyle bir karar alırsa, kızın yapısı Türk-İslam şeyine uyarsa, hiçbir sıkıntı yok. Etnik olarak bakmam. (K4, 58, Erkek).

Arkadaşlık kurmak çok normal. Çünkü tabii ki birbirimizden bir şey öğreneceğiz. Umuyorum ki hani şöyledir, karşı tarafın güzel taraflarını görüp onlardan bir şey alır. Yani işte insanın neye meyil ettiği çok önemli. Güzele mi çirkine mi meyil ediyorsun. O yüzden o insanın da güzel ve çirkin tarafı mutlaka var. Suriyelinin de var. Umarım arkadaşlık ettiği

kişilerin hep o yönlerini alıyordur. Yoksa edebilir yani sıkıntı değil yani. Evlilik konusu da beni rahatsız etmez. Yani hani çünkü saygı varsa işte komşulukta da bu önemli. Yani isteyen özgürlük dediğimiz o zaten. Yani benim bitişik komşum ben şuradan bir çöp atmıyorsam, başka bir şey atmıyorsam Hristiyan olabilir, Suriyeli olabilir. Yani isteyen istediği olabilir yani evlenedebilirler (K5, 35, Kadın).

Ya yakınımın arkadaşı olabilir sonuçta insandır. Eğer o kişi davranışlarıyla yaşam tarzıyla, düşünceleriyle şeyleriyle benim torunumla, kızım, oğlumla mutabık kalabiliyorsa asgari ücretlerde şeylerde askeri sorunlarda birleşebiliyorsa, yürütebiliyorlarsa çatışmadan anlaşabiliyorlarsa, insandır sonuçta benim içindir. Suriyeli olur İngiliz olur Alman olur Fransız olur Rus olur bilmem şu olur bu olur. Ama insan olsun. Evliliğe de karşı çıkmam. Anlaşmışsa eğer Fransız da olabilir İngiliz de olabilir Amerikalı da olabilir Alman da olabilir. Anlaşabilmişse eğer. (K6, 79, Erkek).

Arkadaşlık olaraksa, yani kendisi uygun görmüşse kişinin, tabii ki arkadaş olsun. Burada yabancı düşmanlığı yapmayı doğru bulmuyorum. Dediğim gibi yani yabancı, Türkiye'ye yabancı insanlar bunlar, dışarıdan geliyorlar ama yabancı düşmanlığı ya da işte yabancılara karşı ön yargı bu da yani işte spekülatif bir şey, havada yani. Nerden biliyorum ki her yabancı kötü. Git bir etkileşime geç. Aslında güzel değerlendiririm bak düşündüğün zaman. Ya böyle uçuk kaçık tipler değilse işte yani, ne bileyim dediğim gibi işte taciz eden, tecavüz, elinde bıçakla gezen tipler değilse tabii ki gitsin yani. Rahatsız edici bir kişiliği yoksa, gitsin tanışsın derim yani hatta. Güzel değerlendirme, olumlu değerlendirme o açıdan. Merakla karşıladığım kadar sonra bunu da desteklerim diye tahmin ediyorum. (K7, 22, Erkek).

Bir yakınım da arkadaşlık kursun. Eğer iyi bir insansa kurabilir tabii ki, neden kurmasın. Evlenme durumuna, yani şöyle onun için kültürünü iyi incelemem lazım Suriyelilerin. Atıyorum ki ben hanefiyim. Bir alevi ile kızımı evlendireceğim ya da işte oğlum evlendireceğim. Aynı şekilde evet ona bakarak işte acaba bunlar ne yapıyorlar? Ya da şöyle bizim ailemize uygun olur mu? Tabii ki bakarsın da yani bu senin en normal davranışın olur herhalde. Kalkıp Suriyeli de olsa yaparım yani. Allah'ın İngiliz'i de gelse yaparım, Amerikalısı da gelse yaparım. Yani bu onlara has bir şey değil. (K8, 22, Kadın).

Ya insanlar sonuçta kurulabilir, hiçbir sıkıntı yok. İnsanlıklarını kaybetmedilerse sıkıntı yok. Ya Suriyeli olsun Amerikalı olsun bu benim için sorun olacak bir şey değil, aile durumlarına bakarız uyumluluk varsa olabilir tabi ki de (K9, 23, Kadın).

Yani Suriyeli sığınmacı biriyle arkadaşlık kurmasını olumlu değerlendiririm. Eğer kişiliği düzgünse, düşünceleri iyiye, arkadaşlık kurmasında tabi ki de hiçbir sıkıntı yoktur. Yani evet bir şekilde çok olumlu karşılamasam da evlilik gibi durumlarda veya daha ileri hani daha ciddi durumlarda yani olumlu bakmaya çalışırım. Çünkü o insan da topluma entegre olması lazım veya yakınım onu entegre etmeye çalışıyordur, olumlu bakarım. Yani olumlu bakmaya çalışırım (K10, 23, Erkek).

Şimdi tamam arkadaş dediğin zaman tabii pek çok arkadaşlık var. Şimdi ben bir bayan olarak Suriyeli bir bayanla arkadaşlık kurar mıyım, kurarım niye kurmayayım yani. Şimdi bak oğlum bir Suriyeli bayanla evlenir mi evlenebilir. Yani bizde kültürel yatkınlık belki hani Çanakkaleli olmamdan kaynaklanıyor olabilir. Erkek ailesine gelen bayanın daha ziyade böyle erkeğin ailesinin kültürel değerlerini alacağı düşünülür. Ama kızımda var mesela. Benim kızım bir Suriyeli erkekle evlensin ister miyim istemezdim herhalde. Yani baktığın zaman ikisi de benim çocuğum. Şimdi oğlum Suriyeli bir bayanla evlenebilir mi evlenebilir, Kanadalıyla da evlenebilir, Japonla da evlenebilir. Ama kızım evlenecek olduğu zaman mesela tabi ki ben onun ne biliyim daha ziyade daha farklı isterim. Daha böyle eski bir mantık olabilir ama aslında, kadının daha önemli olması lazım. Çünkü şimdi bir kadın çocuklarını yetiştiriyor yani baktığın zaman ama işte kadının daha naif olması (K11, 38, Kadın).

Ben arkadaşlık yapmasına da herhangi bir sıkıntı olacağını düşünmüyorum. Yani şöyle, önce kişiyi tanımak isterim. Yani arkadaşlık da yapsa kafamdaki soru işaretlerini tamamen bitirmek amaçlı önce kişiyi tanımaya çalışırdım. Evliliğe de saygı gösterim çünkü şu yönden, eğer kişilik diyorum ya hani, kişiliği gerçekten iyiye, benim için işte Suriyeliymiş, diğer ülkeymiş, oymuş, buymuş fark etmiyor yani ama saygı gösteririm ama kişiyi tanımam gerekiyor yani (K14, 41, Erkek).

Dediğim gibi insan olarak elimden gelen yardımı ihtiyaç halini görseydim, her türlü desteği elimden gelen desteği sağlardım (K16, 63, Erkek).

Olabilir yani. Olur. Yani şöyle bir şey söyleyeyim Suriyeli de olsa Alman da olsa işte veya Afganistanlı da olsa veya başka birisi de olsa yani aynı muameleyi yaparım hani. Ben zaten insanın insanlığına bakıyorum daha çok aynı muameleyi yaparım yani. Muamele iyi veya kötü bir şey olabilir ama aynı eşit yani (K21, 22, Erkek).

Katılımcı 4,5,6,7,8,9,14,16 ve 21 evlilik olayında herhangi bir etnik kimlik gözetmeksizin, herhangi bir insana yapacakları gibi kültürel uyumlara, anlaşılabilirlik ve anlaşamamaları gibi durumları göz önüne alarak karar vereceklerini belirtmektedir. Katılımcı 10 ise her ne kadar doğrudan olumlu olarak yaklaşmasa da Suriyeli sığınmacının toplumsal entegrasyon sürecini hızlandırmak açısından bir şekilde ılımlı yaklaşmaktadır. Son olarak katılımcı 11 ise kız çocuğunun evlenmesine karşı daha tutucu bir tavır sergilerken, aynı durumda erkek çocuğunun evlenmesine anlayışlı olarak yaklaşacağını belirtmektedir. Burada katılımcı 11'in, ataerkil bir düşünceyle kız almak-kız vermek durumlarına göre bu düşünceyi benimsediği anlaşılabilir. Kız çocuğunun başka bir eve gelin olarak gitmesi ve o evin içindeki kültürü haliyle Suriyeli kültürünü tam olarak bilemediği için bir tedirginlik söz konusudur. Fakat erkek çocuğunun evlenmesi, Suriyeli bireyin erkeğin memleketine veya ailesine daha yakın olacağı için daha rahat bir düşünceyle yaklaşmasını sağlamaktadır.

Son olarak katılımcı 13,15,17,18 ve 20 ise hem arkadaşlık hem de evlilik olaylarına olumsuz bir yaklaşım sergilemektedir.

Bana sorarsan kurdurmam. Türkiye'de bir sürü insan varken gidip elin şeyine mi kaldık. Ben zaten dışardan kız getirmede de çok mantık bulmuyorum. 85 milyon nüfus var, bulamıyorsan sende bir sıkıntı var (K13, 36, Erkek).

Yani şöyle söyleyeyim, mesela oğlum var, kızım var. Oğlumun da kızımın da onlarla arkadaşlık etmesini istemem. Neden istemezsin diye soracaksın belki. Yani demin de söylediğim gibi yaşadığım coğrafya nedeniyle çok büyük kültür farkı var. İçlerinde özlerinde nasıl insanlar bilmiyorum. Çok içlerine ailesel olarak çok içlerine girmedim. Nasıl kişilerdir onları da bilmiyorum. Huylarını sularını karakterlerini bilmiyorum. Ancak yaptığım ticaret sayesinde görüyorum ki bizden çok çok farklılar. Yani bizim düşündüğümüz gibi düşünmüyorlar bizim hissettiğimiz gibi hissetmiyorlar. Ben oğlumun da kızımın da veya bir arkadaşımın onlarla arkadaşlık etmesini istemem. Evliliğe ben onay vermem. Ona şahsen onay vermem ben. Yani oğlumun kızımın geç bir akrabamın yakınımın tanıdığımın da evlenecek kadar (K15,49, Erkek).

Yani kültür farklı zaten öyle arkadaşlık falan gelmez bize. Evlilik olarak da karşıyım ben. Dışarıdan gelene zaten zar zor bakıyoruz. Başka millete falan hele de bunlara yok yani (K17, 67, Erkek).

Kesinlikle istemezdim yani bu eşim olsun, arkadaşım olsun, dostum olsun, çoluğum çocuğum olsun kesinlikle böyle bir şey istemezdim. Yani onunla bir araya gelmesini bile istemezdim. Evliliğe de kesinlikle karşıyım yani olmaz. O konuda beni babalıktan çıkarması gerekiyor. Çoluğumun çocuğumun böyle bir şey yaparsa beni reddetmesi lazım. Ben de onları ret edeceğim ondan sonra istediğine evlenip yani hayatını devam ettirebilir (K18, 42, Erkek).

Ben istemem şahsen ikisini de istemem. Olumsuz. Yani bu (evlilik) Türkiye'den bir insanla olabilir. Karadenizli olabilir, doğulu olabilir. Irk, mezhebini ayırt etmem ama Suriyeli olursa yani bir kere düşünseksem yüz kere düşünürüm. Belki yine sonunda izin veririm ama yüz kere düşünürüm (K20, 57, Kadın).

Katılımcı 13, kendi ülkesinden bir bireyle arkadaşlık ve evlilik yapmanın daha sağlıklı olabileceğini düşünmektedir. Katılımcı 15 ve 17 ise coğrafi nedenlerden de kaynaklanan kültürel farklılıkların olduğunu vurgulayarak, aynı düşünceleri ve davranışları paylaşmadığımızı söylemektedir. Katılımcı 18 ise evlilik olması halinde keskin bir şekilde evladını ret etmekten veya evladının kendisini ret etmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Son olarak katılımcı 20 ise sonunda müsaade verecek olsa bile normalde izleyeceği ve atacağı her adımı, Suriyeli sığınmacıyla evlilik konusunda daha dikkatli tekrar tekrar yapacağını belirtmektedir.

4.3. Yerel Halk Perspektifinden Suriyeli Göçünün Türkiye'ye Etkileri

Bu bölümde, katılımcılara ‘‘Sizce Suriyeli sığınmacıların gelişyle ülkede değişimler oldu mu? (Olduysa) Ne gibi değişimler oldu? (Sosyal, kültürel, ekonomik vs.)’’ sorusu yöneltilmiş ve alınan cevaplar yorumlanarak analizi yapılmıştır.

4.3.1 Ekonomik Değişimlerin Değerlendirmesi

Benim halkımın o kadar çok fakiri var ki onlara yapmadılar, Suriyelilere yaptılar (ekonomik yardımlardan bahsetmektedir). Ha bizimkilerde de çalışma yok. Ev taşırken bizimkiler parayı beğenmedi, onlar daha ucuza taşıdı (K1, 53, Kadın).

Bizim genç ve iş arayan bir kısım iş bulamadı. Çünkü Suriyeliler daha ucuza çalışıyorlar. Bir de ceplerinde kartları var, gidip alışveriş yapıyorlar. Benim vatandaşım aç geziyor (K2, 65, Erkek).

Çok oldu. Gazetelerde okuduğumuz kadarıyla, bugün İstanbul'da beş altı bin Suriyeli var. Bizim lokmamıza ortak oluyorlar. Senin çalışacağın ücretin yarı fiyatına çalışıyor. Sigorta yok bilmem ne yok. E o zaman ne oluyor. Benim vatandaşımı işe alması gerekirken almıyor. Suriyeliyi alıyor. Benim vatandaşım dışarıda kalıyor veyahutta benim vatandaşımı

çıkartıyor. Suriyeliyi yarı fiyatla alıyor çalıştırıyor. Ucuz emek, ucuz emekten faydalanmaya çalışıyor (K6, 79. Erkek).

Ülkede kesinlikle değişimler oldu. Öncelikle, iş yerleri artık bir kişiye bir maaş verip sigorta parası ödemektense, o paraya üç tane mülteci çalıştırabiliyorlar sigorta paralarını ödemedikleri için. Bu yüzdendir ki Türkler artık işsiz kalmaya başladı (K9, 23, Kadın).

Mesela bu Fevzipaşa mahallesinde (Çanakkale'de Romanların yaşadığı bir mahalle) yapılan araştırmalar var. Afgan ve Suriyeli sığınmacılar Çanakkale'ye geldikten sonra onların işlerinde bir azalma oldu ve gelirlerinde bir azalma olduğuna dair resmi araştırmalar var. Belki Çanakkale'de bu tarz şeylere biraz etki etmiş olabilirler. Yani genel geçer işlerde onlar daha cüzi ücretlerle çalıştığı için bizim Türk olup da Türk vatandaşı olup da böyle genel geçer işlerde çalışan insanların iş olanaklarında bir azalma oldu. Yani bunu bu araştırmalardan da okumuştum (K11, 38, Kadın).

Örnek veriyorum sana. Çanakkale'de, af edersin "amele pazarı" diye adlandırılan bir bölge var Cuma pazarında. Oraya şehir dışından gelmiş, işte vatanın çeşitli taraflarından gelmiş gençler sezonluk iş bakmak için orda toplanırlar. Örnek veriyorum: Bizim Türk vatandaşı olan bir insanımız günlük bir işi yüz liraya yapıyorsa bu dışarıdan gelen mülteciler zorunluluktan, işi seksen liraya yapıyorlar (K12, 26, Erkek).

Yani bir asgari ücretle çalıştırmak yerine, kaçak olarak çalıştırmaları. İşte onların durumlarından faydalanabilmek için, onları ucuz maliyetlerle kendi ticaretlerinde insanlarımız kullandı. Bu da iki yanlı sıkıntı yaşandı. Hem Suriyeli vatandaşların sıkıntısı oldu hem de ülkemizdeki iş bulma potansiyeli biraz daha azalmış, maliyet insanlara verilmek yerine işte Suriyeliler tarafından kullanılarak hareket edildi (K14, 41, Erkek).

Sanayide olsun ne bileyim ucuz iş kollarında olsun inşaat sektöründe olsun bakıyorum ben bir sürü mobilyacılarda olsun bir sürü alanda Suriyeliler iş yapıyor çalışıyorlar yani şu anda. Ha bu Türk insanların iş yapmamasından mı kaynaklanıyor yoksa Suriyelilerin ucuz işgücünden mi kaynaklanıyor bilmiyorum. Onu insanlar kendisi değerlendirsin (K15, 49, Erkek).

Şöyle, Suriyelilerin gelmesiyle ülkede zaten var olan işsizlik bir kat daha fazlalaştı. Çünkü Suriyelilerin bir kısmı tamam çalışmak istiyor ama burada tabii bir Türk elli liraya çalışıyorsa, atıyorum onlar yirmi liraya çalışıyor. Bu işsizlik sorununu bana göre çok daha fazla patlattı (K16, 63, Erkek).

Amele işlerini onlar yaptılar, yapıyorlar Türkiye'de. Alt segment yani diyelim sanayi, işte arazi, ucuz çalıştıran mesela diyelim ki yüz lirayı veren yevmiyeyle günlük onlar, yirmi liraya elli liraya çalışan kişiler. Sadece böyle bir şeylik oldu (K18, 42, Erkek).

En basitinden gençler iş ararken, biz başkalarına yardım ediyoruz. Sağlık yardımı falan mesela niye bu bizim vatandaşımıza yapılmıyor da onlara yapılıyor. Eğer biz büyük bir ülkeysek, önce kendi vatandaşımızı rahat yaşatalım ben bunu isterim (K20, 57, Kadın).

Bu katılımcılar, ekonomik anlamda yaşanan sorunları genel olarak, Suriyeli sığınmacıların gelişleriyle artan nüfus ve bunun sonucunda da yine artan işsizlik oranı olduğunu söylemektedirler. Gelen sığınmacılar daha ucuz ücretlere çalıştıkları için, yerel halkın hali hazırda boğuştuğu bir sorun olan işsizliğin daha da arttığı yönünde düşüncelere sahiptirler. İş verenlerin de ekonomik sıkıntılar sebebiyle yerel halktan birisine asgari ücret ve sigortayla iş vermektense sığınmacıları daha az miktarda maaşla ve sigortasız çalıştırma koşullarını tercih ettikleri yine bahsedilen bir diğer sorundur. Bunun sonucunda, sığınmacılara yönelik dışlayıcı davranışların da arttığı katılımcıların söylemlerinden anlaşılmaktadır.

Valla 40 milyar deniliyor. Bu paranın benim cebimden çıktığını düşünüyorum. Tabi yük oldukları belli yani (K3, 59, Erkek).

Ekonomik olarak devlete maliyetleri var bunların tabi yani, ister istemez bir bütçe ayırmak gerekiyor. Tabi bu da belli başlı şeylerin ücretine yansıyor (K4, 58, Erkek).

Ya ben şöyle söyleyeyim, ben kendim mesela yıllarca turizm sektöründe çalıştım. Turizm sektöründe de eli tepsi tutan herkes turizm yapabilir. Yani eğitim alıp almaman çok önemli olmuyordu. İşte biz staj yaparken doğudan bir çocuk lojmanı vs. olduğu için gelip orada hiçbir eğitimi olmamasına rağmen seninle birlikte aynı ücreti alabiliyordu. Ama bu diyorsun ki bu, benim memleketimin insanıydı. Bir paylaşımcılık oluyordu. Onu hoş görebiliyorsun. Ama şimdi, senin o pazar payına yani turizm payına ekstradan Suriyeciler de geldi. Yani senin o asgari ücret artmıyor ama paylaşan artıyor (K5, 35, Kadın).

Ekonomik zaten oldu canım. Yani işte geldikleri dönemden sonra zaten Türkiye ekonomik açıdan sallantıdaydı. Özellikle 2010'dan sonra vesaire iyice sallantıya girmişti Türkiye. Şimdi beş milyon insan demek az değil ya, hani ekonomik açıdan ciddi ağırlık oluyorlar yani. Bu inkâr edemeyeceğimiz bir gerçek. Çünkü onlara da belli bir bütçe ayrılıyor en nihayetinde. Çok mudur, az mıdır bilmiyorum ama belli bir ağırlığı olduğu kesin. Ülkenin kaldıramayacağı kadar, ekonomisinin kaldıramayacağı kadar bir ağırlık var ortada. Ekonomik açıdan evet bir olumsuzluğu var yani benim gözümden (K7, 23, Erkek).

Ekonomik büyük bir çökkünlük yaşandığını düşünüyorum. Çünkü onlara ayrılan bütçe, onlara ayrılan haklar ortada. İşte sosyal medyadan, haberlerden, mesela ya da gördüğümüz kadarı bu. Şimdi bende olmayan çoğu hak, onda var. Bu insanlar niye çalışıyor o zaman veya bu insanların niye atıyorum, sen işsizlik maaşını bu kadar düşük tutuyorsun, diğerlerini sırf geldikleri için burada sağlık sigortası yapıyorsun (K8, 22, Kadın).

Yani Suriyeli sığınmacıların ülkeye gelişiyle zaten en başta nüfus olarak bir patlama oldu. Ekonomik olarak onlara da bir şekilde bakmak zorundayız. Onlara bakmak zorunda olduğumuz için ekonomik olarak da bazı devlet tarafından bize zorlanmalar, kaynak aktarımına onlar da girdiği için, Türk insanına olan, kendi ülkesine olan kaynaklarında da azalmalar oldu. Hani Türk insanına bu kaynaklar aktarılmış olsaydı asgari ücrette belki artışlar olurdu, belki vergilerde azalış olurdu (K10, 23, Erkek).

Ekonomi bitti, ekonomimi kaldı sanki. Komple ekonomiye masraf bunlar. Kaç para diyorlar bilmem ne kadar. E bu paralar nerden kesiliyor. Senden, benden, ondan kes onlara ver. Olmaz valla olmaz. Zaten ekonomi iyi değildi şimdi daha da beter oldu (K17, 67, Erkek).

O kadar insan geldi. E bunlar bir şekilde yaşayacak burada. Bu da belirli bir para ayrılması gerekiyor demek. Bu parayı halka kullanabilecek bir durumda olsaydık yani Suriyeliler olmasaydı, daha rahat olurduk ekonomik anlamda (K19, 37, Kadın).

Gerilim arttı ama işte bunların sebebi onlar da değil aslında. Onlar sadece bir objeleşti orda yani hani bir ortada bir sorun var. Bizim ekonomik sorunumuz var ve bu ekonomik sorunların o kristalleştiği yerde Suriyeliler oldu gibi geliyor bana (K21, 22, Erkek).

Bu kısımdaki katılımcılar ise, sığınmacılara ayrılan bütçe üzerinden fikirlerini belirtmektedir. Burada katılımcılar ilk olarak, gelen sığınmacıların sayı olarak fazla olmasına ve bu sığınmacılara da belirli bir bütçe ayrıldığına vurgu yapmaktadır. Bütçe oluşturulurken, kendilerine ait maddi haklarından bir kısım alınarak bütçenin oluşturulduğunu düşünen katılımcılar, bu bütçenin halka harcanması durumunda ekonomik bir rahatlamayı da sağlayabileceğini düşünmektedir. Ayrıca, katılımcıların asıl eleştirisinin başladığı noktada doğrudan sığınmacıların olmadığı, aslında izlenen politikalar ve sürecin yönetimi olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim, bu sürecin yaşanmasının arkasında da yine Suriyeli sığınmacıların ülkeye göç etmelerini işaret eden katılımcılar, sığınmacıların

dışlanma ve damgalanma süreçlerine bu alanda da pekiştirici davranış ve söylemler geliştirmektedir.

4.3.2 Kültürel Değişimlerin Değerlendirmesi

Refah olarak sıkıntılar var bence, kültürel çok bir şey yok ama rahatlık açısından şehirlerin bir şeyi kalmadı. Önceden daha rahat çıkıyorduk (K1, 53, Kadın).

Kültürel anlamda da insanlar kendilerini biraz daha korumak zorunda kalmaya başladı. İstanbul gibi büyükşehirlerde, gece sokaklara çıkarlarken kadınlar daha fazla hani mülteciler tarafında ya da başka ülkeden gelenler tarafından daha fazla haberlere çıkmaya başladılar o yüzden ki, pek kültürel olarak da işte kendimizi korumaya çalışmaya başladık (K9, 23, Kadın).

Her alanda etkilendik. Kültürümüz de etkilendi. Hiçte olumlu etkilenmedik. İstediklerini yapıyorlar, her şey bedava. Kural yok bir şey yok. Bu da bizim özgürlüğümüzü etkiliyor. İyi de var kötü de var ama dediğim gibi eskisi kadar rahat değiliz (K20, 57, Kadın).

Bu üç katılımcı, kültürel olarak değişimlerin günlük yaşayışlara olan etkilerine vurgu yapmaktadır. Her üç katılımcının da kadın olması ve doğrudan hemcinslerinin de yaşamış oldukları sorunu, Suriyeli sığınmacıların gelmesiyle daha çok yaşamaya başladıklarını söylemektedirler.

Beş ay falan otelde çalıştım orada birisi ikinci eşi almaktan bahsediyordu. İki yıl üç yıl bana ikinci bir evliliğin, kuma almanın çok normal söylese, bende ister istemez bir değişim olurdu. Yani dirayetli kemik bir düşünce yapım varsa, olmazdı bu konuda. Ama değişebilecek de çok insan var. O yüzden kültürel olarak da etkiliyor (K5, 35, Kadın).

Duyduğumuz, ettiğimiz Suriyelilerin olduğu yerde ikinci, üçüncü evliliğini yaptığı yönünde. Gelen işte kumaya falan cephe alıyor kadın. Böyle etkiler olmuş. Çanakkale’de çok yok ama böyle duyduk (K16, 63, Erkek).

Burada katılımcılar, kültürel değişimin evlilik kurumuna yönelik bir etkisinden bahsetmektedirler. Suriyelilerin çok eşli bir evlilik yaşantılarının olması ve bunun mevcut Türk kültürüne ters düştüğüne yönelik söylemleriyle, kültürün olumsuz bir etkilenmeye maruz kaldığını düşünmektedirler.

Kültürel değişim var tabii. Sıradan insanlar geldi bize hep. Böyle akli başında, eğitilmiş insanlar gelmedi ki. Bunlar toplumu etkileyecek yani (K3, 59, Erkek).

Kültürel de etkiler tabii ki olur. Davranış açısından, giyim açısından, her yönden kültürel açıdan da tabii şeyler olur etkiler olur. Onları savunan da vardır. Kendi kültürleri var. İşte onları tavsiye eden, benimseyen veya onlara hayranlık duyan bir kesim de olabilir. Onlar onlara özenabilir. Bunlar da kültürü etkiler. Normalde yapmayacağı bir şeyi bunlardan görerek yapabilir yani (K6, 79. Erkek).

Kalabalık etkilemez mi sorarım sana. Bu kadar insan geldi. Dilleri bile farklı. Yaşayışları farklı. Bunlar etkilemez mi hiç. Dilimiz değişiyor yani. Arapça nere, Türkçe nere. Ben istemem Arapça benim dilim olsun (K17, 67, Erkek).

Katılımcıların burada kültürel etkileşimlere yönelik düşünceleri; konuşulan dil, giyim biçimleri ve eğitim alanlarına yönelik atıf yapmaktadır. Öncelikle katılımcı 3, Suriyeli sığınmacılardan bahsederken ‘akli başında olmayan’ ifadesini kullanmıştır. Bu durum doğrudan dışlayıcı bir ön yargıyla genellemenin de işaretidir. Katılımcı 6 ise, Türkiye’de bulunan bazı vatandaşların, ortak düşünceler çerçevesinde Suriyeli sığınmacılardan etkilenerek genel kültür davranışlarına zıt bir kültürel davranış sergileyebilir fikrindedir. Saha da bu veriler elde edilirken, katılımcının üslubundan hareketle, bu davranışların

olumsuz bir etkiye sahip olduğunu düşündüğü anlaşılmıştır. Katılımcı 17 ise kültürel değişimin, konuşulan dilin farklılığından kaynaklandığına yönelik bir söylemde bulunmuştur. Özellikle Arapça ve Türkçe arasında ki dil yapılarının farklılıklarına yönelik olarak, Arapça konuşması halinden rahatsızlık duyacağı anlaşılmaktadır.

Kültürel açıdan, özellikle Suriyelilerin böyle yoğun olduğu yerlerde, büyük bir değişim olmuştur, diye tahmin ediyorum. Çünkü hani Suriyeli doluyor her yer. Yani insan bakıyorsun sağına soluna, dün yokken bugün Suriyeli var falan yani, yabancı dil konuşuyorlar böyle garip bize hiç belki de alışkın olmayan davranışlar da olabiliyor, bilmiyorum. Yani tamam hani kültürel benzerliğimiz var ama farklılıklar da var. Bakıyorsun bir gün böyle karşında bir sürü Suriyeli oturuyor falan. Bir mahalle komple Suriyeli olmuş vesaire hani. Kültürel bir değişim kesinlikle oldu, özellikle belli mekanlarda. Yani bir Türk yeri değil artık yani bazı yerler. Türklerin azınlığa düştüğü yerler var. Yani öyle bir durum söz konusu tabii ki. Yani bu olumsuz mu, negatif işte pozitif mi bilmiyorum, bir şey diyemem, tam emin değilim ama bir değişim olduğu kesin (K7, 23, Erkek).

Şu an için bir değişiklik yok. Şu an gözle görülür yani özellikle bizim yaşadığımız coğrafyada Marmara bölgesinde yok. Ama bu herhalde Güneydoğu Anadolu illeri için aynı şeyi söyleyemeyiz. Mesela bir Urfa için, Diyarbakır için, Adana için aynı şeyleri söyleyemeyiz. Çünkü orada, çok basit bir şey anlatayım, Ramazan Ayında mı geçen sene Kurban ayında mı ne Suriyeliler İstanbul'da Taksim Meydanı'nda toplanıp bize her yer Suriye sloganı atmışlardı hatırlarsanız. Yani bu demek ki il, il değişiyor bu sorduğun soru. Benim ilim açısından yaşadığım il açısından çok büyük bir etken değil ama diğer illerde aynı olmadığını düşünüyorum (K15, 49, Erkek).

Katılımcı 7 ve Katılımcı 15, kültürel değişimin gerçekleştiği bölgelerin daha çok Suriyeli sığınmacıların sayılarının fazla olduğu bölgeler olduğu yönünde bir fikre sahiptirler. Katılımcı 7, bu durumdan bahsederken "Türk yeri değil artık bazı yerler" söylemi önemli bir noktadır. Her ne kadar olumlu veya olumsuz olarak bir fikre sahip olmadığını belirtse de sığınmacıların, farklı davranışlar sergileyebildiklerini belirterek, yerel

halkın azınlık olduğu yerlerin bulunduğunu vurgulamıştır. Katılımcı 15 de, bu kültürel değişimlerin Suriyelilerin daha yoğun buldukları genellikle de doğu tarafında bulunan illerde olduğunu belirtmiştir.

Kültürel olarak şu an yok ama uzun süre kalırlarsa etkileyebilirler. Çanakkale'de çok yok ama burada da görüyoruz yine (K2, 65, Erkek).

Hani iki kültür karşılaştığında birbiriyle etkilenmemesi mümkün değil yani. İyi ya da kötü, olumlu ya da olumsuz mutlaka kültürler birbirleriyle etkileşir. Kültür dediğin zaman için o kadar çok şey giriyor ki yani onlar mutlaka buradan etkilenmişlerdir kıyafet olsun daha özgür bir ülke Türkiye (K11, 38, Kadın).

İşte bazı bir yere, mekâna işte ne biliyim esnaf arkadaşlarımızın yanına gittiğimizde ille bir mülteci denk geliyor ve açıkça söyleyeyim ülkemizde alışmış, yani adapte olmaya başlamış. İşte o adapte konusunda adapte olduktan sonra zaten kültürel olarak onlardan her türlü bir şeyler alacağımızı düşünüyorum. Onların zaten şu anki mücadelesi isteği ülkemize adapte olmaktı. İşte bir şeyler bulup iş bulup işte iyice tamamen kendini bu ülkede yaşamaya devam ettirebilmek için bir savaş verdi. O yüzden, kültürel açıdan olsun, diğer açılardan olsun, şu anda pek fazla değil de ileriki dönemlerde göreceğimizi düşünüyorum (K14, 41, Erkek).

Vallahi şu ana kadar yani bulunduğumuz şehirde çok Suriyeli yok ama yani bildiğimiz kadarıyla İstanbul'da çok olduğunu duyuyoruz. Bu zamanla, bizim kültürümüzü de düşürecek diye düşünüyorum. Kalitemiz düşecektir diye düşünüyorum (K18, 42, Erkek).

Yok kültür olarak düşünmüyorum çünkü Anadolu'nun kültürünün Suriyelilerden gelip de etkilenecek kadar hani. Bir de uzun süreli bir süreç ya beş senede on senede olacak bir iş değil de belki hani elli altmış senede olacak bir şey. Uzun bir süreç şu an yok benim

gördüğüm bu arada Çanakkale’de ama tahmin ediyorum ki otuz, kırk veya elli sene içinde olabilir (K21, 22, Erkek).

Bu noktada ise katılımcılar, kültürel değişimin şu anda bulunmadığını fakat ilerleyen yıllarda bu değişimin oluşabileceğini düşünmektedirler. Katılımcı 18, bu kültürel değişimin zamanla Türk kültürünün kalitesini düşüreceği yönünde bir görüşü belirterek, kültürel açıdan da sığınmacılara yönelik bir damgalama gerçekleştirdiği görülmektedir. Katılımcı 11 de aynı şekilde kültürel farklılığa yönelik olarak, Türkiye’nin daha özgür bir kültüre sahip olduğunu, sığınmacıların geldikleri kültürü ise daha “kapalı” bir kültür olarak gördüğü anlaşılmaktadır.

Ben çok fazla olduğunu düşünmüyorum. Çok fazla kültüre bir etkisi olduklarını ya da o coğrafyada yaşayan Türkiye vatandaşlarının onlardan etkilendiklerini düşünmüyorum (K2, 65, Erkek).

Sosyal, kültürel bir millet olduğumuz için, hani biz eski sosyal, kültürel davranışlarımızı devam ettirebiliyoruz ama onlar daha böyle hani sosyal, kültürel davranışlara şey baktıkları için daha karşı çıkıyorlar. Yani onlar katılmıyorlar. Türk insan için değişen bir şey olmuyor pek (K10, 23, Erkek).

Kimsenin kültürünü etkileyemez, uzun vadede de değiştiremez çünkü iki kültür çok farklı (K13, 36, Erkek).

Sanmıyorum değiştireceğini bizim kültürü. Yani çünkü zaten ne bileyim daha Arap kültürü ya onların kültürü, bize çok ters yani. O yüzden etkileyebilecek bir durumda değil diye düşünüyorum. Farklı çünkü zaten. Etkilemesi için yani bizim asimile olmamız gibi bir şey olması lazım (K19, 37, Kadın).

Bu dört katılımcı ise, kültürel bir değişimin olmadığı görüşündedir. Katılımcı 10, yerel halkın davranışlarına yönelik, sığınmacıların katılım göstermediklerini belirtmiştir. Bu yüzden de Türkiye’de kültürel bir değişikliğin olmadığını, bireylerin yine davranış ve tutumlarını her zamanki gibi gerçekleştirdiklerini belirtmiştir. Katılımcı 13 ve Katılımcı 19 ise, iki kültürün keskin farklılıklarından dolayı, birbirlerini etkileyemeyeceklerini düşünmektedirler.

4.4. Katılımcıların Sığınmacılara Yönelik Sosyal Politikalar Hakkındaki Düşünceleri

4.4.1. Mevcut Politikalara Yönelik Görüşleri

Bu kısımda katılımcıların, “Suriyeli sığınmacılara yönelik yapılan sosyal politikaları nasıl değerlendiriyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevaplar değerlendirilecektir.

Devlet yapabildiğinin en iyisini yapıyor zaten, burada bir sıkıntı yok. Fazla değil bence savaştan gelen insanlar. Dil, kültür farklı bir de politika yetersiz kalırsa zaten iyice kargaşa olur. Yeteri kadarını yapıyor bence (K1, 53, Kadın).

Çok mantıklı bulmuyorum politikaları ama onlara bir ayrıcalık olduğunu da düşünmüyorum. Sağlıkta falan bizimkiler de rahat muayene falan oluyor. Çok fazla gibi gelmiyor bana (K3, 59, Erkek).

Yeterli olan politika yolunu izlediğini düşünüyorum devletin. Zor bir durumları var. Tabi belli başlı öncelikli bir politikalar incelenecek. İnsanlar sonuçta. Yeteri kadar politika izleniyor yani (K4, 58, Erkek).

Ya bakıldığı zaman yerinde gibi gözüküyor, sonuçta ülkelerini terk etmek zorunda kaldılar, onlar da istemezdi olarak bakıyoruz ama hani savaş durumunda oldukları için hani onlar da orada kalabilirler miydi? Zor yani (K9, 23, Kadın).

Burada durduk yere gelen bir şeyleri, durumları olmadığı için, haliyle bir şeyler yapacaksın. Bu kadar insan can güvenliği için gelmiş, sen de almışsın. Fazlasını istesen de yapamazsın aşırıya kaçamazsın zaten böyle gücün yok ki senin (K19, 37, Kadın).

Yapılmalı, yapılması lazım mesela bunun çünkü diğer ülkeler de yapıyor mesela Almanya gibi İsveç gibi veya işte bilmiyorum işte balkan ülkeleri bu ülkeler yapıyor. Zaten yapılması lazım sonuçta insansın, insanın ihtiyaçları var abi sonuçta işte hastaneye gidecek veya barınacak bir şekilde bir şekilde yemek yemesi lazım insan sonuçta gereken politikalar aslında olması gereken politikalar bunlar. Olması gerektiği kadar yapılıyor (K21, 22, Erkek).

Buradaki altı katılımcı, mevcut sosyal politikaların sığınmacılara yönelik yeterli bir durumda olduğunu düşünmektedirler. Katılımcı 1, bu politikaların gerçekleştirilmemesi halinde karışıklık düzeyinin daha da fazla olabileceğini düşünmektedir. Katılımcıların ortak bir diğer işaret ettikleri nokta ise, sığınmacıların keyfi olarak değil zorunlu bir şekilde göç ettikleridir. Her insan gibi temel ihtiyaçlara sahip sığınmacıların da bu ihtiyaçlarına yönelik politikaların gerekli, yapılması doğru olan politikalar olduğu anlaşılmaktadır.

Valla elinden geleni zaten ülkemizin yaptığını düşünüyorum. Sosyallik olarak, ekonomik olarak destek çıktığını ülkemizin görüyorum. Buna çok şahit oldum ama sıkıntılarımız da oldu. Şimdi tam dört dörtlük diyemem. Sıkıntılar da yaşadılar. Evet çok büyük göç oldu. Bu göç esnasında onların barınak konusunda birilerini gerçekten sıkıntı yaşarken, birileri de tamamen sıkıntısız bir şekilde atlatıldığını düşünüyorum. Yeterli bulmuyorum o yüzden. Çünkü benim gördüklerim bana yeterli oldu. Kış gününde sokakta yatan aileler gördüm. Ondan sonra hatta etraftaki insanların onlara işte yiyecek olarak da

yardımlarını gördüm ama bunları yaşamak zorunda değiller açıkçası. Daha farklı bir şekilde yaklaşabilirdik. Hani işte diyorum ya belki diğer illerde belki daha farklıdır bu ama ben Çanakkale olarak bunları gördüğüm için yeterli bulmuyorum (K14, 41, Erkek).

Ben hiçbir şekilde onlara eğitim verip de onları topluma entegre etmeye çalıştıklarını sanmıyorum. Hani bizde bir laf vardır; Ali Kıran baş kesen misin? diye. Çünkü şiddet de var ortada. Şimdi sen yeterli bir politika izleseydin eğer, işte o zaman topluma sıkıntı da olmazdılar, şiddet de gösteremezlerdi. Şimdi bunlara yönelik politikalar demek ki yetersiz. Sınırdan da ellerini kollarını sallayarak geliyorlar önlemleri de yok (K20, 57, Kadın).

Burada iki katılımcı da sığınmacılara yönelik politikaların yetersiz olduğunu belirtmektedir. Fakat iki katılımcının düşünceleri birbirine zıt bir yorumlamaya sahiptir. Katılımcı 14, sığınmacıların yaşamış oldukları zorluklar açısından bu politikaları yetersiz bulurken, katılımcı 20 yerel halk tarafından yaklaşarak, sığınmacıların entegrasyon sürecindeki olumsuzluklardan bahsetmektedir. Sığınmacıların daha kontrollü bir biçimde ülkeye alınıp, alınan sığınmacıların da entegrasyonun da yerel halkın güvenliğinin sağlanmasına vurgu yapmaktadır. Katılımcı 14 ise çevresinde bizzat şahit olduğu zorluk yaşayan sığınmacılara yönelik eğer daha iyi bir politika izlenebilseydi, sığınmacıların entegrasyon sürecinde de kolaylık olabileceğini savunmaktadır.

Çok aşırı buluyorum onlara yönelik politikaları. Fazla, çok fazla. Bu kadarı bize yapılmıyor (K2, 65, Erkek).

Çok fazla olduğunu düşünüyorum. Yani bence çok fazla. Tabii ki herkesin yaşam hakkıdır, su hakkıdır, temel haktır. Yani onu kimse kimsenin alamaz elinden. Bir bütçe sağlanmalı bir sosyal yardım yapılmalı fakat o sosyal yardım, buradaki halkın yaşamından çalınarak yapılmamalı işte. Yani ben mesela haftada bir dışarıya çıkamıyorum. Çünkü Suriyeliye çok fazla yardım yapılıyor. E bu sefer sosyalleşemiyorsun. Sadece aldığın parayla temel ihtiyaçlarını karşılayabiliyorsun. Ne sosyalleşebiliyorsun ne birikim yapabiliyorsun.

O yüzden sosyal yardım dediğimiz şey şu şartlarda kendi ekonomin yüksek değilse sadece temel ihtiyaçlarını karşılama doğrultusunda olması lazım (K5, 35, Kadın).

Sanki onlar bu memleketin öz evladı gibi muamele görüyorlar. Ama buna karşın bizim kendi evlatlarımız esas öz evlatları o muameleyi göremiyor. Onlara daha kolaylıkları sağlanıyor. Eğitimde sağlanıyor sağlıkta sağlanıyor. Çeşitli şeylerde kolaylıklar sağlanıyor. Bizimkilere bu temin edilemiyor sağlanamıyor (K6, 79. Erkek).

Fazlasını yapıyorlar tabi ki saçmalama istersen. Yok canımızı verelim istersen. Derimizden kürk yapsınlar onlara. Yani o mantığa geldi. Onlar bu ülkeye yerleşsinler, biz Suriye'ye onlar için savaşa gidelim. Nasıl fikir! İyi mi yani böyle! Her şey kararlı olmakta, bir şeyin azı ya da fazlası kargaşa yaratır (K8, 22, Kadın).

Yani onlar açısından bakacak olursam çok yeterli çok mütevazılıktan öte yatırımlar bunlar. Çünkü işte sağlıkta mesela Türk insan sosyal güvencesi yoksa ona bakılmazken, onlara şartsız koşulsuz her türlü bakılıyor. Onlara gereken hani evler, konteynir evler vesaire kuruluyor. Ekonomik olarak da refah seviyesinde tutuluyor, sağlık açısından da tutuluyor. Onlar açısından bakacak olursan güzel ama Türk vatandaşı olarak bakacak olursan, onlara yardım edildiği kadar Türk vatandaşına da yardım etmesi gerektiğini düşünüyorum (K10, 23, Erkek).

Yani ben Türkiye'nin sadece elini değil, tamamen bedenini taşın altına koyduğunu görüyorum ben yani Sağlanan imkanlara baktığında dünyada mesela baktığında Suriyeliler bir sürü ülkeye sadece Suriyeliler de değil hani bir sürü sığınmacı bir sürü ülkeye gidiyor ama baktığın zaman gerçekten insani şartlar açısından en iyi oldukları ülkelerin başında ben Türkiye görüyorum (K11, 38, Kadın).

Geçtiğimiz sene eşim çocuğumuza hamileydi ve biz hastaneye gitmiştik. Ama şu durum beni o zaman çok üzmüş, çok kızdırmıştı. Suriyeli vatandaş olduğu için, başka bir bayan benim eşimden önce girmişti muayeneye. Buna ben çok kızmıştım. Yani göçmen olabilir, mülteci olarak buraya gelmiş olabilir ama önceliğin benim eşime değilde onlara verilmesi o an kötü bir durumdu (K12, 26, Erkek).

Ben onaylamıyorum. Çok fazla yardım ediliyor. Bizim insana bu kadar yok baktığında (K13, 36, Erkek).

Yani az önce söyledim şimdi mesela araştırmadım ama duyularımı söylüyorum. Her bir Suriyeli için 1600 TL para ödendiği söyleniyor. Her bir Suriyeli için. Mesela pandemi dönemini yaşıyoruz şu anda Türkiye’de. Ben dört kişilik torunumla beraber beş kişilik bir ailede yaşıyorum. 1600’er lira bize verilseydi biz hiçbir ihtiyacımızı bütün ihtiyaçlarımızı karşılardık biz. Yani ev kiramızdan tut da yiyeceğimize içeceğimize kadar her şeyimizi karşılayabilirdik ve başka hiç kimseye muhtaç olmayabilirdik. Yani demek istediğimi anlamışsındır muhtemelen burada (K15, 49, Erkek).

Bunlara yönelik politikaların hepsi fazla. Ben vatandaşım bana yok ama onlara var. Hepsi fazla gelir bana tabi. Böyle politika mı olur sence (K17, 67, Erkek).

Hiç onaylamıyorum... hiç onaylamıyorum. Şimdi Suriye'deki yaşam tarzına göre buradaki yaşam tarzına baktığımız zaman çok fazlası oluyor. Bir hastanede hizmet alması, işte atıyorum bankada bir hizmet alması, Türkiye Cumhuriyeti bunları gördü, yaşadı ve bizim ekonomimizi çökerttiler zaten. Bence çok rahattalar şu anda Türkiye’de. Yani kendi ülkelerindeki kendi ülkelerinden daha rahat yaşadıklarına inanıyorum (K18, 42, Erkek).

Buradaki katılımcıların hepsinin ortak düşüncesi, sığınmacılara yönelik politikaların aşırıya kaçan bir durumda olduğudur. Özellikle katılımcı 2, 6, 10, 12, 13, 15 ve 17'nin görüşleri bu politikaların aşırıya kaçmış olarak görülmesinin sebebi olarak, kendilerine yönelik politikalara göre daha kapsayıcı ve iyi politikalar olduğunu düşünmektedir. Bu noktada yerel halk, kendilerini "biz" ve sığınmacıları da "onlar" şeklinde ayırarak, öncelikli hakların kendilerine de yeterli bir düzeyde sağlanmasını istemektedirler. Katılımcı 18'in "Ekonomimizi çöktüler." söylemi de sığınmacıların olumsuzluğun nedeni olarak görüldüğünü ortaya koymaktadır. Katılımcı 8 de bu noktada sert bir üslupla, izlenen politikaların ona göre aşırıya kaçtığını belirtmiştir. Katılımcıların asıl rahatsızlıkları, bu kısımda onlara yönelik izlenen politikalarla ziyade, kendilerine yönelik politikaların yetersiz olarak hissedilmesidir.

4.4.2. Katılımcıların Düşüncelerine Göre Gerçekleştirilebilecek Diğer Sosyal Politikalar

Bu kısımda, katılımcılara "Sizce, Suriyeli sığınmacılara yönelik başka nasıl sosyal politikalar ortaya konulabilir?" sorusu yöneltilerek, onlara göre başka nasıl sosyal politikalar geliştirilebileceğine yönelik düşünceleri değerlendirilmiştir.

Önce memleketlerindeki yönetimdeki insanla anlaşılması gerekiyor. Sonra da yollasınlar. Evli evine, köylü köyüne (K1, 53, Kadın)

Onlara en bu işin en bana göre benim görüşüme göre en şey çözümü en sağlıklı çözümü Suriye yönetimiyle, Hafız Esad ile bir araya gelmek. Çeşitli görüşme şeylerle işi tatlıya bağlamak. Buradaki sığınmacıları buradaki Suriyelileri en kısa zamanda, oradaki tabii emniyeti şeyi sağlayarak güvenliği sağlayarak onların yaşam tarzlarını düzelterek savaşları sona erdirerek onları kendi memleketlerine postalamaktan başka şeyi yok. En rahatı en olması gereken budur (K6, 79. Erkek).

Yöneltilbilir. Suriyelileri istemiyorum, olmaları gereksiz yani. Onların faydalarına yapılacak sosyal politika da olmaması lazım yani bu saatten sonra. Çünkü artık onlar da biliyorlar burada durmalarının anlamsız, gereksiz olduğunu. Bundan sonra uygulanacak olan politikalar bence tamamen Suriyelileri veya çeşitli göçmenleri, ülkemizden çıkarmak için yapılmalı (K12, 26, Erkek).

Ülkeden kökünü göndereceksin onların. Hepsinin gitmesini istiyorum. Öyle politikalar olması gerek (K13, 36, Erkek).

Geri göndermenin yollarını aramalıyız. Yani ülke politikası olarak belediyeler olarak daha çok geri göndermenin yollarını aramalıyız. Yani ülkelerindeki tamam hiç kimse kendi ülkesinden başka bir ülkeye göç etmez ama göç etmek istemez ama onlar buradaki refahı buradaki huzuru gördükten sonra kendi ülkelerine dönmeyi zaten istemiyorlar. Biz bunu sağlamalıyız. Ülke politikası olarak bunu denemeliyiz biz (K15, 49, Erkek).

En güzel politika, şu anda zaten Suriye’de savaş durdu, yani onları göndermenin tam zamanı. En güzel çözüm, bunları kendi ülkelerine döndürülmeleri gerekiyor (K16, 63, Erkek).

Alsınlar, göndersinler. Ne politikası ya. Bunları yollasınlar, memleketi mi kokutacaksın ya (K17, 67, Erkek).

Burada yedi katılımcı, sığınmacılara yönelik izlenilmesi gereken politikanın Türkiye’den gönderilmelerine yönelik olması yönünde düşünceler belirtmiştir. Katılımcı 1 ve Katılımcı 6, sığınmacıların geri yollanması noktasında Suriye’de mevcut rejimle anlaşma sağlanması gerektiğini düşünmektedirler. Katılımcı 12, sığınmacıların koşullarını iyileştirecek herhangi bir politikaya karşı bir tutum sergilemektedir. İzlenmesi gereken tek politika ona göre, sığınmacıları ülkeden çıkartmaya yönelik olmalıdır. Katılımcı 13 ve

Katılımcı 17 ise sert bir üslupla sığınmacıların geri gönderilmesi gerektiğini düşünmektedir. Hatta katılımcı 17'nin "memleketi mi kokutacaksın" söylemi, sığınmacılara yönelik dışlayıcı tavrın boyutuna da işaret etmektedir. Burada doğrudan sığınmacılara yönelik, hijyenik durumları açısından bir damga ve etiketlenmenin yapıldığı gözlemlenmektedir. Böylece davranışların sapkın olarak ele alınıp alınmamasında, diğer bireylerin gösterdikleri tepkilerin etkisinin önemi açıkça görülmektedir (Becker, 2021: 32). Ayrıca damgaya sahip olan bireylere, yerel halk tarafından önerilen tavsiyeler çoğunlukla en çok utanç duyabilecekleri kısımlarıyla ilgilidir. Goffman, burada damgalanan bireyin dış görünüşüyle alakalı bir tespitte bulunmuş olsa da sığınmacıların özellikle hijyen olarak yetersiz görüldükleri ve bu doğrultuda dış görünüşlerinde yara gibi kalıcı bir durum söz konusu olmasa da yine de rencide edilebilecek bir nokta olduğu görülmektedir (Goffman, 2014: 158).

Ya en azından göçmen kampları oluşturulup, nasıl olsa bakıyoruz çünkü yani. Ülkenin her yanına yayılmalarındansa, belli yerlerde kamplarda bakılmaları gerekiyordu. Hatta mümkünse yolla diğer ülkelere (K2, 65, Erkek).

Şimdi duvar falan örüyorlar ya, öyle duvar yapmaları gerekiyordu. Duvar yapıp, oraya kamp kurmaları gerekiyordu. Böyle ülkenin her yerine yayılmamaları gerekiyordu (K3, 59, Erkek).

Bana göre, o bölgede teröre yönelik yapılanmalar olduğu için, Türkiye Cumhuriyeti Devleti içerisinde değil de daha tampon bölgede bir politika izlenmesi gerektiğini düşünüyorum. Çok fazla insan var az olsalar, topluma entegre olmaları da daha kolay olurdu. Şimdi gelenler kendi kültürlerini de yaşatmaya çalışıyor bu yüzden entegre olmak zor (K4, 58, Erkek).

Sığınmak için galiba kamp tarzı yerler düzenleniyor onlar için. Oralarda toplayabilirlerdi en azından parklarda oralarda buralarda durup, başka insanları hani korkutacak duruma gelip, önlerine atlamak yerine belli bir noktada toplanabilirlerdi diye düşünüyorum. Yani barınma ihtiyaçlarını daha düzgün bir şekilde karşılamaları gerekirdi. (K9, 23, Kadın).

Bu dört katılımcı ise sığınmacıların, ülke geneline yayılmalarının önüne geçilmesi gerektiğini ve sığınmacıların kamp bölgelerine yerleştirilmeleri gerektiğini düşünmektedirler. Katılımcı 3, bu kampların etrafında duvarla bir engelin de oluşturulması gerektiğini söylemiştir. Katılımcı 9'unda sığınmacıların, yerel halkı korkutacak durumlara gelebildiklerini düşünmektedir. Katılımcı 4 için, sığınmacıların kamp alanlarına yerleştirilmesini sayıca fazla olmalarından dolayı uygun görmektedir. Sayılarının az olması halinde, topluma entegrasyonlarının daha kolay olacağını düşünen katılımcı 4, sığınmacı sayısının entegrasyon açısından fazla olduğunu düşünmektedir. Katılımcı 3 ise, mümkün olması halinde öncelikle diğer ülkelere yollanmaları gerektiğini eğer bu durum mümkün değilse, kamp bölgelerinin oluşturularak şehir merkezlerinden uzak tutulmaları gerektiğini belirtmiştir. Bu kısımda kamp alanlarının kurulması sığınmacılar için de olumlu bir yaklaşım olarak görülmektedir. Fakat dikkat edilmesi gereken nokta, çeşitli problemlerden kaynaklanan zorlukları ortadan kaldırmaya yönelik davranışlar, düşünceler veya teçhizatların da doğal bir damga simgesi haline gelebilme durumudur. Goffman görme engelli bir bireyin, kendisini yaşlı göstereceği için gözlüğünü kullanmamasını örnek göstermektedir. Aynı yaklaşımla bu tür düşünceler de doğru bir şekilde ifade edilemez veya davranışlar doğru bir şekilde uygulanamazsa, sorunu pekiştiren bir damgalama sürecini ortaya çıkartabilir (Goffman, 2014: 135).

Yani onlara ekonomik, sosyal açının haricinde mesela kültürel bir entegre yapılması gerekebilir. Çünkü Türk insanı yani şu an öyle bir sorun var. Suriyeliler ayrı yaşıyor, Türkler ayrı yaşıyor. Yani bunların bir şekilde Suriyelilerin Türkiye'nin sosyal, kültürel yapısına entegre edilmesi sağlanabilmeli. Mesela gerek kurslar olsun gerek onlara işte sinema,

tiyatroy vesaire böyle kültürel alışkanlıklar olsun veya sosyal davranışlarla onlar birbirine entegre etmeye çalışılması gerekebilir (K10, 23, Erkek).

Benim düşündüğüm bu yani Şey yapılması lazım. İhtiyaç olan yerlere bir de. Hem işgücü olarak hem de başka bir Şey olarak da olabilir. İlla iş gücü olmasına gerek yok ama iş gç tabi daha çok önemli bu noktada benim düşüncem o yani bir Şey yapılması lazım. EŞit değil de dengeli bir Şekilde bazı bölgelere veya bazı coğrafyalara dağılması lazım olduğunu düşünüyorum (K21, 22, Erkek).

Katılımcı 10 ve Katılımcı 21 ise, yerel halk ve sığınmacılar arasında bir entegrasyona yönelik politika izlenmesi gerektiğini belirtmektedirler. Katılımcı 10 bu entegrasyonun kurs, sinema, tiyatro gibi kültürel faaliyetlerle gerçekteşirilebileceğini belirtirken, katılımcı 21 ise bu entegrasyonda, Şart olmasa da iş gücü açığını kapatmaya yönelik ülke genelinde bir dağılım yapılması gerektiğini belirtmiştir.

Bu sosyolojik de bir sorun, sosyal bilim açasından da bir ülke açasından da, politika açasından da bir sorun var. İlk önce sorunu anlayacaksın. Sorunu da gidip mesela, işte sırf etkileşimlerde değil, yapısal olarak da arayacaksın. Her ikisini grecen. Yani halk arasında ne oluyor? Hani etkileşimler arasında ne oluyor? Kültürel çatışmalar neler bunu da göreceksin, neler oluyor bu insanlarda. Veri toplayacaksın Suriyelilere dair ilk önce veri seti elinde olacak. Yani ne yerler, ne içerler, ne yaparlar bu insanlar yani. Nasıl etkileşime girerler? Bu noktada hem nitel araştırma yapacaksın hem nicel araştırma yapacaksın, sonra bir yandan da işin politikasını da srdreceksin ama yani hani, politik açıdan ilişkilere gireceksin (K7, 23, Erkek).

Katılımcı 7'nin sosyoloji alanında yüksek lisans yapması ve konuya da bu bağlamda yaklaştığı görülmektedir. Ona göre sığınmacı ve politika alanlarında sorunlar bulunmaktadır. Öncelikle katılımcı, bu sorunların çok boyutlu olduğunu ve anlaşılması gerektiğini vurgulamaktadır. Bunun içinde, saha araştırmalarıyla verilerin toplanması

gerektiğini ve bu veriler doğrultusunda politika alanındaki sorunları çözümlenerek bir çözüme ulaşılması gerektiğini belirtmiştir.

4.5. Yerel Halk Açısından Benzerlik ve Farklılıklar

Bu bölümde katılımcılara Ülkemize gelen Suriyeli sığınmacılar ile yerel halk arasında sizce, günlük hayatta ki davranışlar açısından benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?’’ sorusu yöneltilmiş ve verdikleri cevaplar değerlendirilmiştir.

4.5.1. Benzerlik Açısından Değerlendirme

Bu kısımda ilk olarak katılımcıların, yerel halk ile sığınmacılar arasında benzerlik gösteren davranışlara yönelik düşünceleri değerlendirilmiştir.

İlk olarak katılımcı 1,3,5,13 ve 18 aşağıdaki yanıtları vererek benzerlik noktasında yerel halk ve sığınmacılar arasında herhangi bir benzer davranış göremediklerini belirtmişlerdir.

Benzerlik yok. Kültürlerimiz farklı yani o yüzden her şey farklıdır (K1, 53, Kadın).

Ben bir benzerlik görmüyorum. Düşünceleri falan kendi kültürlerine göre şekillenmiş onların. Şimdi kültürlerimize bakınca aynı olan şeyler gelmiyor aklıma hiç (K3, 59, Erkek).

Benzerlik hiç yok öyle söyleyeyim. Hiç yok. Yani gelen kültür ben şöyle değerlendiriyorum yani biz onlardan bir tık daha bakış açısı olarak kültür olarak şey olarak daha iyiyiz gibi geliyor bana, insan hakları olaraktan. Ne kadar bunlar uygulanmıyor bile olsa en azından yasalarımızda şeylerde var olan şeyler. Onlarda hala bunlar yok. Onlar daha ilkel gibi geliyor (K5, 35, Kadın).

Hiç yok benzeştiğimiz nokta. Onların kültürleriyle aynı değil bizim kültür. Bizim kültür onların kültürden daha iyi, daha güzel. Onlar kapalı, şiddet sever gibiler (K13, 36, Erkek).

Bize benzeyen ben hiçbir şey göremiyorum baktığın zaman. Bizim Türkiye'ye gelen Suriyelilere baktığımız zaman bunu göremiyoruz (K18, 42, Erkek).

Katılımcı 1,3,5 ve 13, doğrudan farklı kültürlerle sahip olduklarından bahsederek, benzerliğin bundan dolayı bulunmadığını belirtmişler. Katılımcı 18 ise hiçbir noktada benzerlik olmadığını söylemiştir. Daha önce de Suriyeli sığınmacılarla karşılaşmış bir kuaför olan katılımcı 18, sığınmacılara hizmet vermediğini de belirtmiştir. Dolayısıyla katılımcı 18'in doğrudan sığınmacılara yönelik karşı bir tutum sergilediği ve bu yüzden de böylesine karşı durduğu bireylerle ortak bir alanda kendisinin olmadığını düşünmesi, sahip olduğu katı ön yargı biçiminden kaynaklanmaktadır.

Benzerliğin olduğu düşünenlerden katılımcı 2, 4, 11 ve 20 ise aşağıda ki yanıtlarından da anlaşılacağı üzere, bu benzerlikleri sadece ülkelerin coğrafi yakınlılarını yani sınır komşusu olmalarına bağlamaktadırlar.

Yani gündelik hayat benzer. Sonuçta aynı kültürlerin insanları gibiyiz. Hemen yan taraftalar. Haliyle benzerlikler olacak tabi. Şu, bu diyemem ama hemen hemen aynıdır çoğu şeyi (K2, 65, Erkek).

Coğrafi olarak işte haliyle davranışlarımız da benzerdir diye düşünüyorum. Ben görmedim tabi ama öyledir bence (K4, 58, Erkek).

Günlük davranışlar açısından benzerlikler de mutlaka vardır ama çok yakın tanımak lazım. Hani hayatını görmen lazım, oturmasını kalkmasını görmen lazım. Yan yana iki ülkeyiz benzerlikler fazladır ama görmek lazım (K11, 38, Kadın).

Benim eşim güney tarafından. Bu yüzden doğu bölgelerinde görev de yaptı. O yüzden biraz orada gördüm. Mesela hemen sınırda oldukları için işte ülkeye gelip gidiyorlar. Hatta kız alma verme falan durumları oluyor. Bunlar benzerlikleri çoğaltıyordur. Çanakkale özelinde çok bilemiyorum ama bu sadece o bölgede gördüğüm bir şey (K20, 57, Kadın).

İlk kısımdaki katılımcıların kültürel açıdan benzerlik olmadığı söylemlerinin aksine buradaki katılımcılar iki ülkenin birbirine sınır olmasından dolayı benzerliklerin muhakkak olacağını söylemektedirler. Diğer katılımcılar belirli bir durumun benzerliğine örnek vermeden bu düşüncelerini belirtirken katılımcı 20 ise eşinin iş hayatı nedeniyle doğu ve güney bölgelerde, iki ülkeden insanların evliliklerine şahit olduğunu ve bu yüzden Çanakkale ve batı taraflarında olmasa da daha doğu kısımlarda benzerliklerin olduğunu düşünmektedir.

Katılımcı 9, 10, 12, 15 ve 17 ise aşağıda verdikleri yanıtlarla benzerliklerin dini olarak kaynaklandığını belirtmektedirler.

Dini açıdan benzer gibi gözüküyor Aşırı benzerlikler olmasa da benzerlikler var (K9, 23, Kadın).

Müslüman ülkeden geldikleri için, yani Müslüman, İslam'ın gerektirdiği davranışlar mesela namaz kılmak, oruç tutmak gibi, bu bağlamda benzer özellikleri var (K10, 23, Erkek).

Benim sadece benzerlik yani aynı gördüğüm bir tek İslam, Müslümanlık o kadar yani ben bunu gördüm (K12, 26, Erkek).

Kültürleri hemen hemen bizle aynı olduğu için çok fark etmiyor. Yani yakın kültürleri. Suriyelilerin de Müslüman olması bizim ülkemizin de %99'nun Müslüman olması, yani kültürel açıdan çok büyük bir fark olmadığı için hemen hemen benziyoruz (K15, 49, Erkek).

Onlar da Müslüman yani benzer bu var. Onun dışında neleri var ki benzer. Bence başka yok (K17, 67, Erkek).

Burada katılımcıların hepsi, iki milletinde aynı dine mensup olduğu varsayımı üzerinden bir benzerlik olduğu fikrine sahiptir. Katılımcı 12 ve 17 tek benzerlik noktasının bu dini inanç durumu olduğunu belirtirken, katılımcı 9 ve katılımcı 15 kültürel olarak da benzerliklerin bulunduğunu fakat bu benzerlikler katılımcı 9 için fazla değilken, katılımcı 15'e göre kültürler birbirine çok yakındır.

Bir başka benzerlik olarak belirtilen noktaysa yemek kültürleri arasındadır. Katılımcı 8, ve 19'un, yemek kültürleri olarak bir benzerliğe dair yanıtları aşağıdadır.

Türk halkına benzedikleri yerler yani yemek, yani tatlı şeyleri daha bize benziyor yemekleri. Örneğin üzerine biraz daha sadece baharatlı yiyorlar gördüm (K8, 22, Kadın).

Yemek kültürleri benzer bence baya. Acı veya böyle biber işte baharat falan daha çok seviyorlar sadece. Yemek kültürleri açısından benzetirim ama. Güzel yemekleri var böyle bazen internette görüyorum böyle. Başka gelmiyor aklıma öyle bir benzerlik olduğu (K19, 37, Kadın).

İki katılımcı da benzerlik noktasında sadece yemek kültürlerini gösterirken, bu benzerlik katılımcı 19 için olumlu bir karşılığa denk gelmektedir. Ayrıca yemek noktasında baharat kullanımını dışında bir farktan da bahsetmemişlerdir.

Son olarak benzerlik noktasında, katılımcı 16 ve 21'de çalışma hayatında yerel halkın ve sığınmacıların daha isteksiz ve kolay yoldan kazanç sağlama eğilimleri olduğuna yönelik yanıtları bulunmaktadır.

Benzerlik olarak bizim insanımızın da bir kısmı çok tembel. Bu yönüyle Arap milleti ve bizim insanımız benzer. Bizim insanımız da kolay yoldan para kazanmayı hedefliyor. Bu anlamda benzeriz (K16, 63, Erkek).

Klasik şey var ya Ortadoğu bir insan betimlemesi vardı kafamda. Ortadoğu insanı böyle bunun içinde işte Libya'dan İran'a kadar ki olan bir kısım var ve şey şark kurnazlığı diye bir terim de var ya. Bu şey demek yani ucuz yoldan mesela atıyorum para kazanmak ve

ucuz yoldan bir şey elde etmek. Kimse böyle çabasıyla veya bir şey ile şey yapmak istemiyor, ucuz yoldan para elde etmek istiyor ve ben işte benzeştığımız noktanın bu olduğunu düşünüyorum. Kurnazız gibiyiz ama değiliz de hani tembellik çok var temel olarak diye düşünüyorum (K21, 22, Erkek).

Bu iki katılımcı genelleme ve ön yargı olarak değerli iki noktayı işaret etmektedir. İlk olarak katılımcı 16, yerel halkın da belli bir kesimi dahil olmak üzere sığınmacıları “tembel” olarak etiketlemiş, ardında sığınmacılardan bahsederken “Arap milleti” damgasıyla bu genellemesini ortaya koymuştur. Katılımcı 21 ise doğrudan içselleştirdiği bir yargı olarak, “şark kurnazlığı” etiketiyle Libya ve İran arasındaki Ortadoğu ülkelerinin kolay yoldan para kazanmayı hedeflediklerini ve bu noktada bir benzerlik kurduğunu belirtmiştir. Bu benzerlik durumları olumsuz bir davranışa karşılık gelmektedir. Şark kelimesinin Doğu anlamı taşmasıyla birlikte, doğu ve batı ayrımı noktasında da katılımcı 21’in belirli bir düşüncesi olduğu anlaşılmaktadır. Kurnazlık halini, doğrudan doğu bölgelerine atfederek bu durumu ortaya koymaktadır. Damgalama, öteki olanın davranışlarına ve karakter yapısıyla alakalı olarak ondan beklenen normatif beklentinin, stereotipleştirilmesinin bir uzantısı olarak karşımıza çıkar. Doğulular, motorcular gibi büyük üye sayılarına sahip kategorilerde değerlendirilen bu yabancılar, bizler için sadece bir anlık görülen yabancıardan ibarettir (Goffman, 2014: 88).

4.5.2. Farklılıklar Açısından Değerlendirme

Bu kısımda ilk olarak katılımcıların, yerel halk ile sığınmacılar arasında farklılık gösteren davranışlara yönelik düşünceleri değerlendirilmiştir.

Burada alıyor benden parayı, gidiyor nargilesini çekiyor. Bizim millette de var dilenci ama en azından ekmek falan alıyor onlar. Böyle gidip de keyif çatmıyorlar. Bunları duyuyoruz biz (K2, 65, Erkek).

Dilencilik yapmaya meyilliler gibi geliyor bana. Çalışmaya çok şey değiller. Bizimkiler en azından çalışıyor (K3, 59, Erkek).

Haberlerde duyuyoruz gaspçısı falan çıkıyor böyle. Bizde de var böyle hırsızlar falan ama artık Suriyeli diye midir bilmiyorum daha çok gözümüze batıyor herhalde. Aklıma bu olaylar geliyor farklılık deyince (K4, 58, Erkek).

Benim duyduğum bunlar dileniyorlar. Çalışmaya gelince yok ama niye, zor çünkü. Tamam ülkede para kazanmak kolay değil ama başka ülkeye gitmişsin elin ayağın tutuyor çalışsana. Bizim millet çalışırdı valla (K17, 67, Erkek).

Burada katılımcı 2, 3, ve 17, sığınmacıların dilenmeyi tercih ettiklerini ve bu yolla para kazanmaya çalışmayı, diğer para kazanacakları işlere göre tercih etmelerinin daha fazla olduğunu söylemektedirler. Dilenmeyi yapanların sadece sığınmacıların olmadığını, yerel halkta da dilenenlerin olduğunu belirten katılımcı 2, aradaki farkın dilenen sığınmacıların elde ettikleri kazancı keyfi durumlar için harcadığını, yerel halktan dilenenlerin ise temel ihtiyaçlarını karşılamaya çalıştıklarını söylemiştir. Katılımcı 4 ise, yine hırsızlık ve gasp olaylarını yerel halktan da gerçekleştirenlerin olduğunu fakat Suriyeli olmaları sebebiyle sığınmacıların bu damgalanmayı daha kolay yaşadıklarına yönelik bir düşüncesi vardır. Bu noktada sığınmacıların etnik kimlikleri, damgalanma yaşamalarını daha kolay bir hale getirebilmektedir. Katılımcı 17 de bir işte çalışma noktasında yerel halkın daha hevesli olabileceğini belirterek aradaki farkın buradan kaynaklandığını düşünmektedir.

Katılımcı 8, 11, 13, 15 ve 18 ise farklılık konusunda giyim ve temizlik olarak çeşitliliklerden bahsetmektedirler. Bu çeşitlilikleri aşağıda verdikleri yanıtlarla belirtmişlerdir.

Sadece bizlere göre daha bakımsız olduklarını düşünüyorum. Yani şimdi Türk erkeklerinin de Türk kadınlarında da yok mu, var ama bizlere göre daha ne bileyim bizlerde böyle ütülemeye en azından eşyalarımızı ne bileyim temizlemeye, temiz kokmaya özen gösteren insanlar olduğumuzdan, en azından benim ailem ve yakın çevrem bu şekilde olduğundan kaynaklı. Onlarda öyle bir özen görmedim (K8, 22, Kadın).

Çocuk bakımı açısından Çanakkaleliler, yerel halk en azından benim tanıdığım çevre olarak da bakalım. Ben mesela orta gelir grubuna ait bir ailedeyim, alt gelir grubundan da çok tanıdıklarım var, üst gelir grubundan da ama çocuklarla vakit geçirmek, çocuğa değer vermek ne biliyim çocuğu temiz tutmak. Bizde o tarz şeyler var Çanakkale’de ama onların evet çocuk anlayışı biraz daha farklı. Zaten çocuk sayısı çok fazla, hangi biriyle ilgilenecek? Yani çok perişan durumdadır yani bu belki biraz bundan da kaynaklanıyor olabilir ya da gerçekten kültürel anlamda da mesela çocuğu değer verilmiyor da olabilir bunu bilemem. Yani kendileriyle ilgilenmeleri kadınlar kendileriyle bence çok ilgileniyorlar. Yani gördüğüm o şartlar ne olursa olsun yani kadınlar daha ziyade kendileriyle ilgililer ama belki bu farklı çocuk bakımı açısından biraz olabilir (K11, 38, Kadın).

Farkları çok vardır. Ama tek aklıma gelen temiz değiller. Huyları da temiz değil, giyimleri de temiz değil. Hep pis geziyorlar biraz daha temiz olalım falan yok onlarda (K13, 36, Erkek).

Çanakkale olarak düşünüyüm, Çanakkale gözüyle bakayım. Kıyafetleri birazcık yadırganıyor Çanakkale’de sadece. Ama bu kıyafetleri İç Anadolu’da olsa yadırganmaz. İç Anadolu’daki insanlar da genelde aynı mesela tesettür olayı veya kadınların giyim tarzıyla aynı. Bu Çanakkale için farklı birazcık. Çanakkale’ye birazcık yabancı geliyor. Ama benim göz aşinalığımdan dolayı bir şey fark göremiyorum (K15, 49, Erkek).

Yani şimdi bizim toplumumuz temiz, giyimiyle, kuşamıyla ne kadar ekonomisi bozuk olsa da biz kendimize bir şekilde bakan insanlarız. Yani onlar öyle değiller onun için. Türk halkından çok çok ayrılır yani. Her şeyiyle yaşam olsun, giyim, kuşam, beslenmek her şey (K18, 42, Erkek).

Burada katılımcı 8, 11 ve 13 doğrudan temizlik noktasında yerel halk ile farklılıkların olduğuna yönelik fikirlerini belirtmişlerdir. Yerel halkın, sığınmacılara göre daha temiz olduğu düşünülmektedirler. Ayrıca katılımcı 11, sığınmacıların çok fazla çocuğa sahip olduklarını ve bu yüzden de gerekli temizlik koşullarını sağlayamamalarından bahsetmektedir. Fakat öte yandan, özellikle kadın Suriyeli sığınmacıların kendilerinin öz bakımlarının iyi olduğunu ve belki de çocuğa yönelik bir kültürel bir değer yargısından

dolayı çocukların daha bakımsız göründüklerini düşünmektedir. Katılımcı 15 ve 18 ise, giyim konularında yerel halk ile farklılıkların bulunduğundan bahsetmektedir. Katılımcı 15 bu durumun doğu illerinde bu kadar çok garipsenerek karşılanmayacağını söyleyerek durumun Çanakkale ve batıda bulunan illere göre bir yaklaşım olduğunu belirtmiştir. Katılımcı 18 ise, her anlamda yerel halk ve sığınmacılar arasında farklılıklar olduğundan bahsederken, maddi olarak bir sıkıntı içerisinde olursa bile yerel halkın giyim konusunda bakımlı olduğuna dikkat çekmektedir.

Farklılığın bulunduğu başka bir nokta da yemek kültürleri arasındadır.

Yemek yemeyi çok seviyorlar. Yani o konuda çok iştahlı bir toplum ve ağırlıklı olarak et tüketmeyi çok seviyorlar. Kahve çok fazla yok. Kahve kültürü yok onlarda. Yani tost söyleyeceği zaman daha böyle illa “sucuğu bol olsun” gibi cümleler çok oluyordu, Suriyelilerden. Yani, sonuçta o doğunun verdiği kültür var (K5, 35, Kadın).

Yemekleri elleriyle yiyorlar yani bu bizde yok. Elle yemek yemeleri en büyük fark benim için. Doğu ve batı arasındaki farkı gösteren bir şey. Medeniyet tabii hepsi için değil ama sonuçta bence medeniyet yani kaşık, çatal (K19, 37, Kadın).

Katılımcı 5 yemek kültürünün, sığınmacıların çoklukla et tüketmeleri noktasında farklılaştığını söylemiştir. Bunun yanı sıra, kahve içme noktasında da yerel halk ile alışkanlıklarının farklılık gösterdiğini belirtmiştir. Ayrıca et yemeyi daha çok doğu kültürü çerçevesinde bir davranış olarak ele almaktadır. Katılımcı 19 da bu doğu ve batı ayrımına ‘medeniyet’ etiketiyle bir görüşünü belirterek pekiştirici bir söylemde bulunmuştur. Yemek yerken çatal ve kaşık kullanmamaları katılımcı 19 için büyük bir doğu ve batı farkı olarak ortaya çıkmaktadır. Batı medeniyeti çağrıştırdıkça, doğu ise tam zıttı bir konumda yer bulmaktadır katılımcı 19 için.

Katılımcı 6, yerel halk ve sığınmacılar arasında ki fark olarak ise dini inançlar çerçevesindeki davranışları göstermektedir.

Dinimiz İslam. Elhamdülillah Müslümanız. İslam, onlar da İslam, Müslüman ama Müslümanlık lafla olmaz. Müslümanlık, Müslümanlığın gereklerini yerine getirirsen Müslümanlık olur. Bugün, bizim İslam dinini anlayış tarzımız, İslam dinini herkes, her toplum çeşitli toplum kendine göre ayarlıyor, kendine göre uyarlıyor. Kur'an-ı Kerim'de hiç yeri olmayan şeyleri, İslam dininin gerekleriymiş gibi dikte etmeye çalışıyor. Ondan sonra, "Elhamdülillah Müslümanım". Öyle şey yok. Müslümanlık Kur'an-ı Kerim'dir. Müslümanlığın anayasası Kur'an-ı Kerim'dir. Kur'an-ı Kerim ne diyorsa Müslümanlık odur (K6, 79. Erkek).

Burada katılımcı 6, aynı dinden olursa bile dini ele alış biçimlerinin farklılaştığını ve bu noktada farklılıkların olduğunu belirtmektedir.

Bir kere ayrı dilleri konuşuyorlar ya hani onlar, Suriyeliler. Dil olarak zaten bir şey farklıysa, davranış olarak da otomatikman farklılaşıyor. Farklı tabi ki de farklı çünkü farklı kültürle yetişmiş insanlar, farklı yemekleri yiyorlar. Ama Çanakkale'nin ben hem Türkiye'den de doğal olarak da hani Suriyelilerden de çok daha böyle farklı bir şey olduğunu düşünüyorum. Bunu ben değil arkadaşlarım da söylüyor yani bunu bana (K21, 22, Erkek).

Katılımcı 21, farklılığın konuşulan diller ile başlayarak bütün noktalara kadar farklılaştığından bahsetmektedir. Ayrıca Çanakkale'yi ve haliyle yerel halkını da sadece Suriyeli sığınmacılardan değil Türkiye'nin geri kalanından da farklı bir kültürünün olduğunu söylemektedir. Bu söylemiyle katılımcı 21'in, ülkenin birçok noktasında farklılaşan şivelerin, dillerin, yemeklerin ve günlük hayat davranışlarının olduğunu da ifade ettiği anlaşılmaktadır.

Ya şimdi, onların aile yapılarıyla, bizim aile yapılarımız çok farklı veya onların çalışma kültürleriyle, bizim çalışma kültürlerimiz çok farklı. E tabi yani biz en başta Türk toplumu olarak, Türkiye olarak, Türk vatandaşları olarak dedik ki Suriye'de savaş var, o yüzden buraya mecburi olarak geliyorlar. Ya onların gelişine göz yumduk ama artık bir ne doğru düzgün savaş kaldı ne doğru düzgün bir şey kaldı. Biz olsaydık ya orda ölürdük ya da geri gider savaşırdık (K12, 26, Erkek).

Vatan sevgisi. Yani bugüne kadar hiçbir Türk toplumu, kendi topraklarını savaşmadan terk etmemiştir, kendi topraklarında ölmüştür. Bunlar gibi gitmeler bile görselde görüyoruz bunlar plajda, bizim çocuklar askerde. Madem öyle savaşsınlar. Biz plaja gitmez, savaşırdık (K16, 63, Erkek).

Katılımcı 12 ve 16, doğrudan bir milliyetçi yaklaşımla, farklılığı dile getirmişlerdir. Katılımcı 12, sığınmacılara yönelik ‘‘göz yumduk’’ söylemi. Doğrudan biz ve onlar şeklinde iki ayrı bir grubu nitilemektedir. Göz yummak olarak, burada sığınmacıları hoş gördüğünü ve kusurlarının görmezden gelindiğini belirterek bir yardım etme halinden bahseden katılımcı 12, biz ve onlar arasındaki çizgiyi de çekmektedir. Katılımcı 16 ise, doğrudan menşei vatana yönelik bir bağlılık üzerinden farklılık olduğunu belirtmektedir. Önceki dönem Türk toplumlarının da hiçbir şekilde savaştan kaçmadığını belirten katılımcı 16, farklılığın vatana yönelik bir sevgi noktasında olduğu düşünmektedir. Ona göre yerel halk böyle bir savaş halinde savaşacakken, sığınmacılar bunu tercih etmemiştir. Bireylerin, kendilerine yönelik tanımladıkları veya bizler tarafından onlara tanımlanan doğaları, bağlılıklarının doğası çerçevesinde kendini gösterir. Damgası olanlara yönelik ait oldukları grupların düşüncesiyle şekillenen yorumlar yapan bireyler, bu yorumlarını militan ve şoven olacak şekilde de belirtebilmektedirler (Goffman, 2014: 160-161).

Son olarak farklılık olarak görülen bir diğer noktaysa, katılımcı 10'a göre özgürlük noktasıdır.

Bizim insanımız artık daha özgürlükçü, daha yaşantısına, keyfine düşkün bir insan olduğu için onlar da genellikle burada farklılık yaşıyorlar. Onlar kültürel olarak çok fazla zaman ayırmıyorlar veya kültürel özellikleri yok. Böyle yani toplumsal, konserdir veya tiyatrodur, sinemadır. Böyle bizim insanımızla da benzerlikleri yok (K10, 23, Erkek).

Yerel halkın kültürel faaliyetlere daha fazla zaman ayırması noktasında farklılıkların olduğunu belirten katılımcı 10, aynı zamanda yerel halkın sığınmacılara göre daha özgürlükçü bir yaşayış tarzına da sahip olduğunu vurgulamaktadır.

4.6. Yerel Halkın Farklı Etnisiteden Sığınmacılara Yönelik Düşünceleri

Bu kısımda katılımcılara, "Mevcut düşünceleriniz, başka bir etnisiteye sahip sığınmacılara yönelik de aynı olur muydu?" sorusu yöneltilmiştir. Katılımcı 13, 14, 15, 16, 18 ve 19 dışındaki katılımcıların hepsi mevcut düşünce ve davranışlarının, sığınmacıların etnik kökenlerine göre farklılık göstermeyeceğini belirtmiştir.

Katılımcı 13 bu konu hakkında şu şekilde yanıt vermiştir:

Avrupalı ve Amerikalıları bilmiyorum. Bu yüzden bir şey diyemem. Onlarda zaten böyle bir savaş falan olmaz herhalde. Olsa da Türkiye'ye gelmezler diğer Avrupa ülkeleri alır onları. Bunlar Suriyeli, kimse almaz bunları bizden başka. Ha olurda başka Avrupa ülkelerinden falan gelirler yani onu da görmek lazım. Aynı olurdu diyemiyorum yani kesin bir şekilde (K13, 36, Erkek).

Katılımcı 13, Suriyeli sığınmacılara Türkiye'den başka ülkelerin hoşgörülü bir yaklaşımı olmayacağını söylemektedir. Bunun yanı sıra Avrupa ve Amerika ülkelerindeki insanlara yönelik belirli, kesin bir düşüncesi de bulunmamaktadır. Fakat yine de aynı düşüncede olmayacağını belirtmektedir. Ayrıca, Avrupa ve Amerika ülkelerinin vatandaşlarının, olası bir savaş halinde diğer Avrupa ve Amerika ülkelerine sığınma ihtimallerinin de daha yüksek olduğunu düşünmektedir.

Katılımcı 14 ise hali hazırda sığınmacılara ılımlı bir yaklaşıma sahip olmasına karşın, aynı nedenle gelecek başka sığınmacılara bu şekilde yaklaşmayacağını belirtmektedir.

Yok aynı olmazdım. Şöyle söyleyeyim sığınma konusunda, ne için sığındığına önce bakardık, yani kendi açımdan aynı konudansa yok ben kabul etmiyorum. Çünkü ülkemde o kadar mağdur durumda olan insanlar var ki, ekonomik açıdan ihtiyacı olan insanlarımızı öncelik verilmeli. Tabii ki de onlara da hani bir şekilde destek olurduk ama ben açıkçası onu kabul etmiyorum. Çünkü neden, benim ülkemde mağdur olan birçok insan var bugün. İşsiz olan arkadaşlarımız, okulunu bitirmiş ama bugün durumu bozuk, iş arayan gençlerimiz var ve anne babalar var, bugün nasıl çocuğumu okuturum diyen, bugün çocuğuma ne yapabilirim, gelecek kaygıları olan insanlarımız var. O yüzden öncelikle onlara verilecek bütçemiz bu vatandaşlarımızın mağduriyet edeceği için açıkçası ben olumlu karşılamazdım (K14, 41, Erkek).

Katılımcı 14'ün bu yorumundan da anlaşılacağı üzere, Türkiye'ye tekrardan sığınmacı gelmesi halinde gelen sığınmacılara yönelik, etnik kökenlerinden ötürü bir karşıt görüşünün olmayacağını, bu düşüncesinin arkasında ise ülkede bulunan yerel halkın maddi ve manevi sıkıntılarının ön planda tutulması gerektiği yatmaktadır.

Katılımcı 15 ise, Suriyeli sığınmacılardan ziyade politik bir bağlamda yorumda bulunmuştur.

Ben o konuda biraz daha radikalim. Ben Amerikalıların ülkeye adım atmamasını istiyorum mesela. Tabii. Yani Suriye başka Suriye tamamen başka bir olay. Sadece Amerikalılar için değil. Amerikan'ı, Fransız'ı, Alman'ı ne bileyim İsrailisi bu tür ülkelerin

yani kısacası Türkiye'ye düşmanlık eden hiçbir şeyin ülkenin vatandaşının bu ülkeye girişine onay vermem ben, ben olsam. Bırak sığınmacı olarak elimizden gelse mümkün olsa Turist olarak dahi sokmam, benim imkânım olsa yani (K15, 49, Erkek).

Kendi politik görüşüne göre bahsetmiş olduğu belirli Avrupa ve Amerika ülkelerinden gelen bireylerin, sığınmacı olmaları konusu bir yana, yetkisi olması halinde Türkiye'nin ekonomik anlamda kâr edebileceği turizm sektöründen bile dışlayacağını belirtmektedir. Buradan hareketle, azınlık olarak yönetimde olan yöneticilerin aldıkları politik kararların, ülkelerindeki bireylere yönelik nasıl genelleme yapıldığı ve damgalamanın gerçekleştiği görülmektedir. Bireyler hiçbir norma karşı gelmese bile, yine de sapkın olarak etiketlenebilirler (Becker, 2021: 29).

Katılımcı 16 ise, bu konuda yaklaşımının aynı olmayacağını, geçmiş dönemde Türkiye'ye göç etmiş olan Bulgaristan göçmenlerini örnek vererek belirtmiştir.

Bulgaristan 89-90'lı yıllarda gelen göçmenlerin bir pisliği falan duyulmadı. O gelen insanlar, kendi işleri için kendileri çabaladılar. Fabrikalarda çalışarak, merdiven silerek, ev temizleyerek kendi geçimlerini sağladılar. Hiçbir caminin kapısında Bulgaristan'dan gelen insanlar, dilenciler görülmedi. Ama bunlar yerel halka yaptıkları ahlak dışı davranışlarla öne çıktılar. Belki Arap milletinin mazlumunun dışında çok da ülkemde istemiyorum (K16, 63, Erkek).

Katılımcı 16, geçmiş dönemde Bulgaristan'dan göç etmiş olan göçmenlerin, iş hayatına katılarak kendi geçimlerini sağladıkları, düzenlerini kurduklarından bahsetmektedir. Ayrıca Suriyeli sığınmacıları da doğrudan ahlaki davranış çerçevesinde ahlaksız olarak damgalayarak, yardıma doğrudan ihtiyacı olmayan herhangi bir Arap sığınmacıya karşı olduğu da anlaşılmaktadır.

Katılımcı 18, Avrupalı olan sığınmacıların kesin bir şekilde olmasa da ekonomik veya kültürel noktalarda, Suriyeli sığınmacılardan daha kaliteli olabileceğinden bahsetmektedir.

Şimdi onların Avrupa ülkelerindeki insanların yaşamları biraz daha farklı oldukları için belki olabilirdi ama biz Türk olduğumuz için neticede biz Türk'üz. Yani Türklük çok farklı bir şey olduğu için kabullenemeyiz biz. Yani gelseler, yaşasalar bile bizim ülkemizde biz bunu kabul etmemiz çok zor olur. Yani çok zaman alır bir anda oluverecek bir şey değil yani bu ama belki Suriyelilerden kalitelilerdir, yani belki ekonomileri çok iyilerdir ama yarın bir gün Avrupa Birliğine girme gibi bir söz konumuz olursa yani bu kaçınılmaz olacak zaten o şekilde. Mesela bizim Türkler Avrupa'ya gidiyor ama bizim Türkler gerçekten yine de çok çalışkan insanlar. Temiz insanız biz. Dünyada temiz ülkelerden bir tanesiyiz yani o konuda kendimize baktığı zaman ama şimdi Avrupalı geldiği zaman onu da yani bir görmek yaşamak lazım onla da (K18, 42, Erkek).

Avrupa'daki bireylerin yaşamlarında farklılıkların olduğunu belirten katılımcı 18, belki de bu farklılıklardan ötürü, daha farklı düşüncede olabileceğini söylemiştir. Ayrıca diğer ülkelerdeki bireyleri de değerlendirirken yine Türk etnik kökenine sahip olmasından ötürü, kendisini doğrudan temiz bir insan olarak tanımlamaktadır. Bu kısımda kendisini temiz olarak tanımlaması, temiz karşılarında bir de "kirli" olarak beliren bir tanımında olduğunu göstermektedir.

Son olarak katılımcı 19 ise, Suriyeli sığınmacıları doğrudan Arap olarak genelleyerek, Avrupa ülkelerindeki bireyleri daha modern insan sınıfında algıladığını belirtmiştir.

Yani Suriyeliler olsun veya diğer Araplar olsun işte yemek yemeleri, bu kadın erkek durumlarına bakış açıları olsun, dışarıda bakışları olsun, kavgaya meyilli olmaları olsun. Bu tür sığınmacılar gelmesin derim. Ama şimdi şu bir gerçek Avrupa'da yok mu kötü olan, şiddet uygulayan var fakat yine de yani bunlara oranla çok az. O yüzden aynı olmazdı düşüncelerim. İster istemez şeyi düşünüyorsun ya Arap kültürünü. Avrupa kültürü diye bir gerçek var yani. Tamamen iyi demiyorum ama şimdi bu kadar insan Avrupa ülkesinden sığınmış olsaydı bize aynı olmazdı. Bu kadar güvensiz olmazdı sokaklar. Kültüre bir etkileri olmazdı bence. Olsaydı da olumlu bir etki olurdu diye düşünüyorum (K19, 37, Kadın).

Katılımcı 19, Suriyeli sığınmacıları da dahil ederek, Arap nüfusun çoğunlukta olduğu Ortadoğu ülkelerinin ortak bir kültürünün olduğunu ve bu kültürün de onun için olumlu bir karşılığı olmadığı anlaşılmaktadır. Bahsetmiş olduğu Arap kültürünün nitelikleri olarak ise kadın-erkek eşitsizliği, görgü kurallarındaki eksiklikler, şiddet eğilimleri olmaları gibi eksik, tam olmayan veya doğrudan başlı başına olumsuz nitelikleri belirtmektedir. Bunun yanı sıra, Avrupa kültürünü değerlendirirken olumlu nitelikleri olduğundan bahsetmektedir. Ayrıca Avrupalı sığınmacılar olması halinde kültürün etkilenmeyeceğini, etkilense bile bunun olumlu bir etkilenme olacağını belirtmiştir. Goffman, bir dolandırıcının kadın veya bir öğretmen olmasının şaşırtıcı ve beklenmeyen bir durum olduğunu fakat bu dolandırıcının, siyahi veya işçi sınıfından İtalyan bir kişi olmasının diğer duruma göre daha beklenebilir bir durum olduğunu belirtmektedir (Goffman, 2014: 102). Burada da katılımcının vermiş olduğu cevapta benzer bir düşünce biçimi kendisini göstermektedir. Sığınmacıların Arap veya Suriye kökenli olmalarından Avrupa kökenli olmalarının, güvenlik açısından daha az tedirgin edici bir durum olabileceğini vurgulamaktadır.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Türkiye son zamanlarda, Suriye’de yaşanan savaş nedeni de dahil olmak üzere birçok farklı nedenden, yoğun ve kitlesel bir göçe maruz kalmıştır. Ulusaşırı göç kapsamında, önemli bir coğrafi bölgede bulunan Türkiye, transit ülke olarak doğudan batıya bir aktarım sağlamıştır. Türkiye’nin transit ülke konumu, zamanla yerini hedef ülke konumuna bırakmıştır. En son gerçekleşen göçlerle de hedef ülke olarak görüldüğü söylenebilir. Türkiye’nin hedef ülke olmasında en önemli nedenlerden birisi, Suriye iç savaşıyla Türkiye’ye göç eden Suriyeli sığınmacılardır. Türkiye’de şu anda, sayıları üç buçuk milyonu aşan Suriyeli sığınmacı bulunmaktadır.

Suriyeli sığınmacıların sayısının fazlalaşması zamanla göçmen, mülteci ve sığınmacı kavramlarının da kullanımını yaygın hale getirmektedir. Üç buçuk milyon Suriyelinin hepsi aynı yerlerde bulunmamaktadır. Belirli kısmı, sınıra yakın olan barınma merkezlerinde bulunurken belirli kısmı da ülkenin diğer şehirlerine bir dağılım gerçekleştirmiştir. Ülkenin birçok şehrinde Suriyeli sığınmacıların varlığı gözle görülür hale gelmiştir. Fakat bazı şehirler, hem sığınmacıların kişisel tercihinin bağlı olarak hem de diğer şehirlere göre imkanlarını daha az görmeleri sebebiyle çok fazla Suriyeli sığınmacıya sahip değildir. Nispeten doğu illerinde ve İstanbul’da daha fazla bulunan Suriyeli sığınmacı sayısı, diğer şehirlerde daha azdır. Bu az Suriyeli sayısına sahip şehirlerden birisi de Çanakkale’dir. Bu çalışmada, damgalanma bağlamında Suriyeli sığınmacılara yönelik Çanakkale yerel halkının temelde bakış açısını ortaya koymak amaçlanmıştır.

Suriyeli sığınmacıların Türkiye’ye göç etmesiyle birlikte, hukuksal alanlarda yeni gelişmeler gerçekleştirilmiştir. O zamana kadar, hali hazırda olan sözleşme ve yönetmeliklerde yoğun göçle ülkemize gelen Suriyeli sığınmacıları koruyacak bir yönetmelik bulunmamaktaydı. Suriyeliler mülteci olarak ülkeye kabul edilemiyordu. Çünkü Türkiye’nin, 1951 Cenevre Sözleşmesinde kendisini güvenceye aldığı bir nokta vardır. Türkiye’nin, sığınmacılara mülteci statüsü verebilmesi o bireylerin Avrupa ülkelerinden

gelmesiyle mümkün olabilmektedir. Bu yüzden Suriye'den Türkiye'ye göç eden insanlar resmi olarak mülteci statüsüne sahip değillerdir. 2013 yılının Nisan ayında, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) çıkartılmıştır. Bu koruma kanununda mülteci, şartlı mülteci ve ikincil koruma olarak uluslararası korumanın statü ve haklarına yönelik açıklamalar getirilmiştir. Bu kanun kapsamında, Suriyeli sığınmacılar sadece geçici koruma statüsü altında korunabilmektedir.

Suriyeli sığınmacıların gelmesiyle birlikte, göçmen, mülteci ve sığınmacı kelimeleri de yaygın kullanıma ulaşmıştır. Bu noktada katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmelerde sığınmacı, göçmen ve mülteci kavramlarının onlara ne çağrıştırdığı sorulmuştur. Bu üç kavramı da birbiriyle aynı olarak algılayan katılımcılar, bütün kavramların zorla yerinden edilme durumu taşıdığını düşünmektedir. Gerek yaşanan savaşlar olsun gerek toplumsal veya rejimin baskısı olsun, bu durumların sonucunda insanların göç etmek zorunda olduklarını düşünmektedirler. Bunun yanı sıra, sığınmacı kavramını daha muhtaç ve yardıma ihtiyacı olan olarak nitelendirilenler ise kavramın gerçek anlamından ötürü değil, kelimenin yapısında ötürü böyle düşündüklerini belirtmiştir. Mülteci kavramını olumsuz olarak algılayan katılımcılar ise, son zamanlarda ülkeye göç etmiş olan Suriyeli sığınmacıların ve diğer ülkelere göç etmiş olan bireylerin bu kavramı onlara çağrıştırdığı söylemektedirler.

Suriyeli bireylerin göç sürecine ise katılımcıların, ağırlıklı olarak olumsuz bir yaklaşıma sahip olduğu gözlenmiştir. Türkiye'de ekonomik ve kültürel alanlarda meydana gelen sıkıntılardan dolayı, gelen Suriyeli sığınmacıları doğrudan sorumlu tutan katılımcılar olduğu gibi, hali hazırda bu alanlarda zaten zorlukların yaşandığını, sığınmacıların gelişyle birlikte bu sürecin hızlanarak arttığını düşünen katılımcılar da bulunmaktadır.

Sosyal politika bağlamında ise sığınmacılara yönelik gerçekleştirilen politikaların yeterli düzeyde olduğunu düşününler, sığınmacıların da insan olmasından kaynaklı temel ihtiyaçlarına yönelik politikaların izlenmesinden bir rahatsızlık duymamaktadırlar. Sığınmacılara yönelik sosyal politikaların fazla olduğunu düşünenler ise, Türkiye'de

yaşayan vatandaşların bu nedenle sıkıntılar çektiğini veya aynı politikaların kendilerine uygulanmadığını düşünmesi nedenlerinden bir rahatsızlık duymaktadır.

Eğitim açısından Suriyeli sığınmacıların yetersiz olduklarını düşünen katılımcılar, bu durumun sebebinin kültürel yapıları olduğunu söylemektedirler. Kültürel olarak, doğrudan Arap kültürü veya Arap kültürüne yakın görülen Suriyeli sığınmacılar, erkeği üstte tutan, kadını ve çocuğu o kadar değerli görmeyen bir yapıya sahiptirler. Ayrıca kültürlerinde evlilikte ikinci eş gibi bir yaşayız tarzına sahip olduklarını belirten katılımcılar da bu bağlamlarda sığınmacıların, Türkiye'nin kültürel yapısına zarar vereceklerini düşünmektedir.

Komşuluk, arkadaşlık kurma noktasında bir sorun görmeyen katılımcılar, bu durumlarda etnik kimliği geri planda tutarak sadece kendileri, ülkeleri ve çevrelerine yönelik aldıkları davranışlara göre karar vermektedir. Bu noktada onlar için sığınmacının hangi ülkeden geldiği önemli değildir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu, bir yakının veya çocuğunun, sığınmacıyla evlilik yapması konusunda doğrudan etnik kimliklerine bağlı olarak Suriyeli sığınmacılara karşı bir tutum sergilemektedir. Evlilik konusunda herhangi başka bir etnisiteye sahip sığınmacı da söz konusu olsa, yine de o kişiyi araştırıp kendi kültürlerine uygun olması durumunda bir onay vereceğini söyleyen katılımcılar bulunmaktadır. Onlar için kişinin Türk veya Suriyeli olması önemli değildir. Önemli olan nokta kültürel uyumun olup olmamasıdır. Suriyeli olması veya olmaması ya da kültürel bir uyum olup olmamasıyla ilgilenmeyen katılımcılar için ise tek şart, yakınları veya çocuklarının o kişiyle anlaşır anlaşmadığıdır.

Toplumun içinde damgalı olan bireye, toplumun bir parçası olduğu söylenmektedir. Fakat aynı zamanda belli başlı açılardan farklı özelliklere de sahip olduğu ve bu farklılıkları reddetmesinin bir fayda sağlamayacağı da damgalı bireye söylenir (Goffman, 2014: 172). Türkiye'ye gelen sığınmacılar da bu şekilde bir taraftan topluma entegrasyonları amaçlanırken, bir taraftan da dil, giyim, ten renkleri gibi farklı farklı noktalarda

etiketlenmelere ve damgalanmalar maruz kalmaktadırlar. Bireylerin, günlük hayatta bağlı buldukları kategoriler ve grupların, aslında gerçekten ait olmadıkları kategoriler ve gruplar olduğu bireye üstü kapalı bir biçimde verilir ve bu gruplara, gerçek bir aidiyet ile giremeyecekleri varsayılır (Goffman, 2014: 160). Bu doğrultuda sığınmacılara da yönelik olan bu davranışlar “biz” ve “öteki” kavramları canlı bir şekilde ortada tutmaktadır. Katılımcıların, Suriyeli sığınmacılara yönelik güven kaygıları geçmiş tarihlerde yaşanmış olaylarla bağlantılı bir biçimde kendisini göstermektedir. Hırsızlık yapmış olan bir birey, suçlu etiketine sahip olduğu için, başka suçlara da yeltenebilir. Diğer bireyler, bu suçlu etiketine sahip bireyin başka diğer suçları da işleyebileceğine dair bir düşünceyle birlikte, onu istenmeyen veya sapkın olarak başka bir etiketlemeye de maruz bırakabilir (Becker, 2021: 56). Günümüzdeki güvensizliklerini geçmiş olaylar açısından ele alan katılımcılar, geçmişte yaşanmış savaşlarda karşı saflarda yer alınmış olunmasından dolayı benzer bir yaklaşımla sığınmacıları, arkadan vuran ve hain olarak damgalamaktadırlar.

Damga sadece tek bir boyuttan oluşmamaktadır. Damga kendi içerisinde normal, normal de kendi içerisinde damgayı barındırır. Herhangi birisinin zayıflığı ötekinin de aynı derecede zayıf olması demektir. Toplum içerisindeki bireyler, başka bir bireye kimlik atadıklarında, kendilerini de değerlendirilebilecek bir konumda bulurlar (Goffman, 2014: 187). Bu noktada, bir kimsenin damgalanması demek aynı doğrultuda yapan kişiye de bir kimlik vermektedir. Katılımcıların gerek açıkça bahsettiği gerekse de cevaplarından anlaşılacak düzeyde bir durumda değersiz hissetmeleridir. Bunun en temel sebebi izlenen sosyal politikalara yönelik düşünceleridir. Bireyler kendilerine atfedilen sıfatlarla ikili bir ilişkiye sahiptir. Bu sıfatların bazılarını, bir temele oturarak kendisine ait olduğuna, bazılarını ise haksız yere kendisine verildiğini düşünecektir (Goffman, 2022: 109). İşte bu kısımda kendilerini değersiz hisseden katılımcılar, bu doğrultuda sığınmacılara yönelik de damgalama da bulunmuşlardır.

Bu değersiz hissetme durumu, yerel halkın sığınmacılarla daha çok karşı karşıya gelmesini de kolaylaştırmaktadır. Yerel halkta bazı bireyler, kendilerine ait olan ahlak ölçütlerini karşılarındakilere kabul ettirir. Bu kabul ettirme durumunun, karşılarındaki

insanların mevcut durumlarını daha iyi bir duruma getirdiğini de savunmaktadırlar. Hatta kendi reformunun sayesinde bir bireyin diğer bireyler tarafından sömürülmesinin de önüne geçtiğini düşünmektedir (Becker, 2021: 182). Bunun yanı sıra ırk ve etnik temeli olan azınlık gruplar, ortak kültüre ve tarihe sahip olan, kendi içerisindeki bireylerin nesilden nesile devamlılığını sağlayan ve toplum içinde görece dezavantaja sahip konumlarda bulunan gruplar olarak bulunmaktadır (Goffman, 2014: 201). Sığınmacılar da Goffman'ın bahsettiği bu gruplar içerisinde bulunmaktadır.

Yerel halkın, Suriyeli sığınmacılara yönelik genel düşünceleri olumsuz olarak ön plana çıkmaktadır. Fakat özellik komşuluk ve arkadaşlık konuları hakkındaki fikirlerinden de anlaşılacağı üzere, doğrudan Suriyeli sığınmacılara yönelik bir damgalama yapılmamaktadır. Suriyelilere sığınmacılara yönelik tepkiler, genellikle onlara yönelik gerçekleştirilen sosyal politikalar ve yerel halka yönelik gerçekleştirilen sosyal politikalar çerçevesinde gelişmektedir. Yerel halka yönelik olan mevcut sosyal politikaların, yeterli olarak görülmesi halinde, Suriyeli sığınmacılara yönelik tepkinin de azalacağı görülmektedir. Bunun yanı sıra sosyal medyada yayılan asılsız, çarpıtılan veya doğruluğu teyit edilmeden servis edilen haberler de yerel halkın sığınmacılara yönelik düşüncesinde etkin bir rol oynamaktadır. Normal olanlar, kötü bir niyetle bu davranışları gerçekleştirilmemektedir. Eğer kötü niyetli olarak davranıyorlarsa da eksik veya yanlış bilgidir dolayısı ile o şekilde davranmaktadırlar. Kötü söz ve davranışlara aynı şekilde bir karşılıktan ziyade, damgalı bireyin dış görünüşünün normal olduğu gösterilmelidir (Goffman, 2014: 163). Goffman'ın bahsetmiş olduğu durum her ne kadar dış görünüşle alakalıysa da aynı yaklaşımlar toplum içinde etnik kökeninden ötürü damgalanan bireylere yönelik de izlenmelidir. Bu noktada sosyal medyada yer alan haberlerin teyit edildikten sonra değerlendirilmesi de sığınmacılar ve yerel halk arasındaki durumun daha olumlu bir süreçte ilerlemesine etki edecektir.

Göç, insanlığın kendisi kadar eski bir olgudur ve insanlık var olduğu sürece göç de hep var olacaktır. Göçle birlikte hem yerel halklar hem de göç edenler için çeşitli problemler oluşması durumu da aynı şekilde kendisini gösterecektir. Neredeyse 10 yıla yakın bir süredir

olan bir iç savaşın sonucunda etkilenen ülkelerden birisi olan Türkiye’de halen daha güncel bir olay olan ‘sığınmacı’ sorunu da ortaya çıkabilecek sorunların en büyük kanıtlarındandır. Bu araştırmanın sonucunda da anlaşılmaktadır ki, yerel halk doğrudan sığınmacılara yönelik bir dışlayıcı tutuma sahip gözükmemektedir. Yaşanan maddi ve manevi sorunlar sonucunda, bireylerin tepkisinin odağında olmaları ve bu durumların yaşanmasında suçlu olarak görülmeleri sonucunda dolaylı olarak bir damgalanmaya maruz kalmaktadırlar.

KAYNAKÇA

- Abadan – Unat, N. (2006). Bitmeyen Göç: Konuk İşçilikten Ulus – Ötesi Yurttaşlığa. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: İstanbul.
- Adaman, F. ve Keyder, Ç. (2006). ‘‘Türkiye’de Büyük Kentlerin Gecekondu ve Çöküntü Mahallelerinde Yaşanan Yoksulluk ve Sosyal Dışlanma’’, (Avrupa Komisyonu, Sosyal Dışlanma ile Mücadelede Mahalli Topluluk Eylem Programı 2002-2006).
- Adıgüzel, Y. (2022). Göç Sosyolojisi. Nobel Akademik Yayıncılık: Ankara.
- Altunışık, R., Coşkun, R., Bayraktaroğlu, S. ve Yıldırım, E. (2010). Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri SPSS Uygulamalı (6. Baskı). Sakarya Yayıncılık: Sakarya.
- Bartram, D., Poros V.P. ve Monforte, P. (2017). Göç Meselesinde Temel Kavramlar. Hece Yayınları: Ankara
- Becker, H. S. (2021). Hariciler (Outsiders): Bir Sapkınlık Sosyolojisi Çalışması. Şerife Geniş ve Levent Ünsaldı (çev.). Heretik Yayınları: Ankara.
- Benhabib, S. (2006). Ötekilerin Hakları: Yabancılar, Yerliler, Vatandaşlar. Berna Akkıyal (çev.). İletişim Yayınları: İstanbul.
- Chambers, I. (2019). Göç, Kültür, Kimlik. İsmail Türkmen ve Mehmet Beşikçi (çev.). Ayrıntı Yayınları: İstanbul.
- Connoly, W. (2020). Kimlik ve Farklılık: Siyasetin Açmazlarına Dair Demokratik Çözüm Önerileri. Ferma Lekesizalın (çev.). Ayrıntı Yayınları: İstanbul.
- Coşkun, S. ve Tireli, M. (2008). Avrupa Birliğinde Yoksullukla Mücadele Stratejileri ve Türkiye. Nobel Akademik Yayıncılık: Ankara.
- Creswell, J. W. (2017). Araştırma Deseni: Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımları. Selçuk Beşir Demir (çev.). Eğiten Kitap: Ankara.
- Çağlayan, S. (2006). ‘‘Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi’’. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 0 (17), 67-91.
- Çakır, S (2011). ‘‘Geleneksel Türk Kültüründe Göç ve Toplumsal Değişme’’. SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2011 (24), 129-142.

- Çetin S. (2017). İzmir'deki Yerel Halkın Suriyelilere Bakış Açısı. (Yüksek Lisans Tezi). AKÜ/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Afyonkarahisar.
- Çiçekli, B. (Ed). (2009). Göç Terimleri Sözlüğü. Uluslararası Göç Örgütü. Cenevre.
- Doğan, F. (2019). Yabancı ile Bir Arada Yaşama ve Ötekileştirme: Mardin Halkının Bakışından Suriyeli Sığınmacılar. (Yüksek Lisans Tezi). ADÜ/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Doğan, İ. (2014). "Sosyal Dışlanmanın Anlaşılması: Muğlaklık ve Çok Boyutluluk", Sosyal Siyaset Konferansları.
- Faist, T. (2003). Uluslararası Göç ve Ulusaşırı Toplumsal Alanlar. A. Z. Gündoğan ve C. Nacar (çev.). Bağlam Yayınları: İstanbul.
- Giddens, A. (2012). Sosyoloji. Kırmızı Yayınları: İstanbul
- Goffman, E. (2014). Damga: Örselenmiş Kimliğin İdare Edilişi Üzerine Notlar. Ş. Geniş, L. Ünsaldı ve S.N. Ağırnaslı (çev.). Heretik Yayınları: Ankara.
- Goffman, E. (2022). Karşılaşmalar: Etkileşim Sosyolojisinde İki Çalışma. Sercan Çalıcı (çev.). Heretik Yayınları: Ankara.
- Güllüpnar, F. (2012). "Göç Olgusunun Ekonomi – Politikası ve Uluslararası Göç Kuramları Üzerine Bir Değerlendirme". Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, 2 (4), 53-85.
- Güllüpnar, F., (2013). "Göç Olgusu ve Uluslararası Göç Kuramları". N. Suğur (ed.). içinde İnsan ve Toplum. Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları: Eskişehir.
- Hatıplı, M. (2019). "Boyut ve Etkenleriyle Sosyal Dışlanmanın Yoksullukla Karşılaştırmalı İlişkisi". Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi, 21 (1), 39-77.
- İnce, C. (2019). "Göç Kuramları ve Suriye Göçü Üzerine Bir Değerlendirme". OPUS International Journal of Society Researches, 11(18), 2579-2615. DOI: 10.26466/opus.546737
- Karataş, Z. (2015). "Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri". Manevi Temelli sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi, 1 (1), 62-80.

- Kızıllhan, S.B. (2019). Yerlilerin Gözüyle Suriyeli Mülteciler: Ankara Örnek Mahallesi. (Yüksek Lisans Tezi). AÜ/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Koçak, Y., Terzi, Elvan. (2012). ‘‘Türkiye’de Göç Olgusu, Göç Edenlerin Kentlere Olan Etkileri ve Çözüm Önerileri’’. KAÜ-İİBF Dergisi, 3 (3), 163-184.
- Kundakçı, F. S. (2013). ‘‘Heteroseksizm ve Ötekileştirme Eleştirisi’’. Liberal Düşünce Dergisi, 71 (6), 65-79.
- Kuşçuoğlu, N.D. (2019). Misafirden Ötekiye: Samsun’da Suriyeli Algısı. (Yüksek Lisans Tezi). OMÜ/Sosyal Bilimler Enstitüsü, Samsun.
- Mutluer, F. (1998). ‘‘Sapma Kuramlarına Bir Bakış’’. Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 0 (12), 217-229.
- Mülteciler Derneği. (2022). https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/?gclid=EAIaIQobChMI6dqt4uaa-QIVTLTVCh0rlQuEEAAYASAAEgKk7vD_BwE (23.06.2022).
- Nahya, Z.N. (2011). ‘‘İmgeler ve Ötekileştirme: Cadılar, Yerliler, Avrupalılar’’. Atılım Sosyal Bilimler Dergisi 1(1), 27-38.
- Özalp, A. (2014). ‘‘Ötekileştirme: Sembolik Etkileşimci Bir Bakış’’. Toplum Bilimleri Dergisi, 8 (16), 227-235.
- Özcan, E.D.E. (2017). ‘‘ Ç a ğ d a ş Göç Teorileri Üzerine Bir Değerlendirme’’. İş ve Hayat, 2 (4), 183-215.
- Özensel, E. (2020). ‘‘Farklılıkların Birarada Yaşamasında Bir Sorun Alanı Olarak Ötekinin Ötekileştirilmesi’’. Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, 0 (43), 369-378.
- Özgür, E. M. ve Yasak, Ü. (2009). ‘‘Şehir İçi İkametgâh Hareketliliğine Kuramsal Bir Bakış’’. Coğrafi Bilimler Dergisi, CBD 7 (1), 39-50.
- Özmen, S., Erdem, R. (2018). ‘‘Damgalamanın Kavramsal Çerçevesi’’. SDÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 23 (1), 185-208.
- Poloma, M. (2011). Ç a ğ d a ş Sosyoloji Kuramları. H. Erbaş (çev.). Palme Yayıncılık: Ankara

- Punch, K. F. (2014). Sosyal Araştırmalara Giriş: Nicel ve Nitel Yaklaşımlar. Dursun Bayrak, H. Bader Arslan ve Zeynep Akyüz (çev.). Siyasal Kitabevi: Ankara.
- Ritzer, G. (2008). Modern Sosyoloji Kuramları. H. Hülür (çev.). Deki Yayınları: Ankara
- Sapancalı, F. (2003). Sosyal Dışlanma. Dokuz Eylül Yayınları: İzmir.
- Sapancalı, F. (2005). “Avrupa Birliği’nde Sosyal Dışlanma Sorunu ve Mücadele Yöntemleri”, Çalışma ve Toplum, 2005 (3), 51-106
- Sarıtaş, S. (2020). “İç Göç ve Türkiye”. Sarp, Ç. (Ed.). Göç Sosyolojisi: Türkiye’den Örneklerle. (s.69-93). Orion Kitabevi: Ankara.
- Schnapper, D. (2005). Sosyoloji Düşüncesinin Özünde Öteki ile İlişki. Ayşegül Sönmezay (çev.). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: İstanbul.
- Seyyar, A. ve Genç, Y. (2010). Sosyal Hizmet Terimleri: Ansiklopedik Sosyal Pedagojik Çalışma Sözlüğü. Sakarya Kitabevi: Adapazarı.
- Slattey, M. (2015). Sosyolojide Temel Fikirler. Özlem Balkız, Gülhan Demiriz, Hacer Harlak, Cevdet Özdemir, şebnem Özkan ve Ümit Tatlıcan (çev.). Sentez Yayıncılık: İstanbul.
- Smith, P. ve Riley, A. (2016). Kültürel Kurama Giriş. S. Güzelsarı ve İ. Gündoğdu (çev.). Dipnot Yayınları: Ankara.
- şahin, A. ve Terlemez, M. (2021). Sığınmacılara Yönelik Algılar ve Gerçekler Üzerinden Bir Analiz. Nobel Akademik Yayıncılık: Konya.
- şimdi, ř. (2021). Mahalleye İletişimsel Açıdan Bakmak: Mersin İli Demirtaş Mahallesi Sakinlerinin Suriyeli Göçmenlere Yönelik Bakış Açışı. (Yüksek Lisan Tezi). ÇÜ/Sosyal Bilimle Enstitüsü, Adana.
- şimşek, R. (Ed.) (2018). Göç Sosyolojisi: Farklı Boyutlarıyla Göç. Akademisyen Kitabevi: Ankara.
- Tartanoğlu, ř. (2010). “Sosyal Dışlanma: Küreselleşme Perspektifinden Bir Kavramsallaştırma Çabası”. Sosyoloji Konferansları Dergisi, 0 (42), 1-13.
- TDK (2022). Türk Dil Kurumu Sözlükleri. Erişim: 15 Haziran 2022

- Tekindal, M. ve Arsu Uğuz, Ş. (2020). ‘‘Nitel Araştırma Yöntemi Olarak Fenomenolojik Yaklaşımın Kapsamı ve Sürecine Yönelik Bir Derleme’’. Ufkun Ötesi Bilim Dergisi, 20 (1), 153- 182.
- Tokol, A. (2012). ‘‘Sosyal Dışlanma-Ayrımcılık’’. Sosyal Politika. Anadolu Üniversitesi Yayınları: Eskişehir
- Toksöz, G. (2006). Uluslararası Emek Göçü. İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları: İstanbul.
- Torun, A. (2015). ‘‘Öteki ile Biz İlişkisinde Yeni Medya’’, Sosyal ve Beşeri Bilimlere ve Küresel Yaklaşımlar: Kuram ve Uygulamalar Uluslararası Sempozyumu, 16-18 Eylül 2015, Varşova Polonya. 1-19.
- Tunca, H. Ö. (2020). Suriyeli Sığınmacılara Yönelik Güvenlik Algısı. Nobel Bilimsel Eserler: Ankara.
- Tümtaş, Mim Sertaç. (2020). Nöbetleşe Dışlanma: Göç ve Sosyal Dışlanma Döngüsü. İletişim Yayıncılık: İstanbul.
- Ulağlı, S. (2006). İmgebilim ‘‘Öteki’’nin Bilimine Giriş, Sinemis Yayınları: Ankara.
- UNHCR. (2016). Mülteci ve Göçmen: Sözcük Seçimleri Önemlidir. https://www.unhcr.org/cy/wp-content/uploads/sites/41/2018/02/UNHCR_Refugee_or_Migrant_TR.pdf (15.06.2022).
- Ünal, S. (2012). Kimlikler ve Bir Arada Yaşama Pratiği: Yeni Bir Dil Yeni Bir Kurgu. Günay, B. (Yay. haz.). Genç akademisyenlerin perspektifinden Birlikte yaşama içinde (37-66). Da Yayıncılık.40 (17): İstanbul.
- Yalçın, C. (2004). Göç Sosyolojisi. Anı Yayıncılık: Ankara.
- Yıldırım, S. (2014). ‘‘Sosyal Dışlanma ve Avrupa Birliği Yaklaşımı’’. Siyaset, Ekonomi ve Yönetim Araştırmaları Dergisi, 2 (2), 91-108.
- Yurdakul, H. (2019). Damgalama ve Çerçeveleme Boyutlarıyla Yazılı Basında Suriyeli Göçmenler. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi. Ankara

Yusufoglu, Ö.Ş. ve Kızmaz, Z. (2016). Parçalanmış ailelerde yoksulluk ve sosyal dışlanma: Elazığ Örneği. Social Science (NWSASOS), 11 (1), 27-40.

EKLER

Ek-1 Yarı-Yapılandırılmış Görüşme Formu

Suriyeli Sığınmacıların Damgalanma, Ötekileşme ve Sosyal Dışlanma Bağlamında Yerel Halk Gözünden İncelenmesi: Çanakkale Örneği

Bu yarı yapılandırılmış görüşme formu, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü'nde, yüksek lisans tezi için Ömer Öztan Önal tarafından yürütülen bir araştırma için hazırlanmıştır. Bu araştırmanın amacı, ülkemize gelen Suriyeli sığınmacılara karşı Çanakkale ilinin yerel halkının bakış açısını ortaya koymaktır. Yerel halkın Suriyeli sığınmacılarla herhangi bir ilişkisinin olup olmadığı, olduysa nasıl bir izlenim oluşturduğu, Suriyeli sığınmacılara yönelik oluşturulan sosyal politikalara karşı yerel halkın tutumunu incelemek, günlük hayattaki davranışlar açısından farklılıkların ve benzerliklerin incelenmesi, ülkemizde bulunmalarına karşı bakış açıları gibi konulara cevaplar aranacaktır. Bu bağlamlarda araştırmada katılımcıya yöneltilecek soruların bulunduğu görüşme formu aşağıdadır.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu

Cinsiyet	Yaş	Doğum Yeri	Eğitim Durumu	Meslek	Aylık Gelir	Medeni Durum

1. Sığınmacı, göçmen, mülteci kelimeleri size ne ifade ediyor?
2. Ülkemize gelen Suriyeli sığınmacılar hakkında genel görüşleriniz nelerdir?
3. Şimdiye kadar herhangi bir Suriyeli sığınmacı ile herhangi bir alanda(sosyal medya, günlük yaşam vb. alanlar) karşılaştınız mı, karşılaştıysanız temel özellikleri açısından hangi düşüncelere sahipsiniz?
4. Suriyeli sığınmacı bir komşunuz var mı? Varsa genel düşünceleriniz nelerdir? Yoksa, eğer Suriyeli sığınmacılarla komşu olmuş olsaydınız, bu durumdan rahatsızlık duyar mıydınız?

5. Ülkemize gelen Suriyeli sığınmacılar ile yerel halk arasında sizce, günlük hayatta ki davranışlar açısından benzerlikler ve farklılıklar nelerdir?

6. Daha önce hiçbir Suriyeli sığınmacı veya sığınmacılar ile sohbet imkânınız oldu mu? (Olduysa) Türkiye'ye karşı bakış açıları ve Türk halkıyla ilişkileri sizce nasıldır?

7. Sizce Suriyeli sığınmacıların gelişiyle ülkede değişimler oldu mu? (Olduysa) Ne gibi değişimler oldu? (Sosyal, kültürel, ekonomik vs.)

8. Eğitim ve kültür açısından Suriyeli sığınmacıları nasıl değerlendirirsiniz?

9. Herhangi bir yakınınızın Suriyeli sığınmacı bir bireyle arkadaşlık kurmasını nasıl değerlendirirsiniz?

10. Suriyeli sığınmacılara yönelik yapılan sosyal politikaları nasıl değerlendiriyorsunuz?

11. Sizce, Suriyeli sığınmacılara yönelik başka nasıl sosyal politikalar ortaya konulabilir?

12. Mevcut düşünceleriniz, başka bir etnisiteye sahip sığınmacılara yönelik de aynı olur muydu? (Amerikalı, İngiliz, Alman, Belçikalı, İspanyalı vb.)

13. Suriyeli sığınmacıların çoğunlukla Müslüman olması sizce, Türkiye'ye göç sürecinde nasıl bir etkiye sahiptir?

14. Suriyeli sığınmacıların yaşamış olduğu göç sürecini siz yaşamış olsaydınız, nasıl bir tutum sergilerdiniz?

Ek 2 Etik Kurul Onay Raporu

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Etik Kurulu

Sayı : E-84026528-050.01.04-2100049952
Konu : Başvuru İncelenmesi

30.03.2021

Sayın Ömer Öztan ÖNAL

Yürütücülüğünüzü yapmış olduğunuz 2021-YÖNP-0160 nolu projeniz ile ilgili Bilimsel Araştırmalar Etik Kurulu'nun almış olduğu 25.03.2021 tarih ve 06/42 sayılı kararı aşağıdadır.

Bilgilerinize rica ederim.

KARAR:42- Ömer Öztan ÖNAL'ın sorumlu yürütücülüğünü yaptığı "Suriyeli Sığınmacıların Damgalanma, Ötekileşme ve Sosyal Dışlanma Bağlamında Yerel Halk Gözünden İncelenmesi: Çanakkale Örneği" başlıklı araştırmasının, Bilimsel Araştırmalar Etik Kurul ilkelerine **uygun olduğuna** oy birliği ile karar verilmiştir.

Prof. Dr. Salih Zeki GENÇ
Kurul Başkanı